

NSV LIIDU PÖLLUMAJANDUSE MINISTEERIUMI
KAADRI ETTEVALMISTAMISE VALITSUS

ÜLELIIDULISED ARVESTUSE KAUGÖPPE KURSUSED
(ÜAKK)

I. M. PROKOFJEV

**KOLHOOSI FINANTSALA
ORGANISEERIMINE
JA PLANEERIMINE**

ESIMENE OSA

Teine väljaanne

ÜLELIIDULISTE ARVESTUSE KAUGÖPPE KURSUSTE (ÜAKK)
EESTI FILIAAL

TALLINN — 1958

NSV LIIDU PÖLLUMAJANDUSE MINISTEERIUMI
KAADRI ETTEVALMISTAMISE VALITSUS

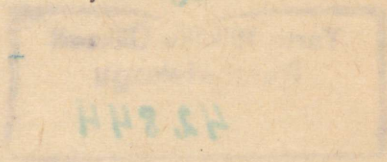
ÜLELIIDULISED ARVESTUSE KAUGÖPPE KURSUSED
(ÜAKK)

I. M. PROKOFJEV

KOLHOOSI FINANTSALA ORGANISEERIMINE JA PLANEERIMINE

ESIMENE OSA

Teine väljaanne

ÜLELIIDULISTE ARVESTUSE KAUGÖPPE KURSUSTE (ÜAKK)
EESTI FILIAAL

TALLINN — 1958

Originaali tiitel:

Управление подготовки кадров
Министерства сельского хозяйства СССР
Всесоюзные заочные учетные курсы (ВЗУК)

И. М. Прокофьев

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПЛАНИРОВАНИЕ
КОЛХОЗНЫХ ФИНАНСОВ

Часть первая

Издание второе

Москва — 1957

ARHIIVKOGU

2

«Kolhoosi finantsala organiseerimise ja planeerimise» loengud on ette nähtud kolhooside raamatupidajate ja kolhoosi-arvestuse instruktor-raamatupidajate osakondade kaugõppijaile.

Käesolevad loengud antakse välja kahes osas.

Esimeses osas käsitatakse järgmisi teemasid:

1. Ettevõtte finantside mõiste. Finantsala õigesti organiseerimise tähtsus kolhooside arengule.

2. Kolhooside vahendid ja nende tekkimise allikad.

3. Rahalised vahendid ja nende hoidmine.

4. Rahaliste kohustuste täitmine riigi vastu.

5. Kolhooside arveldused mitmesuguste organisatsioonide ja isikutega.

Kõik märkused loengute kohta palume saata aadressil:

ВЗУК, Москва, Д-22, Звенигородское шоссе 5

УАКК õppeosakond

ESIMENE LOENG

ETTEVÖTTE FINANTSIDE MÕISTE. FINANTSALA ÕIGESTI ORGANISEERIMISE TÄHTSUS KOLHOOSIDE ARENGULE

NSV Liidu rahvamajanduse iga viisaastaku plaani täitmine tähistab nõukogude sotsialistliku ühiskonna tähelepanuväärseid saavutusi nii sotsialistliku majanduse tugevdamises ja arendamises kui ka sotsialistlike tootmissuhete arendamises.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX kongressil vastuvõetud kuues rahvamajanduse arendamise viisaastaku plaan aastateks 1956—1960 sisaldab teateid, mis kõnelevad meie uuest edasiliikumisest kommunismile. Plaan näeb ette tööstustoodangu väljalaske suurendamist kuuenda viisaastaku jooksul umbes 65%, sealhulgas tootmisvahendite tootmise suurendamist umbes 70% ja tarbimisvahendite suurendamist umbes 60%. Aastal 1960 lastakse tööstustoodangut välja 3 korda rohkem kui 1950. aastal.

Kuuenda viisaastaku üheks peamiseks ülesandeks põllumajanduse alal on põllumajandusliku tootmise järsk tõus. Kuuendal viisaastakul peab põllumajanduse kogutoodang tõusma umbes 70%. Teravilja kogusaak peab 1960. aastal saama viidud kuni 180 miljoni tonnini (11 miljardi puudani), liha tootmine peab suurenema 2 korda, piima samuti peaaegu 2 korda, villa tootmine peab suurenema enam kui 80% võrreldes 1955. aastaga.

Nõukogude Liidu rahvatulu ettenähtud kasv aastatel 1956—1960 umbes 60% suuruses on aluseks tööliste ja teenistujate töötasu reaalseks tõusuks umbes 30% võrra. Kolhoosnikute rahalised ja naturaalsed tulud suurenevad mitte vähem kui 40% peamiselt tulude arvel, mida kolhoosid välja annavad normipäevadele.

Nõukogude Liidu kodanikel on küllaldaselt objektiivseid andmeid selle kindlaks teadmiseks, et ka see plaan saab täi-

detud, sest ta on koostatud vastavuses sotsialismi põhilise majandusseaduse nõuetele.

Majanduslikus võistluses kapitalistliku süsteemiga omab sotsialistlik majandussüsteem, mis esialgselt kindlustus Nõukogude Liidus, palju eeliseid. Need põhinevad asjaolul, et sotsialistlikus majandussüsteemis on tootmisvahendid ühiskondlik omand, töölised ei müü oma tööjõudu nagu kaup, puudub inimese ekspluateerimine inimese poolt, töö saaduste jaotamine toimub kogu ühiskonna huvides ja töö tasutakse vastavalt tema hulga ja kvaliteedile.

Seetõttu omab sotsialistlik süsteem suuri võimalusi sotsialistliku ühiskonna tootlike jõudude, töötajate annete ja võimete arendamiseks.

Kogu ühiskonna pidevalt kasvavate materiaalse ja kultuuriliste vajaduste täielikumaks rahuldamiseks kasutatakse meie rahvamajanduses proportsionaalse ja plaanipärase arendamise seadust. Tuginedes selle seaduse toimele koostame meie eelseisvaks perioodiks oma majanduse käsutuses olevate jõudude maksimaalseks rakendamiseks riikliku plaani. Ühtne riiklik plaan juhib nii rahvamajanduse üksikute osade tööd kui ka teda tervikuna.

NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kuuenda viisaastaku plaani täitmisel etendavad suurt osa finantsid. Nende õigesti kasutamine võib paljus kaasa aidata mitte ainult viisaastaku plaani täielikule täitmisele üldse, vaid meie rahvamajanduse, tema üksikute harude ja ettevõtete plaanipärasele ja proportsionaalsele arendamisele. Finantsid — need on kompitseeritud taastootmisprotsessi üks külg. Finantsid kujutavad enesest Nõukogude Liidus objektiivset vajadust, mis tingitud rahvarabeesemete tootmise kaubalisest iseloomust ja toodangu vahetusest riiklike ettevõtete vahel kaubalis-rahalisel vormis ning toodangu vahetusest ühelt poolt riiklike ettevõtete ja teiselt poolt kolhooside vahel väärtuse alusel.

Sotsialistlik omandus tootmisvahenditele ja toodangule omab kaks vormi: riikliku (üldrahvaliku) ja kolhooslik-kooperatiivne (grupilise) riikliku omandi määraval osavõtul.

Seepärast käsutab riiklike ettevõtete toodangut täiel määral riik, kuna kolhoosi toodangut käsutab antud kolhoosi liikmete üldkoosolek. Antud kolhoosi üldkoosolek korraldab selle kolhoosi kolhoosnike kollektiivi poolt toodetud toodangu jaotamise.

Meie maal, kus iga töötaja saab tasu vastavalt töö hulga ja kvaliteedile, mida ta mahutas sotsialistlikku majandusse,

teostatakse sotsialismi põhimõtet «igaühelt tema võimete järgi, igaühele — tema töö järgi».

Olenevalt sellest, et konkreetsete toodanguliikide tootmiseks kulutatud mitmesuguste kvalifikatsioonide tööd ei saa käesoleval ajal väljendada tööaja kogustega ühesugustes mõõtühikutes (tundides või päevades), tuleb selleks kasutada rahalist mõõtmise vormi. Seetõttu on raha meie ökonomikas objektiivseks vajaduseks, sest ta on kõigepealt ühtseks mõõtühikuks riiklike ettevõtete mitmesugustele kululiikidele toodangu tootmisel ja toodangu tegeliku omahinna väljendamisel.

Erinevused tootmisvahendite ja toodangu sotsialistliku omanduse vormides — erinevused riikliku ja kolhooslik-grupilise omandivormi vahel — tingisid erinevused töötasustamise vormides ja määrades. Riiklike ettevõtete töölisel ja teenistujal saavad oma töö eest tasu töötasu vormis — teatud töö eest varem kindlaksmääratud hulga raha, mille eest nad omandavadprodukte enesele ja oma perekonnaliikmetele.

Kolhoosides leiab ühistootmisse kulutatud kolhoosnikute töö kõigepealt hinde normipäevades. Töö tasustamine kolhoosnikutele toimub aga saaduste (naturaaltulude) ja raha (rahaliste tulude) väljaandmise teel vastavalt igaühe poolt neist välja töötatud normipäevade arvule ja vastavalt iga kolhoosi tegevuse üldistele tulemustele. Viimastel aastatel hakkas tunduvat kasvama kolhoosnikute rahaline töötasu, rida kolhoose asus kolhoosnikute perioodilisele avansseerimisele aasta jooksul.

Riiklike ettevõtete taastootmine toimub nende vahendite arvel, milliseid käsutab antud ettevõtte, samuti üldriikliku fondi vahendite arvel, kuna iga kolhoos aga on kohustatud taastootma oma tootmisvahendid ainult temal olemasolevate vahendite arvel.

On iseenesest selge, et neis taastootmise tingimustes tulebprodukte vahetada riiklike ettevõtete ja kolhooside vahel ja realiseerida teistele tarbijatele kui kaupu — väärtuse järgi. Täheleb, kahe omandivormi olemasolu määrab ära kaubatootmise vajaduse meie rahvamajanduses.

Vähe sellest, riiklike ettevõtete toodangut vahetatakse nende eneste vahel kulutuste kontrolli vajaduse tõttu samuti kaubalis-rahalisel vormis, arvestatakse omahinda ja määratakse hinnad kui väärtuse rahaline väljendus.

Seega avaldab oma foimet meie majanduses väärtuse seadus, kuid tema mõjupiirkond on piiratud individuaaltarbe produktide tootmise sfääriga ja kogu toodangu, nii riiklike kui ka kolhooslik-kooperatiivsete ettevõtete, ringluse sfääriga. Väär-

tuse seadus ei etenda tootmisvahendite tootmise reguleerija osa. Selle seaduse toimet kasutame meie tootmiskulude vähendamiseks, võitluseks mittetootlike kuludega ja tootmise ratsionaliseerimiseks.

Väärtuse seaduse kehtivus tingib meie majanduses raha, hindade, kaubanduse, krediidi ja kasumi olemasolu.

Nõukogude Liidu majanduses omab raha kvaliteedilt teistsuguse tähenduse ja sisu kui kapitalistlikus ühiskonnas. Kapitalistlikus ühiskonnas on raha töötajate ekspluateerimise vahendiks. Nõukogude Liidus on raha kaotanud selle jõu, teda ei saa kasutada inimese ekspluateerimiseks inimese poolt.

Nõukogude Liidus täidab raha järgmisi funktsioone:

1) Ta on produktide väärtuse mõõduks, s. t. asjastatud ühiskondliku töö mõõduks. Tootmiskulude arvestuse osas ei saa meie piirduda nende arvestamisega ainult naturaalseis mõõtühikuis (kilogrammides, liitrites, tükides, töö arvestuse osas aga — tööaja ühikuis — tundides või päevades), on vaja neid ühendav näitaja, milleks ongi raha. Nõukogude rahal on kulla alus ja seetõttu võib ta edukalt täita väärtuste mõõdu funktsioone.

Peale väärtuse mõõdu on raha ka hindade mastaabiks.

Toodetele tehtud kulutuste ja nende eest saadud laekumiste kõrvutamisel on suur tähtsus isemajandamise läbiviimisel ja ettevõtete majandustegevuse finantstulemuste määramisel.

2) Raha on produktide ringluse abinõuks töötajate ja tarbijate vahel; kasutades raha omandavad Nõukogude Liidu kodanikud neile vajalikud tarbimisesemed.

3) Raha on maksevahendiks. Selles funktsioonis kasutatakse raha kõigepealt töötasu väljamaksmiseks töölistele ja teenistujatele, nende töö tasustamiseks, rahaliste tulude väljaandmiseks kolhoosnikutele, maksude tasumiseks. Kui maksevahendit kasutatakse raha laenu saamisel pangast.

4) Raha täidab akumulatsiooni ja säästmise vahendi funktsiooni. Ettevõtete sotsialistlikud akumulatsioonid laiendatud taastootmiseks võtavad kõigepealt raha vormi, mida säilitatakse arveldus- ja jooksvatel arvetel pankades.

Töötajate säästus, mis näitavad nende heaolu kasvu, säilitatakse harilikult hoiukassades ja kasutatakse rahvamajanduse vajadusteks. Hoiukassadesse töötajate poolt makstud raha tagastatakse hoiustajatele viivitamatult nende esimesel nõudmisel.

Tarbimisesemete töötajateni toimetamise paremaks vormiks on kaubandus. Nõukogude Liidu kodanikud võivad osta neid kaupu, millised neile nende äranägemisel vajalikud ning sealt,

kust arvavad olevat enesele kõige soodsama. Nõukogude kaubandus peab elanikkonna nõudmiste maksimaalseks rahuldamiseks, neid nõudmisi arvestades ergutama tootmisettevõtteid suurendama rahvatarbekaupade hulka ja parandama nende kvaliteeti.

Töö tasustamine rahalises vormis seoses sotsialistliku ühiskonna liikmete materiaalsete vajaduste rahuldamise kasvuga suurendab tunduvalt kaubakäivet. Meie arendame ja parandame nõukogude kaubandust forsseeritud tempos. Viienda viisaastaku jooksul suureneb riikliku ja kooperatiivse kaubanduse jaekäive võrreldavates hindades 89 protsenti.

Kas rahaliste vahendite ebaühtlase kasutamise tõttu ettevõtete poolt, kas tootmise ja varumise sesoonsuse või toodangu realiseerimise sesoonsuse tõttu tekivad ühtedes ettevõtetes teatavatel aastaegadel ajutiselt vabad rahalised vahendid, teised ettevõtted aga vastupidi tunnevad neil perioodidel vajadust ajutiselt täiendada oma vahendeid. Need asjaolud tekitavad krediidi eksisteerimise. Krediidi abil jaotab sotsialistlik riik ettevõtete vahel ümber neil ajutiselt vabad olevad rahalised vahendid. Selleks aga, et neid vahendeid teatava tähtaja peale ettevõtete vahel ümber jaotada, tulevad need enne koondata pankadesse ettevõtte jooksvatele ja arveldusarvetele.

Nõukogude riik kasutab raha, kaubandust ja krediiti tootmise, toodangu jaotamise ja vahetuse organiseerimiseks.

Nõukogude riik, kes organiseerib toodangu tootmist tuhandetes ettevõtetes, organiseerib toodangu jaotust ja vahetust tohtu suures ulatuses ja kasutab ära raha, kaubanduse ja krediidi, täidab oma funktsioone edukalt hästi töötava ühtse finantssüsteemi tõttu. Selle süsteemi ülesandeks on esmajärjekorras rahaliste ressursside kogumine ja nende ärakasutamine kõigi rahvamajandusharude majandamiseks ja arendamiseks ühtse riikliku plaani järgi. NSV Liidu ühtsesse finantssüsteemi kuuluvad tema koostisosadena eelkõige Nõukogude Liidu eelarvesüsteem, krediidisüsteem (pankade süsteemid), riiklik vara- ja isikukindlustuse süsteem, riiklike tööhoiukassade ja riikliku krediidi süsteem ja riiklik sotsiaalkindlustuse süsteem. Välja arvatud Riigipanga süsteem, mis on allutatud vahetult NSV Liidu Ministrite Nõukogule, ja riiklik sotsiaalkindlustuse süsteem, mis on allutatud ametiühingutele, kuuluvad kõik ülal loetletud süsteemid NSV Liidu Rahandusministeeriumi kompetentsi. Kuna iga sotsialistlik ettevõtte moodustab osa rahvamajandusest ja täidab kindlat osa ühtsest riiklikust plaanist, siis kuuluvad Nõukogude Liidu ühtsesse finantssüsteemi samuti ka meie maa ettevõtete ja rahvamajandusharude finantsid.

Ettevõtete majanduslikud suhted teiste ettevõtetega ja ettevõtte suhted tööliste ja teenistujatega omavad lõpptulemusena rahalise vormi; rahalises vormis väljenduvad ka ettevõtte suhted riigiga (riigimaksude ja kindlustusmaksete tasumise alal, riiklike ettevõtete poolt akumulatsiooni eelarvesse eraldamise ja muude maksete alal).

Kõik need rahalised suhted, mis esile kutsutud toodangu tootmise, jaotamise, ringluse ja tarbimisega ning vahendite ümberjaotamisega, samuti rahaliste vahendite liikumine nende suhete alusel moodustavad ettevõtte finantsid. Ettevõtte finantside mõiste hõlmab ka rahalised vahendid, mis ettevõtte üheks või teiseks kuupäevaks on olemas pankades tema jooksvatel või arveldusarvetel ja ettevõtte kassas ning mõnedel juhtudel hoiukassas.

Meie sotsialistliku ühiskonna kasvavate vajaduste rahuldamiseks on suur tähtsus kolhoosidel, millised on kutsutud andma maale nii toiduaineid kui ka põllumajanduslikke tooraineid meie tööstuse jaoks. Suurte sotsialistlike põllumajanduslike ettevõtetenä on kolhoosid kõrge kaubatoodanguga majapidamised. Oma toodangut annavad (müüvad) kolhoosid riiklike müügikohustuste korras varumisorganisatsioonidele, müüvad riiklikele varumisorganisatsioonidele vastavalt kontraheerimis- ja muudele lepingutele, müüvad oma toodangut kolhoosikaubanduse korras kooperatiividele ja elanikkonnale. Osa kolhooside toodangust läheb riigi käsutusse naturaaltasuna masina-traktorijaamade poolt kolhoosidele tehtud tööde eest.

Riiklike müügikohustuste korras äraantud toodangu ning lepingute järgi ja kolhoosikaubanduse korras müüdnud toodangu eest saavad kolhoosid rahalisi vahendeid. 1955. aastal said kolhoosid ja kolhoosnikud oma toodangu eest, mis antud müügikohustuste korras ja müüdnud riigile, 29 miljardit rubla enam kui 1952. aastal.

Toodangu müügist laekunud rahalisi vahendeid kasutavad kolhoosid kõigepealt kohustuste täitmiseks riigi vastu: riigimaksude ja kindlustusmaksete alal, masina-traktorijaamade ja spetsialiseeritud jaamade poolt tehtud tööde eest rahas tasumise alal. Jagamatusse fondi arvatud rahalisi vahendeid kasutavad kolhoosid kapitaalvahetusteks: kariloomade ja põllumajanduslike masinate soetamiseks, loomalautade, sigalate ja kanalate ehitamiseks, elektrifitseerimiseks, metsaistutamiseks ja teisteks kapitaalvahetustega seotud kulutusteks. Rahalisi vahendeid kasuab kolhoos ka jooksvateks tootmisvajadusteks: väikeinventari, väetiste, heintaimede seemnete, mootorikütuse

ja teiste materjalide soetamiseks, samuti ka muudeks tootmisotstarveteks. Osa rahalisi vahendeid eraldavad kolhoosid kultuuriliseks vajadusteks: lastesõimede organiseerimiseks, kaardrite ettevalmistamiseks jne. Suure osa rahalisi vahendeid annavad kolhoosid kolhoosnikutele normipäevade järgi.

Seega on kolhooside tootmis- ja finantstegevus omavahel seotud, kuid juhtiv ja otsustav osa kuulub kolhooside tootmis-tegevusele. Mida rohkem kolhoos on tootnud toodangut, mida kõrgem on temal põllumajanduslike kultuuride viljakus ja loomakasvatuse produktiivsus, seda suurem on tema toodangu kaubaline osa, seda suurem on rahaliste vahendite juurdevool ja seda suuremas ulatuses luuakse võimalused kolhoosi ühisvarade suurendamiseks, tootmis-tegevuse laiendamiseks ja kolhoosnikute töötasustamise tõstmiseks.

Sellele tuleb juurde lisada, et oma tegevuses tekivad kolhoosidel rahalised arveldused riigiga riigimaksude ja kindlustusmaksete tasumise alal, organisatsioonide ja ettevõtetele neile kolhooside toodangu müügi ja neilt kariloomade, seadmete, materjalide ja selletaoliste kolhoosidele vajalike tootmisvahendite ostu alal. Ühtlasi tekivad kolhoosidel rahalised arveldused kolhoosnikutega ja traktoribrigaadide töötajatega nende poolt kolhooside ühismajapidamises tehtud töö tasustamise alal. Tekkinud kohustused rahaliste arvelduste alal peavad olema õiendatud kindlatel tähtaegadel, milleks maksevahenditena on vaja rahalisi vahendeid.

Tehes kokkuvõtet eelöeldust, tuleb kolhooside finantside mõiste hulka lülitada ühest küljest rahaliste vahendite ära kasutamine kohustuste täitmiseks riigi vastu, vajalike materjalivarude soetamiseks, samuti ka kolhooside kohustuste õiendamiseks teiste organisatsioonide, isikute ja kolhoosnikute vastu ja teisest küljest kolhooside kõigi vajaduste rahuldamiseks vajalike rahaliste vahendite saamine ja hoidmine. Seega kuuluvad kolhooside finantside mõiste hulka nii rahalised vahendid kassas ja jooksvatel arvetel Riigipangas, Põllumajanduspangas ja hoiukassades kui ka kolhooside finantstegevus, mis seisneb:

1) rahaliste vahendite saamises toodangu eest, mis antud riigile ja müüdüd riiklikele varujaile, kooperatiividele ja kolhoositurul;

2) rahaliste vahendite saamises kolhooside poolt teistele ettevõtetele ja kodanikele osutatud teenuste eest — vedude, remondi jne. alal;

3) laenude saamises tootmisvajadusteks ja kapitaalvahendusteks;

4) rahaliste vahendite saamises võlgnikelt nende poolt võlgade tasumise korras ja rahaliste vahendite laekumises p. p. 1, 2 ja 3 näitamata operatsioonide järgi;

5) rahaliste kohustuste õiendamises riigi vastu (riigimaksude ja kindlustusmaksete alal, masina-traktorijaamade ja spetsialiseeritud jaamade tööde eest jm.);

6) rahaliste kohustuste õiendamises kolhoosi liikmete ja traktoribrigaadide töötajatega normipäevade järgi; kolhoosnikute avansseerimises;

7) soetatud põllumajanduslike masinate, kariloomade, transportvahendite, materjalide ja teiste materiaalsete vahendite, samuti ka kolhoosile osutatud teenuste eest tasumises; ehitusalaste materjalide ja teenuste ning põhivahendite valmistamise ja remondi eest tasumises;

8) rahaliste kohustuste õiendamises igat liiki hankijatele, töö-ettevõtjatele ja teistele organisatsioonidele ja isikutele.

Et kolhoosi majanduslik tegevus kulgeks häireteta, tuleb rahaliste vahendite laekumises ja kulutamises pidada kinni teatavast vahekorrast, mis kindlustab kolhoosi finantsseisundi stabiilsuse. Iga ettevõtte finantsseisund üheks või teiseks kuupäevaks kujutab endast tema eelneva finantstöö tulemust, mil line töö omakorda sõltub ettevõtte tootmistegevusest: tootmis- kuludest, tootmise tagajärjel toodangu saamisest ja toodangu realiseerimisest. Kuid ka finantstöö tagajärjed võivad oluliselt mõjutada ettevõtte tootmise järgnevat kulgemist; rahaliste vahendite puudus või nende mitteõigeaegne laekumine võib põhjustada tootmisvahendite puudust ja pidurdada kolhoosnikute õigeaegset avansseerimist, mis võib aeglustada tootmist või häirida tema käiku. Ettevõtte tootmis- ja finantstegevus on ühe ja sama taastootmisprotsessi kaks külge.

Õige suhe tootmis- ja finantstegevuse vahel, vahendite laekumise ja kulutamise vahel saavutatakse vabrikutes, tehastes, sovhoosides ja teistes riiklikes ettevõtetes isemajandamise rakendamise teel.

Kolhoosides on finantsseisundi stabiilsuse mõõduks aasta-aastalt suurenevad naturaalsed ja rahalised tulud, fondide, normipäeva naturaalsed ja rahalised tasustamise kasv ja võlgnevuse puudumine viivitatud maksete alal.

Kolhooside tulukuse suurenemine oleneb eelkõige põllumajanduslike kultuuride viljakuse ja loomade produktiivsuse tõstmisest. Ühtlasi on kolhooside tulukuse kasvu üheks tähtsaimaks

tingimuseks rangeim kokkuvõid rahaliste vahendite, saaduste, materjalide ja ka normipäevade kulutamises. Mõistlik vahendite kokkuvõid aga pole mõeldav ilma saaduste ja materjalide täpse arvestuseta, ilma arvestamata, palju on tehtud tööd ja kolhoosi rahaliste vahendite kulutusi saaduste iga liigi tootmiseks ja muudeks vajadusteks.

Põllumajanduse uus planeerimise kord, kolhooside operatiivse iseseisvuse ja nende materiaalse huvitatuse suurendamine tootmise tulemuste vastu avavad laiad võimalused kolhooside ja kolhoosnikute majandusliku initsiatiivi arendamiseks, mis on suunatud kolhoositootmise majandusliku efektiivsuse tõstmisele arvestades võõndite (tsoonide) iseärasusi.

Kolhooside majanduse tugevdamine, nende ühisvara suurendamine ja kolhoosnikute heaolu tõstmine sõltub tunduval määral kolhooside finantside tugevdamisest, kolhooside rahaliste asjade mõistlikust juhtimisest, kuna finantsid on iga sotsialistliku ettevõtte majanduse lahutamatu osa.

Kolhooside finantsmajanduse tugevdamise asjus, selle püsivasse seisundisse viimise asjus omab suurt tähtsust ühistootmise paljuharuline arendamine, rea tulukate harude arendamine. Ainult ühelt põllumajanduskultuurilt suurtes summades rahaliste tulude saamine võib kolhoosi lootusi heale finantsseisundile mitte täita selle kultuuri ikalduse puhul. See aga tekitab tunduval häireid kolhoosi kogu töös.

Kolhooside finantside õige juhtimine on võimatu ilma finantsplaanita, milleks on kolhoosi tootmis-finantsplaan.

Selleks, et teada, missugused on möödunud tootmis- ja finantstegevuse tulemused ja missugused võimalused on majapidamisel tulevikus, võetakse kolhoosi majanduslikku tegevust iseloomustavate näitajate hulka näitajad, mis määravad kolhoosi finantsseisundi.

Kolhooside finantsidel on meie maa ühtses finants-süsteemis suur erikaal. Kolhooside poolt pankades avatud jooksvatel arvetel hoitakse rahalisi vahendeid, mis ulatuvad miljarditesse rubladesse. Kolhoosid saavad suuri rahasummasid toodangu äraandmise eest riiklike müügikohustuste järgi ja kokkuostu- ning kontraheerimislepingute täitmise korras; tunduval summad saavad kolhoosid ka toodangu müügist teistele organisatsioonidele ja isikutele. Kõik need summad läbivad jooksvad arved pankades. Kolhoosid kulutavad suuri rahasummasid ehitustele, põhivahendite soetamiseks ja majapidamise muudeks vajadusteks; tunduvad summad rahalisi vahendeid annavad kolhoosid välja kolhoosnikutele rahaliste tulude jao-

tamise korras kolhoosnikute poolt väljatöötatud normipäevade järgi.

Pangad kasutavad kolhooside jooksvatel arvetel olevaid ajutiselt vabu vahendeid kolhooside ja teiste ettevõtete krediteerimiseks. Küllalt suure summa rahalisi vahendeid kannavad kolhoosid riigituludesse riigimaksudena ja teiste maksete näol.

Kõik see kohustab NSV Liidu Põllumajanduse Ministri-riumi organeid, rahandusorganeid ja panku organiseerima igas kolhoosis finantsmajanduse õiget juhtimist, rahaliste vahet-
kordade ning rahaliste vahendite olemi ja liikumise õiget arves-
tust.

Kolhooside finantside korraldamisel ja tugevdamisel kuulub üpris suur osa kolhoosi raamatupidajale.

Kolhoosi raamatupidaja valmistab ette materjalid finantside planeerimiseks, tootmis-finantsplaani koostamiseks, peab süs-
temaatiliselt selle täitmise arvestust ning, kasutades arvestuse
andmeid, analüüsib kolhoosi finantsseisundit. Ta kontrollib
finantsdistsipliinist kinnipidamist. Kõik rahalised dokumendid
kirjutab kolhoosi juhatuse esimehe kõrval alla kolhoosi raa-
matupidaja.

Et täita neid ülesandeid ja olla kolhoosi juhatuse tõeliseks
abiliseks finantstegevuse alal, peab kolhoosi raamatupidaja
hästi tundma finantsseadusandlust ja selle pidamise juhiseid.

KÜSIMUSI ENESEKONTROLLIMISEKS

1. Näidake ära põhimised ülesanded põllumajanduse alal kuuenda viis-
aastaku plaani järgi ja finantside tähtsus NSV Liidu riikliku plaani täit-
mise organiseerimisel.
2. Mis kuulub finantside mõistesse kolhoosides?
3. Milles seisab finantside seos kolhoosides nende tootmistegevusega?
4. Milline on raamatupidaja osa finantside organiseerimisel ja pidami-
sel kolhoosides?

TEINE LOENG

KOLHOOSIDE VAHENDID JA NENDE MOODUSTAMISE ALLIKAD

Kolhoosid on suured sotsialistlikud põllumajanduslikud ettevõtted, millised on rajatud töötavate talupoegade vabatahtlikule ühinemisele selleks, et ühiste tootmisvahenditega ja organiseeritud ühistööga majandada ühismajapidamist. Kolhoosides on olemas mitmekesised põllumajandusharud: põllundus, heinakasvatus, köögiviljakasvatus, aiandus, viinamarjakasvatus, liha- ja piimakarjakasvatus, seakasvatus, lambakasvatus, linnukasvatus, mesindus jt. Kolhoosidel on olemas ka abiettevõtted põllumajandusliku toodangu töötlemiseks ja oma majapidamise vajadusteks inventari valmistamiseks. Suurte sotsialistlike põllumajanduslike ettevõtetenä on kolhoosid kõrge kaubatoodanguga majandid. Kolhoosidel on võimalik rakendada täiuslikke tootmisvahendeid ja kasutada ulatuslikult agronoomiateaduse saavutusi, samuti teiste majapidamiste saavutusi kokkuhoiu alal. Selles suhtes osutab riik kolhoosidele üliisuurt abi masina-traktorijaamade ja spetsialiseeritud jaamade kaudu.

Kolhooside kõrge kaubalisuse astme ja nende poolt tootmises saavutatud edusammude aluseks on sotsialistlikus põllumajanduslikus tootmises laialdaselt kasutatav ajakohane tehnika. Enamuse põllumajanduslikest töödest teevad kolhoosides masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamad, millede tehnika aasta-aastalt täiustub.

Kolhooside ühismajapidamiste edasist tõusu kindlustavate abinõude süsteemis omab suurt tähtsust põllumajanduslike artellide tootmise suurendamine ja kindlustamine. Suurendades tootmist on kolhoosidel enam kui väikese tootmise juures võimalusi eesrindliku põllumajandusliku tehnika ärakasutamiseks, ühismajapidamise igakülgseks arendamiseks, mehhaniseeritud loomakasvatusruumide, elektri jaamade, niisutussüsteemide jne. ehitamiseks.

Mitmeharulistest kolhoosides, millised omavad suuri tootmisharusid (näiteks loomakasvatust) võib kolhoosnike tööd organiseerida tootlikumalt, tööd võib suuremal määral mehhaniseerida, kuna säärasel kolhoosil on võimalik täielikumalt ära kasutada masina-traktoriijaama tehnikat ja tema korralduses on suuremad vahendid mitmesuguste tööd hõlbustavate ja kolhoosnike töötöotlikkust suurendavate masinate ja tööriistade soetamiseks.

§ 1. Kolhoosi vahendid

Kolhoosi majanduslikud ülesanded antud aastaks määratakse tootmis-finantsplaaniga, milline koostatakse lähtudes toodangu riigile andmise ülesannetest ja kolhoosi ning kolhoosnike vajaduste kindlustamisest põllunduse ja loomakasvatuse saadustega.

Ühismajapidamise majandamiseks ja tootmis-finantsplaani täitmiseks peab kolhoos omama vajalikke vahendeid.

Pöördume kolhoosi vahendite koostise vaatlusele.

Iga tootmisprotsessi peamiseks teguriks on elustöö, inimeste töö. Igal tootmisettevõttel on tööesemed ja töövahendid. Tööesemeteks on esemed, milliseid inimesed mõjustavad nende teisendamise ning tootmislikuks ja individuaalseks tarbimiseks kohandamise otstarbel, uute esemete saamise eesmärgil. Põllumajanduses kuuluvad tööesemete hulka: seemned, väetised, söödad, piim selle töötlemisel piimasaadusteks jt. Tööesemete hulka kuulub ka muld selle tõttu, et inimene, harides maad, muundab seda ja viljelemise teel parandab selle viljakust. Töövahendite all aga mõistetakse neid esemeid, mille abil inimesed mõjustavad tööesemeid, kutsudes neis esile ettekatsetud teisendumise. Töövahendite hulka kuuluvad põllumajanduses: põllumajanduslikud riistad ja masinad (külvi- ja viljapeksumasinad, traktorid, kombainid, adrad jt.), täiskasvanud põllumajandusloomad, kes oma eluaja kestel (kuni tapmiseni) annavad toodangut, täiskasvanud tööloomad, puuvilja- ja marjaistandused jm. Töövahendite hulka kuuluvad ka hooned ja ehitused ning maa, kuna need loovad vajalikud tootmistingimused. Töövahendid ja tööesemed kokku moodustavad tootmisvahendid.

Kolhooside poolt põllumajandustaimede viljelemisel kasutatavate töövahendite (traktorid, kombainid, traktoriadrad jms.) põhiline osa on masina-traktoriijaamade omandus. Nende

uuendamine, suurendamine ja parandamine toimub riiklike vahendite arvel. Kolhoos aga omab tavaliselt põllumajandustaimede viljelemiseks töövahendeid, millised ainult täiendavad kolhoosides kasutatavaid masina-traktorijaama vahendeid.

Tootmisprotsessi tulemusena saadudprodukte nimetatakse töösaadusteks. Tunduva osa töösaadusi loovad kolhoosid müügiks.

Peale mainitud vahendite omab ettevõtte rahalisi, kultuur-olustikulise otstarbega ja muid vahendeid.

Nõukogude majanduse tingimustes on tavaks kõik ettevõtte vahendid jaotada kahte rühma: põhivahendid ja käibevahendid. Põhivahendite rühma arvatakse töövahendid, kõik ülejäänud vahendid aga moodustavad ettevõtte käibevahendite rühma. Ettevõtte vahendite viimasesse rühma kuuluvad tööesemed, müügiks määratud saadused, rahalised vahendid, toodangut veel mitte andnud tootmise peale kulutatud vahendid ja muud vahendid.

Tootmisettevõttena peab kolhoos omama tootmise põhi- ja käibevahendid. Tootmise põhivahendite hulka kuuluvad põllumajanduslikud masinad, riistad ja jõumasinad, tööloomad ja täiskasvanud produktiivloomad, kodulinnud ja mesilaspered, iga liiki transpordivahendid, farmide ja abiettevõtete inventar ja seadmed, tootmis- ja majapidamishooned ja -ehitused, samuti eksploatatsioonis olevad mitmeaastased istandused, maaparandus- ja niisutusseadmed ja muud sellelaolised vahendid.

Koos masina-traktorijaama tehnikaga moodustavad need vahendid kolhoosi tootmistegevuse aluse. Artelli varustatusest põhivahenditega sõltub tunduval määral kolhoosnikute tööviljakus ja selle tulemusena tulude suurus, mida saab nii kolhoos tervikuna kui ka kolhoosnikud normipäevade eest. Kolhoosi juhatus ja kõik kolhoosnikud peavad seetõttu igapäevaselt hoolitsema tootmise põhivahendite säilitamise ja suurendamise eest.

Kõrvuti tootmise põhivahenditega peavad kolhoosil olema käibevahendid: seemned, söödad ja allapanu, põletis (mootorikütus) ja määrdeained jõumasinatele, mürkained ja materjalid põllumajandustaimede kahjurite ja haiguste tõrjeks, väetised, kütus ja muud materjalid. Tootmise häireteta ja edukaks kulgemiseks peab kolhoos neid vahendeid omama küllaldaselt määral. Nende vahendite varud, mis on ära kasutatud tootmises, tulevad uuendada enne uute tootmisprotsesside algust.

Tootmise käibevahendite hulka arvatakse ka noorloomad, mis on vajalikud kolhoosi põhikarja uuendamiseks ja laienda-

miseks, ja nuumale pandud loomad, mis on määratud äraandmiseks riiklike müügikohustuste korras ja müügiks elusalt või tapasaaduste näol. Käibevahendite hulka arvatakse ka omatoodang, mis kuulub äraandmisele riiklike müügikohustuste korras, müügiks riiklikele varujaile, kooperatiividele ja kolhoositurul. Majapidamise majandamiseks on kolhoosil olemas rahalised vahendid, mis samuti arvatakse kolhoosi käibevahendite rühma.

Osa kolhoosi vahendeid võib olla ajutiselt kasutada teiste organisatsioonide ja isikute käes, deebitoride käes, näiteks selle tõttu, et ostjad ei ole veel tasunud neile müüdü toodangu eest. Osa kolhoosi vahendeid võib kujutada endast tuludega veel mitte kaetud tootmiskulutusi, näiteks taliviljakultuuride külviks kasutatud seemned, millest saak saadakse järgneval aastal.

Suure Isamaasõja ajal osutasid kolhoosid Nõukogude riigile suurt abi, soetades suurte summade eest riigilaenude obligatsioone. Obligatsioonide soetamine kujutab endast kolhooside rahaliste vahendite mahutamist üldrahvalikesse üritustesse pikema tähtaja peale.

Teist iseloomu kannab kolhoosivahendite mahutamine kolhoosidevahelistesse ettevõtetesse — elektriijaamade, elektriseadmete, puhkekodude jne. ehitamiseks. Seda liiki ettevõtete ehitusest osavõtavad kolhoosid on vastavas osas ettevõtete omanikud. Kolhoosid — osanikud nende ettevõtete ehitusest — saavad elektrienergiat ja osa kolhoosidevaheliste organisatsioonide tuludest — dividendidest.

Kolhoosi osaline osavõtt võib teostuda ka ühistöös riigiga niisutuskanalite ja teiste seadeldiste ehitamisel.

Kui eeltoodud käsitlust kolhoosi kui tootmisettevõtte vahendite jaotuse kohta põhi- ja käibevahenditeks üldistada, siis saame iga rühma kohta järgmise koostise:

I. Põhivahendid

1. Põllumajanduslikud masinad, -riistad ja jõumasinaid.
2. Seadmed ja inventar.
3. Transpordivahendid.
4. Täiskasvanud tööloomad.
5. Täiskasvanud produktiivloomad, kodulinnud ja mesilaspereid.
6. Hooned ja ehitused.
7. Ekspluatatsiooni võetud mitmeaastased istandused.

II. Käibevahendid

1. Eksploatatsiooni võtmata mitmeaastased noored istandused.
2. Noor- ja nuumloomad.
3. Seemned ja istutusmaterjal.
4. Söödad ja allapanu.
5. Iga liiki materjalid — väetised, vahendid põllumajandustaimede kahjurite ja haiguste tõrjeks, majanduslikud ja muud materjalid.
6. Põllumajandusliku tootmise saadused, mis on määratud müügiks, kolhoosi liikmetele väljaandmiseks ja muuks otstarbeks.
7. Kolhoosi abiettevõtete mittepõllumajanduslikud tooted.
8. Väikeinventar, mis on eraldatud põhivahendite rühmast.
9. Rahalised vahendid (kassas, jooksvatel arvetel Riigipangas ja Põllumajanduspangas ning akreditiivides).
10. Väärtpaberid ja kolhoosidevahelise ehituse korras püstitatud hoonetest ja ehitustest osalise osavõtu väärtus.
11. Kolhoosnikute ning mitmesuguste asutuste ja isikute võlad kolhoosile.
12. Kolhoosi kulutused nii lõpetamata ehitustele ja lõpetamata kapitaalremondile kui ka lõpetamata tootmisele.

§ 2. Kolhoosi vahendite allikad

Kolhoosi vahendite moodustamise allikad ja vahendite kasutamise kord on kindlaks määratud põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirjaga, samuti ka partei ja valitsuse juhistega.

Kolhoosi vahendite moodustamise algallikaks on talupoeegade vara ühistamine nende astumisel kolhoosi. Vastavalt põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja 4. punktile kolhoosi astumisel «ühistatakse kõik tööloomad, põllumajanduslik inventar (adrad, külvimasinad, äkked, rehepeksu- ja niidumasinad), seemnetagavarad, loomasööt ühiskarja ülalpidamiseks tarvili- kus ulatuses, artelli majapidamiseks vajalikud majapidamishooned ja kõik põllumajandussaaduste ümbertöötamise ettevõtted». Ühtlasi peavad kolhoosi astujad vastavalt põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja 9. punktile maksma «rahalist sisseastumismaksu 20—40 rubla ulatuses iga pere kohta, olenevalt nende majapidamise jõukusest».

Ühistatud vara maksumus jaotatakse kaheks osaks. Vara väärtusest kantakse $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{1}{2}$ artelli jagamatusse fondi, ülejäänud osa vara väärtusest arvatakse artelli liikme osamaksuks.

Ühe või teise artelliliikme kolhoosist lahkumisel tagastatakse temale ainult osamaks. Osamaks anatakse lahkuvale artelliliikmele välja rahas pärast majandusaasta lõppu (põllumajandusliku artelli tüüp-põhikiri, punkt 10).

Rahalised sisseastumismaksud kantakse täielikult jagamatusse fondi.

Kolhooside vahendite moodusatmise üheks olulisemaks allikaks nende tegevuse esimesel perioodil oli riiklik abi. 1927. aastal anti kolhoosidele üle hooned, põllumajanduslik inventar, maaparanduslikud ehitused, seadmed ja muud vahendid, mis olid nende kasutada tegelikult ja rendi alusel ning mis olid seoses kolhoosidele üleantud maaga. 1929. aastal anti kolhoosidele üle põllumajandussaaduste esialgse töötlemise ettevõtted: jahuveskid, kruubiveskid ning või- ja õlitööstused. 1930. aastal said kolhoosid endale kulaklike majapidamiste konfiskeeritud varanduse. 1935. aastal kustutas valitsus kolhooside võlgnevust kapitaalvahetusteks antud pikaajaliste laenude alal 437,5 miljoni rubla suuruses summas. Kõik need vahendid arvati kolhooside jagamatutesse fondidesse ja see etendas tunduvat osa kolhooside ühistootmise tugevdamisel ja laiendamisel.

V. I. Lenin on korduvalt osutanud riigi abi suurele tähtsusele kolhooside arenemisel. «Iga ühiskondlik kord, — rõhutas V. I. Lenin artiklis «Kooperatsioonist» — tekib ainult teatava klassi rahanduslikul toetusel»¹.

Käesoleval ajal on kolhooside vahendite, nende ühisvara uuendamise ja suurendamise peamiseks allikaks kolhooside tulud, mis kujutavad endast kolhoosnike ühise organiseeritud töö tulemust. Kolhooside tulud jagunevad naturaali- ja rahalisteks tuludeks.

Kolhooside naturaaltuludeks on omatoodetud saadused. Naturaaltulude hulka kuuluvad: taimekasvatus- ja loomakasvatussaadused, saadused, mis on toodetud põllumajandusliku toodangu töötlemise tagajärjel kolhoosi abiettevõtetes: jahu- ja kruubiveskites, või- ja juustutööstustes, taimeõlivabrikutes ning tärklise- ja siirupitehastes, samuti ka abiettevõtete mittepõllumajanduslikud tooted: köied, korvid, laudmaterjal jm.

Kolhooside naturaaltalude suurus ei sõltu mitte ainult põllumajanduslike kõlvikute pindalast ja põllumajandusloomade arvust, vaid ka põllumajanduskultuuride viljakusest ja loomade produktiivsusest. Kolhoosi ülesandeks on juba harimisele võetud maade kõrval ka uudis- ja jäätmaade, kõikide seisvate

¹ V. I. L e n i n. Valitud teosed, II köide, Tallinn 1946, lk. 684.

endiste künnimaade ja kasutamata maade kasutusele võtmine. Kolhoosi poolt kasutatava põllumaa pindala ei saa lõpmatult suurendada, seetõttu on naturaaltulude suurendamise tähtsaimaks teguriks põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomade produktiivsuse tõstmine. Viisaastakute kestel on kolhoosid sel alal saavutanud suuri tulemusi. Suurte edusammude eest viljakuse tõstmise ja loomade produktiivsuse suurendamise alal on tuhandetele põllumajandusala eesrindlastele omistatud Sotsialistliku Töö Kangelase kõrge nimetus, sajad tuhanded on autasustatud NSV Liidu ordenite ja medalitega. Üleliiduline põllumajandusnäitus 1954.—1956. aastail näitas suure arvu kolhoosnike saavutusi. Kui üleliiduline põllumajanduse kool näitab ta eesrindliku meisterlikkuse näidiseid taime- ja loomakasvatuse alal.

Naturaaltulude hulka loetakse peale oma majapidamisest saadud toodangu ka toodang, mille kolhoos on saanud teistelt organisatsioonidelt neile tehtud tööde eest.

Naturaaltulude kasutamise ja jaotamise kord on kindlaks määratud põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja 11. punktiga:

«Artelli poolt saadvast lõikusest ja loomakasvatuse saadustest artell:

a) täidab oma kohustused riigi vastu kohustuslike müüginormide ja seemnelaenu tagastamise alal, tasub natuuras masina-traktorijaamale masina-traktorijaama töö eest vastavalt sõlmitud lepingule, millel on seaduse jõud, ja täidab kontraheerimislepingud;

b) varub seemne külvi jaoks ja loomasööda loomade toitmiseks terve aasta jooksul ning moodustab ka ikalduse ja söödapuuduse puhuks puutumatud, iga aasta uuendatavad seemne- ja söödakindlustusfondid 10—15% ulatuses aastasest tarvidusest;

c) asutab üldkoosoleku otsusel vastavad fondid invaliidide, raukade, ajutiselt töövõime kaotanute ja Nõukogude Armeesoldatite puudustkannatavate perekondade abistamiseks ning lastesõime ja vaeslaste ülalpidamiseks — kõik kokku mitte üle 2% ulatuses üldtoodangust;

d) eraldab artelli liikmete üldkoosoleku poolt kindlaks määratud ulatuses osa saadusi müümiseks riigile või turul;

e) kogu ülejäänud hulga artelli saagist ja loomakasvatuse saadustest jaotab artell oma liikmete vahel normipäevade järgi».

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusest 9. märtsist 1955. aastal «Põllumajanduse planeerimise

praktika muutmisest» järeldub, et riiklike kohustuste alla kuulub ka riikliku kokkuostu lepingu täitmine.

Ühes sellega on vaja tähendada, et üheaegselt naturaaltasuga masina-traktorijaama tööde eest on kolhoosid kohustatud andma varumisorgnitele ka toiduviljakultuure kogustes, mis kuuluvad traktoribrigaadide töölistele garanteeritud miinimumina normipäevade eest, samuti tööde eest vilja koristamisel kombainidega ja teiste masinatega.

ÜK(b)P Keskkomitee ja NSV Liidu RKN 1. augusti 1940. a. otsuse «Põllumajandussaaduste koristamisest ja varumisest» järgi moodustatakse kolhoosides ka toiduvilja kindlustusfond 2% suuruses toiduviljakultuuride kogusaagist.

Järelikult täidab kolhoos saadavast toodangust esmajärjekorras oma kohustused riigi vastu. Seejärel moodustab kolhoos naturaaltuludest ühistootmise ja selle laiendamise kindlustamiseks tootmisfondid: seemne põhi- ja kindlustusfondid ning sööda põhi- ja kindlustusfondid. Edasi eraldab kolhoos toodangu individuaalse tarbimise fondidesse — abistamisfondidesse ja toiduvilja kindlustusfondi, samuti eraldab toodangu müügiks kolhoosikaubanduse korras.

Viimastel aastatel paljudes kohtades eraldavad kolhoosid osa toodangust kolhoosnikute perioodiliseks igakuiseks avansseerimiseks tuleval aastal. Selle toodangu fondi suuruse määrab kindlaks artelli liikmete üldkoosolek lähtudes möödunud aastate praktikast ja aruandeaasta tootmistulemustest.

Ülejääv toodangu kogus jaotatakse normipäevade järgi kolhoosi liikmete vahel, koos lisatasuarvestusega põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomade produktiivsuse plaani ületamise eest.

Kolhoosi rahalisteks tuludeks on rahalised vahendid, mis kolhoos saab müüdnud toodangu ning organisatsioonidele ja isikutele tehtud tööde eest. Kui kolhoos saab rahalised vahendid üheaegselt toodangu müügiga ja tööde täitmisega, siis kolhoosi rahaliste tulude tekkimine langeb ühte rahaliste vahendite laekumisega.

Kuid rahaliste tulude tekkimine ei lange alati ühte rahaliste vahendite laekumisega kolhoosi kassasse või tema jooksvale arvele pangas. Võib juhtuda, et müüdnud toodangu või tehtud tööde eest saab kolhoos rahalised vahendid vaid teatava aja möödumisel pärast nende operatsioonide toimumist, s. o. müük ja tööd on tehtud võlgu. Neil juhtudel on rahaliste tulude tekkimine eraldatud rahaliste vahendite laekumisest, toodang on kolhoosist välja läinud, rahalised tulud on tekkinud, kuid raha-

liste vahendite asemel on kolhoosil organisatsioonidelt ja isikutelt saadaolevad võlad. Rahaliste tulude tekkimine ei lange raha laekumisega ühte ka siis, kui kolhoos saab näiteks kontraheerimislepingu või eelseisvate riiklike müügikohustuste järgi avanssi, mis kolhoosi poolt kustutakse toodangu üleandmisel (müümisel) varumisorganisatsioonidele. Sel juhul raha laekumine eelneb rahaliste tulude tekkimisele, kuna rahalised tulud tekivad kolhoosidel avansi väljaandnud organisatsioonile toodangu üleandmise (müümise) momendil. Seega avansi saamine kontraheerimislepingu järgi ei kujuta endast mitte rahaliste tulude tekkimist, vaid rahaliste vahendite laekumist ja kolhoosi võlgnevuse tekkimist sellele organisatsioonile, kes sõlmis lepingu.

Kolhoosi rahaliste tulude moodustamise põhiallikateks on laekumised:

a) riiklike müügikohustuste korras riigile antud taimekasvatuse- ja loomakasvatussaaduste eest, samuti ka riiklike lihamüügikohustuste korras antud loomade eest;

b) kontraheerimise korras riiklikele varujaile müüdnud taimekasvatussaaduste eest;

c) riiklikele varujaile ja kooperatiividele kokkuostu hinnades müüdnud taime- ja loomakasvatussaaduste, loomade ja lindude eest;

d) kolhoosikaubanduse korras müüdnud saaduste ja loomade eest.

Kolhoosi rahaliste tulude hulka kuuluvad ka laekumised abitevõtete toodangu müümisest, puude müümisest kolhoosimetsast, laekumised väljapoole kolhoosi tehtud tööde eest, kolhoosnikutele hobuste kasutada andmise eest, protsendid kolhoosil pangas ja hoiukassas hoiul olevate rahaliste vahendite eest ja muud rahalised laekumised.

Mida suurem on kaubatoodangu erikaal kolhoosi toodangu üldkoguses, seda enam saab kolhoos rahalisi tulusid. Kaubatoodangu koguse suurenemine aga sõltub naturaaltulude suurenemisest. Naturaaltulude suurendamisel aga omab suurt tähtsust põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomade produktiivsuse tõstmine. Järelikult avaldab põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomade produktiivsuse tõstmine esmajärgulist mõju rahaliste tulude üldsumma suurenemisele.

Kolhoosi kaubatoodangu suurendamisele avaldas suurt mõju põllumajanduse uus planeerimise kord, kuna ta annab suuri võimalusi kolhooside initsiatiivi arendamiseks kasvatatavate põllumajanduskultuuride ja taime- ning loomakasvatusharude

valikus. Kolhoosid võivad nüüd kasvatada neid kultuure, millised annavad neile suuremaid rahalisi tulusid, kui nad varem said põllumajanduslike organite näpunäidete kasvatatud kultuuride eest. Kuid kasutades uut põllumajanduse planeerimise korda peavad kolhoosid kindlustama riikliku plaaniülesande täitmise toodangu riigile andmise alal.

Rahaliste tulude kasutamise ja jaotamise kord on kindlaks määratud põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja 12. punktis, kus on öeldud: «Artelli rahalistest tuludest artell:

a) tasub esmajärjekorras riigile seadusega kindlaksmääratud maksud, õiendab kindlustusmaksed ja tagastab rahalised laenud;¹

b) teeb vajalikud kulutused kolhoositöö jooksvateks tarveteks, nagu: põllutööriistade jooksev remont, karja ravimine, põllumajanduskultuuride kahjurite tõrje jms.;

c) katab artelli administratiiv-majanduslikud kulud, määrates selleks mitte üle 2% rahalistest tuludest;

d) määrab summad kultuurilisteks vajadusteks, nagu: kolhoosi kaadrite ettevalmistamine, lastesõimede ja mängumurude organiseerimine, raadio sisseseadmine jms.;

e) täiendab artelli jagamatut fondi kulutuste tegemiseks põllutööriistade ja kariloomade ostmiseks, ehitusmaterjalide eest tasumiseks ja tasu maksmiseks töölistele, kes on väljastpoolt ehitustöödele palgatud.

Jagamatute fondide täiendamiseks kulutatakse mitte alla 15%, kuid mitte üle 20% artelli rahalistest tuludest;

f) kogu ülejäänud summa artelli rahalistest tuludest jaotatakse artelli liikmete vahel normipäevade järgi.»

Rahalistesse tuludesse, mis jaotatakse vastavalt põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja 12. punktile, ei kanta mitte kogu puidu müügist saadud summat, vaid ainult seda osa, mis saadud peale kännuraha. Kännuraha jalalt müüdü puude eest ja kännuraha, mis läheb kolhoosi poolt müüdü puude maksumusse, arvatakse jagamatusse fondi ja kasutatakse metsakasvatuse vajadusteks — metsa taastamiseks, võitluseks metsaistanduste kahjuritega ja muudeks vajadusteks.

Puit, mis varutud kolhoosi poolt temale kinnistatud metsast, kasutatakse ühismajapidamise vajadusteks tasuta ära.

¹ Käesoleval ajal tasuvad kolhoosid vastavalt partei ja Nõukogude Liidu valitsuse soovitusel kapitaalvahutuste laenu üldistest rahalistest tuludest maksete kandmisega jagamatu fondi arvele.

Loomakasvatusest saadud rahaliste tulude jaotamises juhitudavad kolhoosid alljärgnevalt:

Rahalistesse tuludesse, milliseid jaotatakse vastavalt põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja 12. punktile, arvatakse:

a) summad, mis on saadud loomakasvatussaaduste (piima, või, villa, munade jt.) müügist;

b) summad, mis on saadud produktiivloomade müügist müügikohustuste täitmise ja riikliku kokkuostu korras;

c) summad, mis on saadud produktiiv- ja tööloomade üleplaani arvu müügist ja hobuste andmisest Nõukogude armeele;

d) summad, mis on saadud produktiiv- ja tööloomade ning nende tapasaaduste müügist kolhoosikaubanduse korras, sel tingimusel, kui loomade kõikide liikide kasvu arvuline plaan on täidetud. Kui aga loomade kasvu arvuline plaan mõne loomaliigi osas pole täidetud, siis arvatakse produktiiv- ja tööloomade ning tapasaaduste müügist kolhoosikaubanduse korras laekumine jagamatusse fondi ja kantakse kapitaalmahutuste arvele Põllumajanduspangas vahendeid sel määral, mis tagab täielikult kõikide loomaliikide kasvu arvulise plaani täitmise. Ülejäänud osa sellest laekumisest arvatakse rahalistesse tuludesse, mis kuuluvad jaotamisele vastavalt põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja 12. punktile.

Mis puutub summadesse, millised laekuvad töö- ja produktiivloomade, nii täiskasvanud kui noorloomade, müügist nende asendamise otstarbel parandatud ja tõuloomadega, siis kantakse need summad täielikult kapitaalmahutuste arvele Põllumajanduspangas.

Kolhoosi kindlustamiseks aasta algul rahaliste vahenditega tootmisvajaduste jaoks ja artelli liikmetega toimivate rahaliste arvelduste korraldamiseks arvatakse tema rahalistest tuludest maha: a) aasta lõpuks kulutamata jäänud materjalide, seemnete, sööda, ja väikeinventari maksumus, mis olid ostetud vastavalt kolhoosi tootmis-finantsplaanile, ja b) eraldatakse vahendid uuel majandusaastal eelseisvateks kuludeks; need vahendid eraldatakse kolhoosnikute üldkoosoleku otsusel 1 kuni 5% ulatuses aasta rahalistest tuludest.

Kolhoos kasutab rahalisi tulusid eelkõige kohustuste täitmiseks riigi vastu (riigimaksud, kindlustusmaksud, rahaliste laenude tagastamine); seejärel kasutab kolhoos rahalisi tulusid jooksvateks tootmis- ja administratiiv-majanduslikeks kulutusteks. Osa rahalisi tulusid eraldab kolhoos jagamatu fondi täiendamiseks; neid vahendeid kasutab kolhoos tootmise põhivahen-

dite taastamiseks ja ühistootmise laiendamiseks põhivahendite suurendamise teel.

Rahalised tulud, mis on eraldatud kaadrite ettevalmistamiseks, lastesõimede organiseerimiseks ja muudeks kultuurilisteks vajadusteks, arvatakse kultuuriliste vajaduste fondi.

Et tõsta kolhoosnike materiaalsel huvitatust ühistootmise arendamises, võivad kolhoosid üldkoosolekute otsusel anda kolhoosnikele aasta jooksul avansina mitte vähem kui 25% rahalistest vahenditest, mis laekunud müüdud saaduste eest, ja 50% rahalistest avanssidest, mis saadud põllumajandussaaduste ja loomade kontraheerimise, kokkuostu ja müügikohustuste järgi.

Püsivat finantsseisundit omavad kolhoosid eraldavad osa rahalistest tuludest kolhoosnike igakuiseks rahaliseks avansseerimiseks tuleval aastal. Selle rahalise fondi suurus määratakse kindlaks kolhoosnike üldkoosolekute poolt lähtudes möödunud aasta praktikast ja aruandeaasta rahaliste tulude summast. Perioodiline rahaline avansseerimine tõstab kolhoosnike tööaktiivsust ja nende huvitavust ühismajapidamise arendamises.

Enne rahaliste tulude jaotamist kolhoosi liikmete vahel normipäevade järgi määratakse kindlaks kolhoosnikele põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomade produktiivsuse plaani ületamise eest lisatasu korras väljaandmisele kuuluv tulude summa. See summa jaotatakse eraldi, kooskõlas lisatasu väljaandmise kohta kehtestatud põhimõtetega.

Kolhoosi vahendite moodustamise ja täiendamise allikateks on peale eelnimetatud ka tulud loomade juurdesünnist ja -kasvust kolhoosi tootmistegevuse tagajärjel.

Lisa- ja põhitöötasumaksamise korras antakse kolhoosnikele välja teatud arv põrsaid, vasikaid, tallesid ja teisi noorloomi, samuti ka kodulinde. Põhitöötasuna antakse neid loomi välja ainult loomakasvatuserajoonides.

Mis puutub kolhoosi tootmise tagajärjel saadud loomade juurdesünni ja -kasvu põhimassi maksumust, siis arvatakse see artelli jagamatusse fondi.

Kolhoosnike tööpanused tootmise põhivahenditesse hoonete ja ehituste püstitamise ning ehituste ja kapitaalremondi jaoks määratud materjalide valmistamise korras ja kolhoosi vajadusteks oma töökodades tööriistade, inventari ja seadmete valmistamise korras on samuti kolhoosi vahendite moodustamise ja täiendamise allikateks.

Nende esemete maksumus arvatakse kolhoosi jagamatusse fondi, seejuures aga kantakse jagamatust fondist maha nende tootmiseks kulutatud materjalide ja rahaliste vahendite maksumus, samuti normipäevatasu, mis arvestatud kolhoosnikutele nende esemete tootmisel. Jagamatu fondi suurenemine kujutab endast neil juhtudel järelikult ainult vahet jagamatusse fondi arvatud summa ja sellest mahakirjutatud summa vahel.

Osa kolhoosi vahendite allikaks võib olla rahaliste avansside saamine varumisorganisatsioonidelt arvelduste arvel toodangu andmise eest riiklike müügikohustuste korras jooksva aastal: teravilja, kartuli, päevalille ja teiste õlikultuuride, köögivilja ja liha eest, kontraheerimislepingute korras suhkrupeedi, puuvilla, lina, kanepi, tubaka, eetri-õli- ja teiste kultuuride toodangu eest, ning riikliku kokkuostu lepingute korras. Need avansid kustutavad kolhoosid tegelikult äraantud toodangu eest laekuvatest summadest.

Osa vahendeid võib kolhoos saada väljaspoolt — Riigipanga ja Põllumajanduspanga poolt väljaantavate laenude kasutamise korras.

Riigipanga laenude arvel võib kolhoos soetada mootorikütust jõumasinatele, tagavaraosasid põllumajandusmasinate jooksvaks remondiks, jõu-, mahlakaid ja teisi söötasid, üheaastaste heintaimede seemneid, märkkemikaale ja muid materjale. Põllumajanduspanga laenude arvel võib kolhoos osta kariloomi, põllumajandusmasinaid, inventari ja muid tootmise põhivahendeid, ehitada sigala, teraviljahoidla, silotorni ning teisi hooneid ja ehitusi, osta mitmeaastaheina seemneid jne.

Ning lõpuks võivad kolhoosis üheks või teiseks kuupäevaks olemasolevate vahendite ühe osa allikaks olla mitmesugustelt organisatsioonidelt ja isikutelt saadud vahendid, mis on kolhoosi poolt veel tasumata, või mitmesuguste organisatsioonide ja isikute poolt kolhoosile tehtud tööd, mis samuti on kolhoosi poolt veel tasumata. Teiste sõnadega, kolhoosi võlgnevus mitmesugustele organisatsioonidele ja isikutele näitab mitmesugustelt organisatsioonidelt ja isikutelt juurdetulnud vahendite suurst. Vahendite seesuguste allikate hulka kuuluvad võlgnevus hankijatele neilt ostetud ja veel tasumata materjalide eest, võlgnevus natuuras ja rahas masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade poolt tehtud tööde eest, võlgnevus rajooni rahandusosakonnale riigimaksude alal, võlgnevus Riiklikule Kindlustusele kindlustusmaksude alal, pärast tulude jaotamist aga ka võlgnevus kolhoosi liikmetele natuuras ja rahas.

Tehes kokkuvõtteid kolhoosi vahendite tekkimise, moodustamise ja saamise allikate kohta, võib allikaid enesele ette kujutada järgmisel üldistatud kujul:

Kolhooside vahendite allikad

I. Sisemised allikad

Millised fondid moodustatakse

A. Põllumajanduslik tootmine ja abiettevõtete tootmine, mille tulemusena kolhoosid saavad saadusi ja mittepõllumajanduslikke tooteid — naturaaltulusid.

Naturaaltuludest kolhoosid:

a) taastavad ja loovad uuesti:

1) tööesemete varud — seemned, söödad ja materjalid;

2) väikeinventari varud;

3) saaduste varud invaliidide abistamiseks jne.;

4) toiduvilja kindlustusfondi varud;

b) annavad saadusi naturaaltasuna masinatraktoriijaamade töö eest;

c) annavad välja saadusi normipäevade järgi ja lisatöötasu korras;

d) eraldavad saadusi kolhoosnikute naturaalseks avansseerimiseks tuleval aastal;

e) suure osa põllumajanduslikust toodangust ja mittepõllumajanduslikest toodetest kolhoosid realiseerivad riigile müügikohustuste korras, kontraheerimislepingute järgi, lepingute järgi riiklike ja kooperatiivsete organisatsioonidega, kokkuostu ja kolhoosikaubanduse korras.

B. Põhivahendite ehitamine ja valmistamine ning loomade üleskasvatamine täiskasvanud produktiivloomade põhikarja ja tööloomade täiendamiseks.

C. Toodangu realiseerimine — laekumine põllumajanduslike saaduste, abiettevõtete mittepõllumajanduslike toodete, üleskasvatatud ja nuumatud loomade ja osutatud teenuste eest — rahalised tulud.

1) seemne- ja

2) söödafondid

3) omatoodetud materjalide üleminevate varude fond

4) omatoodetud väikeinventari fond

5) abistamisfondid

6) toiduvilja kindlustusfond

—

—

7) kolhoosnikute naturaalse avansseerimise fond

7) Kolhoosnikute naturaalse avansseerimise fond

—

8) jagamatu fond

Rahaliste tulude arvel kolhoosid:

1) täiendavad jagamatut fondi, kasutades neid vahendeid põhivahendite ehitamiseks, os-
tuks ja kapitaalremondiks;	9) jagamatu fond
2) taastavad ja täiendavad ostetud seemne-
te, materjalide ja väikeinventari varusid;	10) ostetud seemnete,
söötade materjalide
ja väikeinventari
fond
3) moodustavad rahaliste vahendite varu
eelseisvateks tootmisvajadustele uue aasta
algul;	11) rahaliste vahendite
fond tootmisvajadus-
teks
4) teevad rahalisi kulutusi tootmisvajadus-
teks ja abiettevõtetes, samuti üldmajanduslikeks
ja juhtimiskuludeks;	—
5) tasuvad rahas masina-traktorijaama tööde
eest;	—
6) tasuvad tulumaksu, lõivusid ja kindlus-
tuumakseid;	—
7) tasuvad Riigipangast saadud laene;	—
8) eraldavad vahendeid kultuurilisteks vaja-
dusteks;	12) fondid kultuurilisteks
vajadusteks
9) annavad raha välja normipäevade eest;	—
10) eraldavad rahalisi vahendeid kolhoosni-
kute avansseerimiseks tuleval aastal.	13) rahaline fond kol-
hoosnikute avanssee-
rimiseks
D. Sisemiste allikate hulka arvatakse ka kol-
hoosi astuvate perede ühistatud vara
ja rahalised sisseastumismaksud.	14) jagamatu fond ja
osamaksud
	15) jagamatu fond

II. Välised allikad

a) Riigipanga ja Põllumajanduspanga lae-
nud.	—
b) Seemne ja söödalaenu.	—
c) Kolhooside avansseerimine varumisorga-
nisatsioonide poolt arvelduste arvel toodangu
andmisel riigile müügikohustuste korras, kont-
raheerimislepingute järgi ja riikliku kokkuostu
korras.	—
d) Hankijailt materjalide saabumine toot-
misvajadusteks, samuti põhivahendite hanki-
jailt, kelledega arveldused pole lõpetatud.	—
e) Mitmesuguste organisatsioonide ja isi-
kute vahendid, mis ajutiselt viibivad kolhooside
vahendite ringkäigus.	—

§ 3. Kolhoosi bilanss

Kolhoosi käsutuses olevad vahendid ja nende moodustamise ja saamise allikad, samuti ka vahendite otstarve näidatakse tavaliselt üldistatud kujul erilises tabelis, mida nimetatakse

bilansiks. Kõik vahendid ja nende tekkimise allikad näidatakse bilansis rahalises hindes seisuga üheks ja samaks kuupäevaks.

Bilanss koosneb kahest osast — aktivast ja passivast. Bilansi aktivas, mis paikneb tabeli vasakul poolel, näidatakse kolhoosi olemasolevad vahendid ja toodangut veel mitte andnud, kuid tootmisele kulutatud vahendid, näiteks kulutused taliviljakultuuride seemneteks, millised annavad lõikuse tuleval aastal.

Bilansi aktivas näidatakse ka mitmesuguste organisatsioonide ja isikute võlad kolhoosile, näiteks varumisorganite võlad neile müüdud ja nende poolt veel tasumata toodangu eest, artelli liikmete võlad neile normipäevade arvel avansina väljaantud saaduste ja raha eest, või kolhoosi liikmete võlad üleavansseerimise tõttu. Bilansi aktivas võib olla ära tähendatud saaduste ja materjalide, põhivahendite ja noorloomade otstarve, samuti võib olla näidatud ka rahaliste vahendite otstarve.

Bilansi passivas, mis paigutatakse tabeli paremale poolele, näidatakse vahendite moodustamise-saamise allikad ja samuti ka, kui suures ulatuses määratakse vahendeid ühtedeks või teisteks kindlateks eesmärkideks, näiteks seemnefondi, sööda-fondi jms. Passivas näidatakse vahendite otstarve, mis neile on antud naturaal- ja rahaliste tulude jaotamisel, laenude saamisel või vastavalt partei ja valitsuse soovitudele. Õigesti koostatud bilansi vormiliseks tingimuseks on aktiva ja passiva kokkuvõtete võrdsus.

Kolhoosis, kus peetakse arvepidamist kahekordse süsteemi järgi, koostab kolhoosi raamatupidaja bilansi iga kuu esimeseks kuupäevaks ja esitab selle kolhoosi juhatusele.

Iga bilansi passiva andmete järgi võib majandi vahendite saamise ja tekkimise allikaid liigitada välisteks ja sisemisteks. Kolhoosi vahendite saamise (moodustamise) väliste allikate hulka kuuluvad Põllumajanduspangast ja Riigipangast saadud laenud, hankijad neile saaduste ja materjalide eest tasumata hangete järgi, tööttevõtteorganisatsioonid neile tasumata ehitustööde järgi ja võlad teistele organisatsioonidele ja isikutele selle tõttu, et nende vahendid on ajutiselt majandi vahendite ringkäigus ja kuuluvad tagastamisele neile organisatsioonidele ja isikutele. Bilansi passiva kõik ülejäänud artiklid näitavad vahendite tekkimise sisemisi allikaid. Lähtudes vahendite saamise, moodustamise ja tekkimise sellest liigitusest jagatakse kõik majandi vahendid omavahenditeks ja laenatud vahenditeks. Selle liigituse õige mõistmine on tähtis majapidamise rahandusliku seisundi kindlaksmääramisel tema bilansi järgi.

§ 4. Kolhoosi vahendite käive

Nagu eelpool oli juba öeldud, näitab bilanss majandi vahendite ja nende allikate seisuhahalises väljenduses ainult teatavaks kuupäevaks. Majanduslike tehingute või, nagu öeldakse, operatsioonide toimel muutuvad majandi vahendite liigid ja suurus, toimub nende teatav ringkäik.

Seda ringkäiku võib põhijoontes kujutada järgmiselt. Tootmisprotsessis majand kulutab materjale ja kasutab põhivahendeid, samuti ka kolhoosnike tööd. Tootmise tulemusena saab majand toodangut. Ühe osa toodangust annab kolhoos riigile müügikohustuste korras, müüb riiklikele varujaile, kooperatsioonile ja kolhoositurul, samuti annab ära riigile naturaaltasu masina-traktorijaama tööde eest; teise osa toodangust muudab kolhoos tööesemeteks (seemned, sööt), mis on vajalikud uueks tootmisprotsessiks, osa toodangust võib jätta kultuuriliste ja elutarbeliste vajaduste rahuldamiseks, kogu ülejäänud toodangu aga jaotab kolhoos kolhoosnike vahel normipäevade järgi. Riigile müügikohustuste korras äraantud ja müüdüd toodangu eest saab majand rahalisi vahendeid.

Rahalisi vahendeid kasutab kolhoos tootmisvahendite soetamiseks nende uuendamise ja suurendamise eesmärgil, oma kohustuste täitmiseks, kultuurilisteks ja elutarbelisteks vajadusteks ning kolhoosi liikmetele väljaandmiseks.

Seejärel vahendite eeltoodud liikumine taas kordub; vahendite ringkäiku, mida käsitletakse mitte üksiku aktina, vaid perioodilise protsessina, nimetatakse vahendite käibeks.

Vahendite muutumine, nende käive võib haarata ka vahendite allikaid. Nii võib kolhoos näiteks saada oma vahendite täiendust Riigipanga ja Põllumajanduspanga laenude arvel või anda vahendeid välja oma kohustuste (võlgade) katteks. On loomulik, et nende tehingute tagajärjel toimub olemasolevate vahendite suuruse muutumine ja pangale võlgnevuse suuremine või vähenemine, s. o. vahendite välise allika summa muutumine.

Vahendite iga ringkäigu või ühe käibe kestvus sõltub majandi tegevuse iseloomust. Kaubandusettevõtteis nõuab üks käive tunduvalt vähem aega kui tööstuslikes ettevõtteis. Põllumajanduses sõltub ühe käibe kestvus peamiselt taime- ja loomakasvatussaaduste tootmise ja nende kasutamise ajast, samuti ka loomade üleskasvatamise ja nuumamise ajast.

Vahendite käibe kiirus avaldab olulist mõju vahendite vajaliku tagavara suurusele. Mida kiirem on vahendite käive, seda

väiksem võib olla nende vahendite varu: toorainete ja abimaterjalide abiettevõtete jaoks, ehitusmaterjalide, mootorikütuse, määrdeainete ja muude materjalide varu. Vahendite käibekiirus sõltub tunduval määral tootmisprotsessi kestvusest. Mida lühem on tootmisprotsessi aeg, seda kiiremini ringlevad majandi vahendid, seda suurema hulga toodangut võib majand anda aasta jooksul, kasutades tootmisvahendite üht ja sama hulka.

Tuleb siiski märkida, et on veel küllalt kolhoose, kus on loodud suurtes kogustes mitmesuguste materjalide ja väikeinventari tarbetuid varusid, mis kaks, kolm ja enam korda ületavad kolhoosi aastavajaduse. On veel olemas kolhoose, millised pööravad vähe tähelepanu köögivilja, loomakasvatussaaduste ja muu toodangu tootmiseks vajaliku aja lühendamisele. On ka olemas kolhoose, millel on suur debitoorne võlgnevus. Teiste sõnadega, on veel küllalt kolhoose, millel osa vahendeid seisab ilma igasuguse liikumiseta, ei too mingit tulu ühismajapidamisele ja põhjustab täiendavaid kulusid. See kohustab kolhooside juhtkonda ja kolhoosnikuid tõmbama käibesse kõik artelli vahendid, mis seisavad kasutamata varudena, muutes need tegutsevaiks tootmisvahendeiks.

KÜSIMUSI ENESEKONTROLLIMISEKS

1. Missuguseks kaheks rühmaks liigitatakse tavaliselt tootmisettevõtte vahendeid?
2. Missugused kolhoosi vahendid kuuluvad põhivahendite rühma ja missugused vahendid kuuluvad käibevahendite rühma?
3. Nimetage vahendite moodustamise allikad kolhooside organiseerimisel.
4. Mida mõistetakse kolhooside naturaaltulude all?
5. Mida mõistetakse kolhooside rahaliste tulude all?
6. Milline seos on naturaal- ja rahaliste tulude vahel?
7. Nimetage kolhoosi vahendite moodustamise, uuendamise ja täiendamise allikad.
8. Missugused bilansiartiklid näitavad laenatud vahendite allikaid ja missugused bilansiartiklid näitavad kolhoosi omavahendite allikaid?

KOLMAS LOENG

RAHALISED VAHENDID JA NENDE HOIDMINE

I. Rahaliste vahendite pankades hoidmise tähtsus

Kolhooside käsutusse laekuvad suured summad rahalisi vahendeid. Rahalisi vahendeid saavad kolhoosid peamiselt riigile müügikohustuste korras müüdnud toodangu eest, riiklikele ja kooperatiivsetele organisatsioonidele kontraheerimislepingute täitmise ja riikliku kokkuostu korras müüdnud toodangu eest ja kolhoosturul müüdnud toodangu eest. Eriti suurenes rahaliste vahendite juurdevool kolhooside käsutusse pärast partei ja valitsuse otsuseid põllumajandussaaduste varumis- ja kokkuostuhindade tõstmise kohta. Nüüd pole vähe kolhoose rahaliste tuludega üle miljoni rubla. On kolhoose, millede rahalised tulud ületavad 10 miljonit rubla. Saadud rahalisi vahendeid kasutavad kolhoosid tootmis- ja majanduslikeks otstarveteks. Osa rahalisi vahendeid kasutavad nad oma rahaliste kohustuste täitmiseks riigi vastu: riigimaksude, lõivude ja kindlustusmaksude õiendamiseks ning masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade poolt tehtud tööde eest tasumiseks.

Tunduva osa rahalisi vahendeid annavad kolhoosid välja oma liikmetele normipäevade eest.

Rahaliste vahendite laekumise ja otstarbekohase kulutamise määrab igas kolhoosis kolhoosi liikmete üldkoosoleku poolt kinnitatud tootmis-finantsplaan.

Põllumajandusliku tootmise ja toodangu realiseerimise iseärasustest tingitud rahaliste vahendite ebauhtlane laekumine ja kulutamine põhjustavad seda, et ühtedel aastaegadel tekiavad kolhoosidel suured summad vabu rahalisi vahendeid. Teistel aastaegedel aga tunnevad kolhoosid puudust rahalistest vahenditest.

Vastavalt põllumajandusliku artelli põhikirjale tuleb vabad rahalised vahendid hoida pangas või hoiukassas jooksva arvel.

Vabade rahaliste vahendite hoidmine pangas või hoiukassas jooksva arvel võimaldab vältida raha omastamist ja

raiskamist, päästa raha loodusõnnetuste eest. Pealegi saab kolhoos jooksvat arvel olevatelt vahenditelt rahalist tulu, kuna pank või hoiukassa maksab kolhoosile protsente. Jooksvatel arvetel olevatelt summadelt maksavad pangad ja hoiukassa kolhoosidele 1,5% aastas.

Rahaliste vahendite hoidmine pankades võimaldab teostada arveldusi ettevõtete vahel ilma sularahata — vahendite ülekandmise teel maksja arvelt saaja arvele, mis võimaldab käibelolevat rahahulka tunduvalt vähendada.

Vaba raha hoidmine jooksvatel arvetel pankades ja hoiukassades on üheks tingimuseks Nõukogude rubla tugevdamisel ja tema tähtsuse tõstmisel rahvamajanduses.

Koondades jooksvatele arvetele kolhooside ja teiste ettevõtete vabad rahalised vahendid kasutavad pangad neid niisuguste riiklike ettevõtete ja kolhooside krediteerimiseks, millised ajutiselt vajavad raha. Järelikult vabad rahalised vahendid ei seisa ilma liikumiseta, ilma kasuta meie rahvamajandusele.

Rahaliste vahendite jooksvatele arvetele kandmisega viivitamine tekitab kahju nii kolhoosidele endile kui ka rahvamajandusele.

Sellele tuleb juurde lisada, et jälgides jooksvatel arvetel olevate summade liikumist, abistavad pangad kolhoose nende finantsmajanduse õigel juhtimisel, kokkuhoiurežiimi läbiviimisel kulutuste suhtes.

Pangad abistavad kolhoose summade õigeaegsel kättesaamisel võlgnikelt, kes viivitavad arvelduste õiendamisel kolhoosidega; nad annavad konsultatsioone tootmis-finantsplaani koostamise ja rahaliste operatsioonide õige dokumenteerimise küsimuste alal.

II. RAHALISTE VAHENDITE HOIDMINE JA LIIKUMINE KOLHOOSI KASSAS

Vaatamata ilma sularahata teostatavate arvelduste ja võlgade tasumise hõlpsusele tuleb kolhoosidel toimetada väikseid makseid sularahas, näiteks materjalide väikeste ostude puhul, anda kolhoosnikutele aruandaluseid summasid, teha väikseid majanduskulusid. Seetõttu on kolhoosi kassas tavaliselt võrdlemisi väike rahasumma, mis on määratud nendeks otstarveteks. Rahaliste vahendite summa, mida võib hoida kolhoosi kassas igapäevasteks vajadusteks, määrab kindlaks kolhoosi liikmete üldkoosolek tootmis-finantsplaani kinnitamisel.

Kolhoosi raamatupidaja ülesandeks on jälgida, et sularaha

jääk kolhoosi kassas päeva lõpuks ei ületa üldkoosoleku poolt kindlaksmääratud summat, ta vastutab ka kassas oleva raha õige arvestuse eest.

Raha väljaandmisel kolhoosnikutele normipäevade järgi võib kolhoosi kassas olla rahalisi vahendeid ka suurtes summades.

Sularaha vastuvõtmiseks, väljaandmiseks ja hoidmiseks määrab kolhoosi juhatuse laekuri (kassapidaja). Laekuri kohuste hulka kuulub ka raha maksmine kolhoosi jooksvatele arvetele pankades ja raha saamine jooksvatelt arvetelt.

Kõiki rahalisi operatsioone toimetab laekur dokumentide alusel, millele on alla kirjutatud kolhoosi juhatuse esimees ehk tema asetäitja ja raamatupidaja.

§ 1. Raha vastuvõtmine laekuri poolt

Raha laekub kolhoosi kassasse raha saatmisel tšekkide järgi kolhoosil pankades olevatelt arvetelt, aruandelistelt isikutelt nende poolt aruandele summade ülejääkide tagastamise korral, sularaha saamisel kolhoosi võlgnikelt, samuti ka kolhoosnikutelt ja üksikisikutelt kolhoosi poolt neile kohapeal müüdud toodangu ja osutatud teenuste eest. Kolhoosi kassasse võib laekuda ka raha, mis on saadud kolhoositurul müüdud toodangu eest, kui polnud võimalust seda raha kolhoosi jooksvale arvele viia.

Raha vastuvõtmist kolhoosi kassasse organisatsioonidelt ja ettevõtetelt, kolhoosnikutelt ja teistelt isikutelt toimetab laekur kassa sissetulekuorderi (vt. tab. 1) alusel.

Kassa sissetulekuorderi koostab ja kirjutab alla kolhoosi raamatupidaja, kes selle ka laekurile üle annab. Kassa sissetulekuorderite andmine isikute kätte, kes raha kassasse maksavad, on keelatud. Võtnud raha vastu, annab laekur oma allkirja kassa sissetulekuorderile ja selle orderi juurde tema poolt koostatud kviitungile. Kviitungil peab olema ka kolhoosi pitsat. Selle kviitungi annab laekur isikule, kes raha sisse maksis.

§ 3. Raha väljaandmine laekuri poolt

Laekur võib raha välja anda ainult õigesti koostatud dokumentide alusel, mis on alla kirjutatud kolhoosi esimehe ehk tema asetäitja ja raamatupidaja poolt. Niisugusteks dokumentideks on kassa väljamineku orderid.

Raha väljaandmine kolhoosi kassast kõikide operatsioonide järgi peale rahaliste tulude väljaandmise kolhoosnikutele normi-

KASSA SISSETULEKU	
ORDER Nr. 48	«20.» veebruaril 1956. a.
Vastu võtta	praktikandilt Kirillovit Mihhail Stepani pg.
mille eest	temale müüdnud 25 liitri piima eest à 1 r. 50 k.
	Kolmkümmend seitse rubla 50 kop.
	summa sõnadega
	(37 rbl. 50 k.)
Pea-(van.) raamatupidaja Vassiljev	võttis vastu laekur Petrov
Kanne nr. _____	195__ a.
	Kreedit
	Konto nr. _____
	summa
Raamatupidaja	

Hruštšovi nimeline kolhoos
organisatsiooni nimetus

KVIITUNG

sissetuleku order nr. 48 juurde
Vastu võetud praktikant Kirillovit
Mihhail Stepani pg.
temale müüdnud 25 liitri piima eest
Kolmkümmend seitse rubla 50 kop.
summa sõnadega

(37 rbl. 50 kop.)

20. veebr. 1956. a.

Pea-(van.) raamatupidaja Vassiljev
Laekur Petrov

P. k.

päevade järgi ja lisatasuna, samuti töötasu väljaandmise palgatud spetsialistidele, toimub laekuri poolt kassa väljamineku orderite järgi. Mis puutub kolhoosnikute rahalistesse tuludesse ja töötasusse, siis kindlaksmääratud aja jooksul raha pangast saamise päevast arvates, näiteks kolme-viie päeva jooksul annab laekur nad «Naturaal- ja rahaliste väljaandmise lehtede» ja palgalehtede järgi välja. Pärast seda tähtaega koostab kolhoosi raamatupidaja kassa väljamineku orderi kõikide summade kohta, mis ühe või teise lehe järgi välja antud, ja annab selle üle laekurile, kes orderi oma raamatusse sisse kannab. Kassa väljamineku orderitele kirjutavad alla juhatuse esimees ja kolhoosi raamatupidaja. Tuleb kehtestada kolhoosis säärane kord, et kassa väljamineku orderite järgi makstakse välja ainult nende koostamise päeval.

Kassa väljamineku orderite juurde peavad saama lisatud organisatsioonide ja isikute arved materjalide ja inventari väikeste ostude kohta, samuti kolhoosile osutatud teenuste kohta. Arvel, mida tasutakse, peab olema märkus selle kohta, et omandatud esemed või materjalid on laohoidja või teise vastutava isiku poolt vastu võetud. Kolhoosile osutatud teenuste suhtes peab maksmisele kuuluval dokumendil olema vastutava isiku märkus selle kohta, et töö on täidetud ja vastu võetud. Avansse kolhoosi aruandelistele isikutele annab laekur välja nende avalduste põhjal kassa väljamineku orderite järgi; avaldusel peab olema allkiri, mis lubab vastava summa väljaandmist, loale kirjutavad alla juhatuse esimees või tema asetäitja ja kolhoosi raamatupidaja.

Avansi saamiseks võib aruandeline isik kasutada avalduse planki, mis asub kassa väljamineku orderi pöördküljel (vt. tab. 2).

Raha sissemaksed pankadesse kolhoosi jooksvatele arvetele kandmiseks peavad olema tõestatud pankade kviitungitega.

Sularaha sissemaksid jooksvatele arvetele võtavad pangad vastu avalduste põhjal, mis on kirjutatud kindlaksmääratud plangile (vt. tab. 3). Avalduse sularaha sissemaksmise kohta jooksvale arvele koostab isik, kellele see kolhoosi poolt on ülesandeks tehtud. Pangalt saadud kviitungil raha sissemaksmise kohta peavad olema kontrolöri, raamatupidaja ja laekuri allkirjad, samuti ka pangaga osakonna pitsat.

Väljakirjutatud rahalise tšeki summa, millise tšeki järgi laekur sai pangast raha, näitab sularaha laekumist jooksvalt arvelt kolhoosi ja on aluseks sissetuleku orderi koostamisele.

KASSA VÄLJAMINEKU

ORDER nr. 78 «26» aprillil 1956. a.Välja anda Melešinile V. P.

kellele, kelle arvel

milleks sepatööde tegemise eest

mille eest

Kakssada kuuskümmend viis rubla

summa sõnadega

(265 r.—k.)

<i>Juhatus</i> esimehe	allkiri <u>K. Ivanov</u>	kreediidi käsutaja	Pea-(van.-) raamatupidaja
			allkiri <u>V. Jasnovski</u>

Vötsin vastu Kakssada kuuskümmend viis rubla

summa sõnadega

26. aprillil 1956. a.

Allkiri

V. Melešin

Andis välja

Laekur M. PetrovaLisa 2 dokumentiKanne
nr. “ “ “ 195 a.Volitus nr. _____

Deebet

195 a.

konto nr. | summa

Pass: seeria nr. _____välja antud _____ 195 a.

Raamatupidaja

Kellelt Melešinilt Vassili Paveli p.

amet, perekonna-, ees- ja isanimi

kellele «Tuleviku» kolhoosi juhatusel

AVALDU RAHSA SAAMISEKS

Palun mulle välja anda mille eest sepatööde eest veevarustuse
millekssisseseadmisel veisefarmisKakssada kuuskümmend viis rubla (265 r.—k.)

summa sõnadega

26. aprillil 1956. a.Allkiri V. Melešin

Raamatupidamise õiend

V. P. Melešinil võlgnevust ei ole.26. aprillil 1956. a.

Allkiri

Raamatupidaja V. Jasnovski

Laekur vastutab täielikult raha säilivuse eest ja ta peab seda hoidma tulekindlas kapis või rahakastis, mis täielikult kaitseb raha riisumise ja tuleohu eest.

§ 3. «Laekuri sissetulekute ja väljaminekute raamatu» pidamine

Rööbiti raha vastuvõtmise, väljaandmise ja hoidmisega kuulub laekuri kohustuste hulka ka «Laekuri sissetulekute ja väljaminekute raamatu» pidamine. Sellesse raamatusse kannab laekur vastava dokumendi alusel raha iga vastuvõtmise ja väljaandmise. Päeva lõpul loeb laekur üle sularaha jäägi ja võrdleb seda «Laekuri sissetulekute ja väljaminekute raamatus» väljaoodud jääkidega.

Kõik dokumendid raha vastuvõtmise ja väljaandmise kohta annab laekur tööpäeva lõpul või hiljemalt järgmise päeva hommikul üle kolhoosi raamatupidajale. Raamatupidaja kontrollib «Laekuri sissetulekute ja väljaminekute raamatus» operatsioonide kirjeldamise õigsust ja annab raamatusse oma allkirja dokumentide saamise kohta. Toome näidise «Laekuri sissetulekute ja väljaminekute raamatu» pidamise kohta (vt. tab. 4).

Laekuri vastutusel oleva sularaha allesoleku kontrollimiseks tuleb kassat revideerida vähemalt üks kord kuus. Kassa revideerimist peab toimetama kolhoosi revisjonikomisjon. Kassa kontrollimist teostavad ka kolhoosi juhatus ning masina-traktoriijaama instruktor-raamatupidaja.

Toimetatud kassa revideerimise tulemuste kohta koostab revisjonikomisjon, kolhoosi juhatus või instruktor-raamatupidaja akti ja teeb märkuse «Laekuri sissetulekute ja väljaminekute raamatusse».

III. KOLHOOSI RAHALISTE VAHENDITE HOIDMINE JA LIIKUMINE JOOKSVATEL ARVETEL

§ 1. Jooksva arve ja kapitaalvahetuste arve avamine

Kolhoosi rahalised vahendid, milliseid hoitakse pangas jooksva arvel, kujutavad endast tähtajata hoiust. Vahendid, mis on kolhoosi jooksva arvel aasta lõpuks, lähevad järgmise aasta peale üle ja nad jäävad täielikult kolhoosi käsutusse. Jooksvate arvete kohta on pangad kohustatud hoidma hoiuste saladust.

Teateid vahendite liikumise ja seisu kohta jooksvatel arvetel annavad pangad ainult kolhooside juhatustele väljakirjutiste

Laekuri sissetulekute ja väljaminekute raamat

Kuu-päev	Dokument		Kellelt saadud või kellele välja antud	Sissetulek		Väljaminek		Jääk		Arvepidaja allkiri dokumentide saamise kohta
	nimetus	nr.		rbl.	kop.	rbl.	kop.	rbl.	kop.	
			Ülekanne							
Märts			Jääk 1. märtsiks	—	—	—	—	129	30	
1	Sissetuleku order	75	V. V. Karpovilt müüdnud kartulite eest	108	—	—	—	—	—	Kaks sissetuleku dokumenti summas ükssada viiskümmend üheksa rbl. 60 kop. ja ühe väljaminekudokumendi summas kolmkümmend kolm rbl. 1. märtsist saanud 2. märtsil.
1	Väljamineku order	84	N. K. Saveljevile kolhoosi juhatuselise katuse parandamise eest	—	—	33	—	—	—	Raamatu- pidaja Petrov
1	Sissetuleku order	76	Iljitši nim. kolhoosilt müüdnud kapsaseemnete eest	51	60	—	—	255	90	

saatmise teel. Kuid pangad on kohustatud õiendeid vahendite seisu kohta kolhooside jooksvatel arvetel andma välja ka kohtujuurdlusorganitele, finantsasutistele ja Põllumajanduspanga asutistele. Pangad annavad õiendeid välja ka kolhooside revisjonikomisjonide nõudeil.

Üldreeglina võib igale kolhoosile avada ainult kaks põhimist jooksvat arvet: üks Riigipanga osakonnas ja teine Põllumajanduspanga osakonnas. Riigipanga osakonnas asuv jooksev arve on kolhoosi poolt tootmisvajadusteks — põllumajanduslike masinate ja riistade, hoonete ja ehituste jooksvaks remondiks, igasuguste kolhoosi tootmisvajadusteks vajalike materjalide ostmiseks, riigimaksude, kindlustusmaksete ja laenude tasumiseks, samuti ka arveldusteks kolhoosi liikmetega normipäevade järgi ning teiste organisatsioonidega ja isikutega — kasutatavate rahaliste vahendite hoidmiseks.

Kolhoosi nõudmisel võib temale avada Riigipangas lahus põhimisest jooksvast arvest eri jooksva arve, millele kantakse kolhoosnikutele aasta kestel avansseerimiseks määratud rahalised vahendid.

Üldkoosolekute otsusel kantakse eri jooksvatele arvetele mitte vähem kui 25% kõikidest ühismajapidamise harudest tegelikult saadud rahalistest tuludest ja 50% rahalistest vahenditest, mis saadud avanssidena põllumajandussaaduste kontraherimiste, kokkuostude ja riiklike müügikohustuste järgi. Eri jooksvale arvele kantud summad garanteerivad kolhoosnikutele avansside väljaandmise õigeaegsuse ja täielikkuse aasta kestel. Neile eri jooksvatel arvetel olevatele summadele ei kehti vahendite sundmahakirjutamine kolhoosi võlgnevuse katteks esitatud pretensioonide rahuldamiseks.

Jooksev arve Põllumajanduspanga osakonnas avatakse kolhoosi kapitaalvahetusteks määratud rahaliste vahendite hoidmiseks; neid vahendeid võib kolhoos kasutada materjalide soetamiseks, hoonete ja ehituste püstitamisel või nende kapitaalremondiks, väljastpoolt ehitustöödele palgatud tööliste ja eriteadlastele töötaasu maksmiseks, töö- ja produktiivloomade, põllumajanduslike masinate ja riistade soetamiseks, istikute muretsemiseks puuviljaaia ja põllukaitsemetsaistanduste rajamiseks ja muudeks sellelaadisteks üritusteks kapitaalvahetuste alal. Jooksva arvel Põllumajanduspanga osakonnas hoiab kolhoos rahalistest tuludest jagamatu fondi täiendamiseks eraldatud summasid, kolhoosi liikmete sisseastumismakse, artelle põhi vahendite müügist laekunud rahalisi vahendeid, kindlustushüvitusi tulekahju, veeuputuse, tormi või muude loodusõnnetuste tõttu hävinud põhivahendite eest ja muid kapitaalvahetusteks määratud vahendeid. Jooksva arvet Põllumajanduspanga osakonnas nimetatakse kapitaalvahetuste arveks.

Kapitaalvahetuseks määratud rahaliste vahendite hoidmine erilisel jooksva arvel Põllumajanduspangas on sisse seatud selleks, et oleks võimalik jälgida nende vahendite moodustamist ja õiget kulutamist.

Vahendite kapitaalvahetuste arvel hoidmise kord on kehtetatud NSV Liidu RKN 23. mai 1934. a. määrusega «Kolhooside pikaajalise tootmisliku krediteerimise ja kolhooside rahaliste jagamatute fondide hoidmise ja kasutamise korrast». See määrus määrab kindlaks vahendid, mida kolhoosid peavad hoidma oma kapitaalvahetuste arvetel Põllumajanduspangas. Määruses on öeldud, et «Kolhoosid kulutavad rahaliste jagamatute fondide vahendeid vajadust mööda oma äranägemise järgi vasta-

valt tootmis-finantsplaanile. Vajaduse korral on kolhoosil õigus võtta ajutiselt laenuna vahendeid oma kapitaalmahutuste arvelt Põllumajanduspangas kapitaalmahutustega mitte seotud majanduslikeks kulutusteks (seemnete, söötade jt. ostmiseks).

Kuni tootmis-finantsplaani kinnitamiseni annab Põllumajanduspank kolhoosidele kapitaalmahutuste arvelt vahendeid välja kolhoosnikute üldkoosolekute otsuste põhjal. Kolhoosidele vahendite väljaandmist nende kapitaalmahutuste arvelt ajutise laenu võtmise korras toimetab Põllumajanduspank samuti kolhoosnikute üldkoosolekute otsuste alusel. Jagamatu fondi vahenditest laenuna võetud summade tagastamise tähtajad määratakse kindlaks kolhoosi juhatuse poolt kooskõlastatult Põllumajanduspanga asutustega.

Kui rajoonilinnas või külas ei ole Põllumajanduspanga osakonda, siis avatakse kolhoosile kapitaalmahutuste arve lähemas Riigipanga osakonnas. Neil juhtudel teostab Riigipanga osakond Põllumajanduspanga ülesandel kolhoosidega kõiki operatsioone kapitaalmahutusteks määratud rahaliste vahendite hoidmise ja kasutamise alal.

Kolhoosile, mis asub kaugel Riigipanga osakonnast, kus on tema jooksev arve, võib avada arvet ka lähemas hoiukassas. Sel juhul täidab hoiukassas asuv arve abistavat osa: see arve on kolhoositurul müüdud saaduste eest laekunud summade hoidmiseks ja nende ülekandmiseks jooksvale arvele Riigipanga osakonnas, samuti ka väikesteks majanduskuludeks vajalike summade hoidmiseks.

Selleks, et avada jooksvat arvet Riigipangas või kapitaalmahutuste arvet Põllumajanduspangas, esitab artelli juhatus lähemasse Riigipanga osakonda või Põllumajanduspanga osakonda järgmised dokumendid:

1. Avaldus palvega jooksva arve avamiseks.
2. Teatis artelli põhikirja registreerimise kohta külanõukogu või rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee poolt.
3. Väljavõte kolhoosi liikmete üldkoosoleku otsusest artelli juhatuse esimehe valimise kohta, samuti raamatupidaja ametisse kinnitamise kohta.
4. Rahalistele tšekkidele ja teistele käsunditele alla kirjutama volitatud kolhoosi esimehe ja raamatupidaja allkirjade proovid ühes kolhoosi pitsati näidisega. Allkirjade proovid esitatakse kahes eksemplaris ja need peavad olema tõestatud külanõukogu poolt (vt. tab. 5).

Pärast panga korraldust arve avamise kohta teatatakse juhatusel kolhoosi jooksva arve number. Kolhoosi arve number peab olema märgitud kõigile dokumentidele, mis puutuvad kolhoosi jooksva arvel või kapitaalmahutuste arvel olevate vahendite liikumisesse.

Kolhoosi esimehe vahetamise korral on juhatus kohustatud esitama panga osakonnale uued allkirjade proovid ja väljavõtte artelli liikmete üldkoosoleku otsusest uue esimehe valimise kohta. Kui on toimunud kolhoosi raamatupidaja vahetamine, esitab artelli juhatus pangale samuti uued allkirjade proovid. Nii allkirjade proovid kui ka kolhoosi liikmete üldkoosoleku otsuse väljavõtte peavad olema tõestatud külanõukogu poolt.

Jooksva arvel või kapitaalmahutuste arvel olevate kolhoosi vahendite käsutajaks on kolhoosi juhatus.

§ 2. Vahendite laekumine jooksvale arvele ja kapitaalmahutuste arvele

Rahalised vahendid võivad laekuda kolhoosi jooksvale arvele või kapitaalmahutuste arvele sularaha sissemaksmise teel panga osakonda, summade ülekandmise teel teiste organisatsioonide arvetelt, samuti ka postisiirde ja hoiukassas olevalt arvelt ülekandmise korras. Peale selle arvutavad pangad aasta lõpul välja protsendid aasta jooksul jooksvatel arvetel olnud summade pealt ja arvavad need juurde kolhoosi rahalistele vahenditele.

Sularaha jooksvale arvele või kapitaalmahutuste arvele vastuvõtmise kohta, nagu juba mainitud, annab pank kviitungi kindlaksmääratud vormi järgi.

Organisatsioonid ja asutused võivad rahaliste vahendite ülekandmiseks kolhoosi arvetele kasutada mitmesuguseid dokumente, olenevalt majanduslike operatsioonide iseloomust. Kolhoosi juhatusel tuleb püüda selle poole, et kolhoosil realiseeritud toodangu eest saadaolevad maksed laekuks vahenditult jooksvale arvele Riigipangas, maksed aga debitoride võlgade tasumiseks olenevalt võlast — kas jooksvale arvele Riigipangas või kapitaalmahutuste arvele Põllumajanduspangas, jättes kõrvale kolhoosi kassa.

Kolhoosnikutele aasta kestel avansside väljaandmiseks ettenähtud vahendid kannab pank üle kolhoosi eri jooksvale arvele kolhoosi juhatusel pangale antud üldkorralduse alusel, eraldades need realiseeritud toodangu, osutatud teenuste jm. eest saadud laekumiste summast.

Arve omanik Kalini nimeline kolhoos
(täielik ja täpne nimetus)

Address Moskva oblast Serpuhhovo rajoon

Semjonovskoje küla _____ tel. nr. _____

(kõrgemalseisva organisatsiooni nimetus)

Millisele ministeeriumile või ühistegeelisele keskusele (kolhoosi kohta — külanõukogule) allub

Semjonovski külanõukogu

Riigipangas Serpuhhovo _____ k/n

Serpuhhovo _____ linnas.

Teatame allkirjade ja pitsati proovid, missuguseid palume pidada kohustuslikuks tehingute teostamisel meie jooksva arve nr. 101/018 alal T/juures. Tšekid ja korraldused arve kohta lugeda maksvaiks, kui nad on varustatud ühe esimese ja ühe teise allkirjaga..
(ühe või kahe)

Tšekid ja korraldused peavad olema varustatud pitsatiga.
(Allkirjade ja pitsati proovid vt. pöördel).

PANGA MARKUSED

Arve nr. _____

Luba allkirjaproovide
vastuvõtmiseks

« _____ » _____ 195 a.

Allkiri _____

Muud märkused _____

Kalinini nimeline kolhoos
(arveomaniku nimetus)

Arve nr. 101/018

Amet		Perekonna-, ees- ja isanimi	Allkirjade proovid	Volituste tähtaeg valimiste järgi
Esimene allkiri	Kolhoosi esimees	<i>Petritsev, Pavel Vassili p.</i>	<i>P. Petritsev</i>	
Teine allkiri	Kolhoosi raamatupidaja	<i>Zemtsugova, Jevdokia Pjotri t.</i>	<i>J. Zemtsugova</i>	Pitsati proov

Arve omaniku allkiri (kolhoosi kohta — esimehe) *Kolhoosi esimees Petritsev*

(Kirjutab alla ametiisik, kel on volitus kõrgemalseisva organi poolt ja esimese allkirja õigus arve kohta)
Peraaramatupidaja (kolhoosi kohta — arvepidaja). Raamatupidaja *Zemtsugova*

P. k. 10. mail 1956. a.

Isikliikud allkirjad: *Petritsev, P. V. ja Zemtsugova J. P.*

Kaardi arveomaniku nimel allkirjutanud isikute perekonnanime ja ees- ning isanimi algtähti (kolhoosi kohta — esimehe ja raamatupidaja omad) tõendan. *Semjonovski külanõukogu esimees Mihhailov*

Arveomaniku allkirja tõestava asutuse (kolhoosi kohta — külanõukogu) allkiri ja pitsat

Panga märkused tšekiraamatute väljaandmise kohta

Väljaandmise kuupäev	Tšekide nr-d		Väljaandmise kuupäev	Tšekide nr-d		Tšekide nr-d
	nr-st	nr-ni		nr-st	nr-ni	

§ 3. Vahendite mahakandmine jooksvalt arvelt ja kapitaal-mahutuste arvelt

Kolhoosi jooksvalt arvelt või tema kapitaal-mahutuste arvelt võib rahalisi vahendeid maha kanda ainult kolhoosi juhatuse käsundite põhjal. Pank tasustab dokumente ainult kolhoosi arvel olevate summade piirides.

Raha saamisel või mahakandmisel jooksvalt arvelt ja kapitaal-mahutuste arvelt tuleb kolhoosil tegemist teha järgmiste rahaliste dokumentidega: tšekkidega, makskorraldustega, arvetega, hankijate maksenõuetega, akreditiividega ja pangaulekannetega. Peatume üksikasjalikumalt neil dokumentidel.

§ 4. Rahalised ja arveldustšekid

Paigapraktikas kasutatakse rahalisi ja arveldustšekke. Rahaline tšekk on arveomaniku käsk panga osakonnale oma arvelt tšekil tähendatud rahasumma väljaandmiseks. Arveldustšekk on samuti arveomaniku käsk panga osakonnale, kuid mitte sularaha väljaandmiseks, vaid tšekil näidatud summa ülekandmiseks saaja arvele. Arveldustšeki kirjutab välja ostja-maksja, annab selle üle hankijale-saajale, kes esitab arveldustšekid ühes registriga sellele panga osakonnale, kus asub maksja arve. Kolhooside töös kasutatakse arveldustšekke harva, mille tõttu jätame nende sisu ja kasutamise korra käsitlemata.

Rahalised tšekid võivad olla nimelised ja ettenäitajatšekid. Nimeline tšekk kirjutatakse välja teatud isikule. Selles näidatakse rahasaaja nimi-, isa- ja perekonnanimi (vt. tab. 6).

Raha saamisel nimelise tšeki järgi tuleb pangale esitada pass või muu saaja isikut tõendav dokument. Esitatud dokumendi kohta tehakse märge nimelise tšeki pöördele: passi number, kelle poolt ja millal välja antud. Ettenäitajale väljakirjutatud tšekil ei näidata saaja perekonna-, ees- ja isanime, vaid kirjutatakse: «makske ettenäitajale nii mitu rubla ja kopikat». Säärase tšeki järgi annab pank saajale raha välja ilma tema isikut tõendava dokumendi esitamiseta. Ettenäitajale väljakirjutatud tšeki kaotamise korral võib selle järgi raha saada mistahes isik, kes tšeki panka esitab. Säärase tšeki järgi raha väljaandmise eest enne teate saamist tšeki kaotsimineku kohta ei ole pank vastutav. Sellepärast kirjutatakse kõige sagedamini välja nimelisi tšekke.

Tšekid on maksvad 10 päeva kestel, nende väljamispäeva arvestamata. Kui viimane maksepäev langeb puhkepäevale, siis

TSEKI KONTS

Nr. 159729 KD

18320 r.—k.

26. juunil 1956. a.

Tšekk on välja antud

Vesselovile N. I.

(kellele)

Allkirjad:

Ustinova M. V.

(esimene)

Bubnova, V. S.

(teine)

Tšeki võttis vastu

26. juunil 1956. a.

N. I. Vesselov

(allkiri)

Tabel 6

Nr. 159729 KD

Kassasse
KontrollmarkArve nr.
101021

Kolhoos «Pobeda sotsializma»

tšekiväljaandja

Tšekk nr. 157929 KD

18320 rbl. — kop.

Serpuhhovi I., 26. juunil 1956. a.

NSV Liidu Riigipanga Serpuhhovi osakonnale

Tšekiväljaja

pitsati koht

Makske Nikolai Ivani p. Vesselovile

kellele

Kaheksateist tuhat kolmsada kaheksakümmend rbl. — kop.

summa sõnadega

Kolhoosi juhatause esimees M. Ustinova

Allkirjad:

Kolhoosi raamatupidaja V. Bubnova

Tšekk on maksev 10 päeva väljamispäeva arvestamata

ARALOIKE JOON

Sümbolid	Summa
62	
63	
66	18 320 r.
73	
74	
75	

Töötasu
Muud töö tasustamise liigid, avanss kol-
hoosnikutele normipäevade järgi ja stipen-
diumid
Põllumajandusvarumised
Abirahad, sotskindlustuse, sotsiaalse hoole-
kande pensionid, Riiklikule Kindlustusele
Komandeerimisrahad
Maj.-operatsioonilised ja muud kulud

Väljakirjutatud kulutusteks riigelarve arvel:

art. _____ r. — k. Krediid: art. järgi _____ r. — k.
art. _____ r. — k. jääk art. järgi _____ r. — k.

Ettevõtte, asutuse, organisatsiooni Pea- (vanem-)
juhataja *Ustinova M. V.* raamatupidaja *Bubnova V. S.*

Saaja allkiri _____ sai _____
Märkus saaja isikut tõendava dokumendi kohta
dokumendi nimetus _____ Nr. _____
asutuse nimetus _____ 195 ____ a.
Väljaandmise koht _____

KONTROLLITUD _____
Kontrolör _____
VALJA MAKSTA _____
Raamatupidaja _____
Välja makstud _____
Laekur _____ 195 ____ a.

möödub tšeki maksvuse tähtpäev puhkepäevale järgneval tööpäeval.

Tšekke võib välja kirjutada ainult sel juhul, kui jooksva arvel on rahalisi vahendeid vähemalt tšekkil näidatud summade ulatuses. Tšekki, mis on väljakirjutatud suuremale summale, kui on jooksva arvel olevate vahendite jääk, pank tasumiseks vastu ei võta. Tšeki väljaandmise eest juhul, kui jooksva arvel puuduvad vahendid summas, mis oleks küllaldane tšeki väljamaksmiseks, kannavad tšeki väljaandnud isikud kriminaalvastutust. Seetõttu on kolhoosi raamatupidaja kohustatud enne tšeki väljakirjutamist kontrollima jooksva arve või kapitaalmahutuste arve seisuga. Seda võib teha «Rahaliste vahendite ning asutuste ja isikute arvelduste arvestuse raamatus» olevate kannete ja arve kohta pangast saadud viimase väljavõtte järgi, kuid seejuures tuleb väljavõttes näidatud jäägile lisandada laekumised ja arvata maha mahakandmised jooksva arvelt aja eest, mis on möödunud panga poolt väljavõtte saatmise päevast.

Tšekid täidetakse ainult tindiga. Kolhoosi esimehe ja raamatupidaja allkirjad tšekil peavad olema samuti kirjutatud tindiga. Tšeki summa märgitakse numbritega ja sõnadega (sõnadega märgitakse ainult rublade arv).

Tšekki võib välja kirjutada ainult sellekohasel kindlaksmääratud plangil. Tšekkide planke saab kolhoos panga osakonnast, kus neid välja antakse tšekiraamatute näol. Tšekiraamatute saamiseks annab kolhoos avalduse panga osakonda, kus on avatud temale jooksev arve või kapitaalmahutuste arve. Avalduses näidatakse selle arve number, mille jaoks kolhoos palub tšekiraamatuid välja anda, nende arv ja isik, keda kolhoos volitab tšekiraamatuid vastu võtma. Avaldusel peavad olema tšekiraamatute vastuvõtja allkiri ning kolhoosi esimehe ja raamatupidaja allkirjad (vt. tab. 7).

§ 5. Maksukorraldused

Maksukorraldus on samuti dokument, mis sisaldab maksja käsku pangale maksja arvelt korralduses näidatud summa ülekandmiseks saaja arvele. Maksukorraldus erineb rahalisest tšekist selle poolest, et maksukorralduse järgi pank sularaha välja ei anna. Kui maksja arvel on piisav summa olemas, kannab pank maksukorralduse summa otsekohe maksja arvelt üle saaja arvele. Kui maksja arvel pole piisavalt vahendeid, maksukorralduses on aga märgitud, et ostja on kauba hankijalt

Kolhoos «Oktoober», Jegorjevski rajoon, Mihhailovskoje küla
(organisatsiooninimetus ja aadress)

Riigipanga Jegorjevskoje osakonnale

A V A L D U S 19. juunil 1956. a.

Palume välja anda meie jooksva arve nr. 101/018:

- 1) Rahalisi tšekiraamatuid üks tükki ä _____ lehte
(arv sõnades) _____ tükki ä _____ lehte
- 2) Arveldus-tšekiraamatuid _____ tükki ä _____ lehte
(arv sõnades) _____ tükki ä _____ lehte

- 3) _____
- Tšekke kohustume hoidma lukustatult tule- ja vargakindlas kohas.
Tšekiraamatuid vastu võtma volitame meie kaastöölis sm. P. I.
Perovi, kelle allkirja P. Perov käesolevaga kinnitame.

P. k.

Arve käsutaja allkirjad:

Juhatuse esimees Issajev
Kolhoosi raamatupidaja Mišin

Rahalisi tšekiraamatuid plankidega nr-d _____
(nr-st — nr-ni)

Arveldus- " " _____
(nr-st — nr-ni)

Vastu võtnud (allkiri) _____

Tabel 7

TALONG KASSALE

_____ 195 a.

Grupp nr. _____

Arve nr. _____

Saadud tšekiraamatuid
vormistamiseks:

1) Rahalisi _____ tükki

Nr. _____ kuni nr. _____

2) Arveldusteks _____ tükki

Nr. _____ kuni nr. _____

Operatsioonist _____

Tšekide arvu operatsioonistilt vastuvõtmisel
(allkiri) _____

vastu võtnud, siis muutub maksukorraldus täitedokumendiks, mis annab õiguse summa sundsissenõudmiseks, s. t. mahakandmiseks võlgniku arvelt. Maksukorraldused, mis on välja kirjutatud kreditoorse võlgnevuse kustutamiseks, võtab pank vastu ka maksja arvel vahendite puudumise korral. Sellist liiki maksukorralduste järgi kannab pank summa maksja arvelt maha, pidades kinni sel juhul võlgade tasumiseks kindlaksmääratud järjestusest.

Maksukorraldust, millel puudub märke kauba vastuvõtmise kohta ostja poolt, ei võta pank maksja arvel vahendite puudumise korral vastu.

Kolhoosi juhatus kirjutab maksukorraldused välja järgmiste operatsioonide kohta:

- a) hankijate arvete tasumiseks;
- b) riigimaksude ja kindlustusmaksete tasumiseks;
- c) võla tasumiseks Riigipanga ja Põllumajanduspanga laenude alal;
- d) rahalistest tuludest jagamatusse fondi tehtavate eraldamiste ülekandmiseks jooksvalt arvelt kapitaalmahutuste arvele;
- e) muudeks makseteks.

Olenevalt sellest, kus asub saaja arve, kasutab kolhoos kohalikke, samalinnalisi ja teiselinnalisi maksukorraldusi.¹ Kohalikke maksukorraldusi kasutatakse neil juhtudel, kui maksja arve ja saaja arve asuvad panga ühes ja samas osakonnas. Kui saaja ja maksja arved asuvad panga eri osakondades ühe linna piirides, siis kasutatakse samalinnalise maksukorralduse vormi. Kui aga saaja arve ja maksja arve asuvad eri linnades, kasutatakse teiselinnalise maksukorralduse vormi.

Kohalikud, samalinnalised ja teiselinnalised maksukorraldused omavad põhiliselt üht ja sama sisu; koostamise aeg, kellele, missugusele arvele, kui suur summa ja mille eest tuleb kolhoosi arvelt üle kanda. Kolhoosidel tuleb kõige sagedamini kasutada kohalikke maksukorraldusi. Toome selle korralduse vormi (vt. tab. 8).

Maksukorralduste koostamise aluseks on hankijate arved, teadaanded kolhoosilt saadaolevate riigimaksude kohta, panga teadaanded eelseisvate maksete kohta kolhoosi poolt saadud laenude õiendamiseks ja laenude protsentide tasumiseks pangale ning muud dokumendid. Kohalikud ja teiselinnalised maksukorraldused kirjutatakse välja kolmes eksemplaris, samalin-

¹ Vastavalt 1957. a. kehtestatud korrale kasutatakse samalinnaliste ja teiselinnaliste arvelduste korral ühist maksukorralduse vormi nr. 873. Toim.

Mototovi nim. kolhoos

(maksja nimi)

Rüügipanga Podolski osakonnale

MAKSUKORRALDUS nr. 42

24. juunil 1956. a.

Kirjutage maha meie arveldus/jooksvalt arvelt Teie juures ja kandke üle alltähendatud saaja arvele

Kellele Põllumajanduse Varustuskontori Lopasnenskoje Osakonnale

saaja nimi

Summa Viissada kolmkümmend seitse rubl. 40 kop.

sõnades

Mille eest Mürkkemikaalide eest arve nr. 581 järgi

Kliendi allkirjad:

P. K.

Kolhoosi juhatuse esimees Siiskin
Raamatupidaja VolkovaRaamatu-
pidaja nr. _____
Operatsiooni
liik nr. 1№ DEEBET
101/026
maksja arve№ KREEDIT
75/282
saaja arveR. 537.40
arvudesViivis
päeva eest R.
Kokku
R.Panga poolt läbikantud
195 a.Kontrolör _____
Raamatu-
pidaja _____Zurnalist
läbi kantud _____
allkiri

Täidetakse 3-s eksemplaris: 1-ne — maksja arve debiteerimiseks; 2-ne — saaja arve krediteerimiseks; 3-s — tagastamiseks maksjale; 4-panga oendusega makskorralduse vastuvõtmise kohta.

nalised aga neljas eksemplaris. Maksukorraldustele kirjutavad alla kolhoosi juhatuse esimees ja raamatupidaja. Panka esitatud maksukorralduste eksemplaridest tagastab pank kolhoosile viimase (3. või 4.) eksemplari märkmega korralduse täitmise kohta.

§ 6. Maksunõuded

Hankija võib arvete alusel, mis välja kirjutatud ostjale ära saadetud (lähetatud) produktide ja materjalide või osutatud teenuste eest, kirjutada maksja-ostja nimele maksunõude. Selle maksunõude annab hankija koos arvetega teda teenindavasse pangaosakonda, kes saadab need dokumendid maksjat-ostjat teenindavasse pank.

Kui kolhoosi nimele on panga osakonda saabunud hankija maksunõue, siis pank on eeskirjade kohaselt kohustatud sellest kolhoosile teatama vastava kirjaga. Kui kolhoos teatab pangale oma nõusoleku maksunõude tasumiseks, siis kannab pank maksetähtaja saabumisel kolhoosi arvelt maha panga kirjas tähendatud summa. Nõusolekut dokumendi järgi maksmiseks nimetatakse finantspraktikas dokumendi aktseptiks.

Aktsepteeritud maksunõuded peavad samalinnaliste arvelduste puhul harilikult olema tasutud kolme, teiselinnaliste arvelduste puhul aga kümne päeva jooksul, mitte arvates nende saabumispäeva panga osakonda, kus asub kolhoosi arve.

§ 7. Avaldus akreditiivi avamiseks

Kolhoos võib pangale anda erilise käsundi hankija poolt kolhoosile saadetud kaupade tasumiseks. Erilist käsundit võib anda neil juhtudel, kui kaupade tasumine peab toimuma hankija arveldus- või jooksva arve asukohas, teises asulas — linnas või külas, saadaoleva summa kandmisega hankija arvele. Niisugust käsundit nimetatakse akreditiiviks (vt. tab. 15 lk.).

Sel juhul on summa kolhoosi jooksvalt arvelt mahakandmise aluseks avaldus postiakreditiivile või telegraafilisele akreditiivile. Postiakreditiiv koostatakse viies, telegraafiline aga — kolmes eksemplaris. Läbikandmiseks oma arveraamatuist kasutavad kolhoosid akreditiivi viimast eksemplari.

Jooksvalt või kapitaal mahutuste arvelt võib maha kanda ainult kolhoosi poolt oma vahendite arvel väljapandud akreditiivi summat.

§ 8. Raha ülekanne panga kaudu

Kui kolhoosi esindaja täidab artelli juhatuse poolt antud ülesandeid teises linnas või külas ja temale on vaja saata rahalisi vahendeid, siis võib kolhoos ka selleks otstarbeks kasutada panga abi. Sel juhul annab kolhoos panga osakonnale käsundi summa mahakandmiseks oma arvelt, selle ülekandmiseks teise linna või külasse ja teatud isikule väljaandmiseks. Seda käsundit ühes täitmisega nimetatakse ülekandeks. On olemas posti-ülekanded ja telegraafiülesanded ülekanded. Kolhoosi juhatuse võib pangaülekanne kasutada ka muudeks otstarveteks: võlgade, viiviste, leppetrahvide, pretensioonide jt. tasumiseks.

Kolhoos kirjutab raha ülekandekäsundi pangale välja kolmes eksemplaris. Ülekannet võib välja kirjutada summale mitte alla 250 rubla. Saanud käsundi kontrollib pank raha ülekandmise seaduslikkust, mille tõttu panga osakond peab teadma, mis otstarbeks kolhoos raha üle kannab. Käsundi kolmest esitatud eksemplarist raha ülekandmiseks jätab pank endale esimese ja teise eksemplari, kolmanda eksemplari aga tagastab kolhoosile kviitungiga selle käsundi vastuvõtmise kohta.

Panga poolt saadetava telegrammi maksumuse, kui kolhoos andis käsundi raha ülekandmiseks telegraafi teel, tasub kolhoos.

Oleme käsitlenud dokumente, mille alusel pangad kõige sagedamini toimetavad summade mahakandmist kolhoosi jooksvalt arvelt ja kapitaalvahetuste arvelt.

§ 9. Vahendite sundmahakandmine kolhooside arvetelt

Sundmahakandmine kolhoosi jooksvatelt arvetelt võib toimuda ainult rahvakohtu otsuse põhjal:

a) kolhoosilt saadaolevate riigimaksude tasumiseks, kui nende õiendamise tähtajad on möödunud, ja

b) kolhoosi võlgade tasumiseks mitmesugustele organisatsioonidele ja isikutele kolhoosi kohustuste järgi.

Sundmahakandmist kolhoosi arvelt võib teha mitte üle 70% summadest, mis on mahakandmise päeval jooksva arvel või kapitaalvahetuste arvel. Kui võla katmiseks ei jätku arvel oleva summa 70%-st, siis võib pank sundkorras maha kanda kuni võla täieliku tasumiseni mitte üle 70% järgnevatest kolhoosi arvele laekuvatest summadest. Näiteks võlgneb kolhoos Riigipangale ületähtaegse laenuna 4500 rbl. ja Riigipank sai kohtuotsuse selle võla katmiseks kolhoosi arvelt sundmahakandmise korras. Oletame, et kolhoosi arvel on kõigest 2600

rbl. ja et esimene laekumine pärast esimest mahakandmist laenualase võla katmiseks moodustab 3000 rbl. Siis kannab Riigipank kolhoosi arvelt sundkorras maha algul 1820 rbl. (70% 2600 rublast), seejärel aga 2100 rbl. (70% 3000 rublast). Kolhoosi ülejäänud võlasumma 580 rbl. = 4500 rbl. — (1820 rbl. + 2100 rbl.) katab pank järgnevatest laekumistest.

Sundmahakandmine kolhoosi kapitaalvahetuste arvelt võib toimuda rahvakohtu otsuse põhjal ainult kapitaalvahetuste alal tekkinud arvelduste järgi, näiteks soetatud põhivahendite eest tekkinud võlgade alal, tehtud ehitustööde eest jms.

Võlgade sundtasumisel kolhoosidelt on seadusega kehtestatud järgmine tasumise järjestus: esimeses järjekorras kaetakse võlgnevus töötasude alal, kantakse vastavatele organisatsioonidele ja isikutele üle töötasust tehtud kinnipidamised (riigimaksud, laen jt.) ja kantakse ametiühingule üle sotsiaalkindlustusmaksud; teises järjekorras kaetakse võlgnevus ettevõtetelt saadaolevate riigimaksude ja sundkindlustuse alal; kolmandas järjekorras tuleb tasuda möödunud tähtaegadega pangalaenu ja neljandas järjekorras tasutakse kõik ettevõtte muud võlad.

Riigipanga ja Põllumajanduspanga osakondadel ning hoiukassadel on keelatud kolhooside arvetelt maha kanda summamad kolhoosnikutelt saadaolevate maksete õiendamiseks. Kolhooside juhatustel on keelatud tasuda ja avansseerida ühiskondlikest (kolhoosi) vahenditest ka makse kolhoosnikute poolt tellitud riigilaenu alal ja vabatahtlike ühingute makse, samuti ka riigimakse ja makseid kolhoosnikute isiklikelt majapidamistelt. Neid makseid peavad õiendama kolhoosnikud ise oma isiklikest tuludest.

§ 10. Jooksvatel arvetel ja kapitaalvahetuste arvetel olevate rahaliste vahendite arvestus

Nagu juba öeldud hoiavad pangad ja hoiukassad andmed kolhooside arvetel olevate summade jääkide ja liikumise kohta saladuses. Teatise nende summade seisuga liikumise kohta võib välja anda ainult kolhoosi juhatusele ja asutustele ning organisatsioonide piiratud ringile (vt. lk. 40) nende nõudmisel.

Tavaliselt Riigipanga osakond ja Põllumajanduspanga osakond saavad kolhoosi juhatusele või annavad tema poolt volitatud isikule välja mitte harvem kui üks kord kuus väljavõtte kolhoosi jooksvatest arvetest ja kapitaalvahetuste arvest. Kol-

hoosi juhatus on kohustatud kontrollima neid väljavõtteid. Kui esinevad lahkuminekul panga väljavõttes sisalduvate andmete ja kolhoosi arvepidamise raamatutes olevate sissekannete või artelli rahalistes dokumentides olevate andmete vahel, siis on kolhoosi juhatus kohustatud panga osakonnale teatama kõigist avastatud lahkuminekutest.

Riigipangas jooksvatel arvetel, Põllumajanduspangas kapitalmahutuste arvel ja hoiukassas jooksva arvel olevate rahaliste vahendite seisu ja liikumise arvestamiseks avab ja peab kolhoosi raamatupidaja eri kontosid «Rahaliste vahendite ja asutuste ning isikute arvelduste arvestuse raamatus». Kõik kanded kontodesse tehakse ainult rahaliste dokumentide alusel. Toome näite kannete kohta Riigipangas oleva jooksva arve alal (vt. tab. 9).

Tabel 9

Jooksev arve nr. 101/022 Riigipanga Vostrjakovski osakonnas

Kuu-päev	Pea-konto-de raamatu kirjen-di nr.	Kellelt saadud või kellele välja antud	Hind	Kreedit		Deebet	
				Kogus	Summa	Kogus	Summa
Jaanuar		Ulekanne					
3	5	Jääk 1. jaanuariks . . Maksukorralduse nr. 18 järgi kantud üle Radutinskoje maa- tarbijate kooperatii- vile naelte eest . .		42 816	—	—	—
6	21	Maksukorralduse nr. 20 järgi kapital- mahutuste arvele jagamatusse fondi möödunud aasta kandmata jäänud sissemaksu arvel .		—	—	16 325	—
8	32	Jooksvale arvele kan- tud «Glavmoloko» kontori poolt neile antud piima eest . jne.		2 673	—		

Kontrollides panga osakonnalt saadud väljavõtet jooksva arve või kapitaalvahutuste arve kohta tuleb pidada silmas, et väljavõtte lahtris «kreedit» toodud summad näitavad kolhoosi arvele kantud rahalisi vahendeid, lahtris «deebet» tähendatud summad aga kolhoosi arvelt mahakantud rahalisi vahendeid.

Tootmis-finantsplaani kinnitamisel otsustab artelli liikmete üldkoosolek, mitmendas jooksva aasta kvartalis ja kui suures summas peab kolhoosi juhatus kandma Põllumajanduspanka kapitaalvahutuste arvele eraldamisi, mis on ettenähtud teha jagamatusse fondi jooksva aasta tuludest. Nende sissemaksete õigeaegsus omab suurt tähtsust ehitustööde, põhivahendite kapitaalremondi ja soetamiste ning teiste kapitaalvahutuste teostamiseks kindlaksmääratud tähtaegadel. Kolhoosi raamatu pidaja otseseks kohuseks on kontrollida summade laekumist kapitaalvahutuste arvele ja teatada kolhoosi esimehele eelseisvatest sissemaksetest ja vahendite liikumisest ning seisust sellel arvel.

KUSIMUSI ENESEKONTROLLIMISEKS

1. Missugune rahvamajanduslik tähtsus on kolhooside rahaliste vahendite hoidmisel pankades?
2. Missuguseid ülesandeid täidab kolhoosi laekur (kassapidaja)?
3. Missuguste dokumentide järgi võtab laekur kassasse raha vastu ja annab kassast raha välja?
4. Milleks on määratud Riigipangas jooksvale arvel hoitavad rahalised vahendid?
5. Milleks on määratud Põllumajanduspankas kapitaalvahutuste arvel olevad vahendid?
6. Missugused dokumendid tuleb esitada pangale jooksva arve või kapitaalvahutuste arve avamiseks?
7. Missugustel juhtudel tulevad panka esitada uued allkirja proovid isikute kohta, kes on õigustatud alla kirjutama dokumentidele jooksvale arvel või, kapitaalvahutuste arvel olevate vahendite üle käsutamiseks?
8. Missuguste dokumentide alusel toimub raha vastuvõtmine arvele, ülekanndmine ja väljaandmine jooksvale arvelt või kapitaalvahutuste arvelt?
9. Missugustel juhtudel teostatakse summade sundmahakandmist kolhooside jooksvatelt arvetelt ja kapitaalvahutuste arvetelt?
10. Kui suures ulatuses võib teostada summade sundmahakandmist kolhooside arvetelt?

NELJAS LOENG

RAHALISTE KOHUSTUSTE TÄITMINE RIIGI VASTU

Kolhoosidel on sotsialistliku riigi vastu järgmised rahalised kohustused: tulumaksu ja kindlustusmaksete tasumine ning masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade poolt teostatud teatud liiki tööde eest tasumaksmine.

Makstes need vahendid riigieelarvesse võtavad kolhoosid osa üldriiklikust ülesehitustööst ja ürituste täitmisest, mis omavad suurt tähtsust nõukogude rahva materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste rahuldamiseks.

§ 1. Tulumaks¹

Tulumaks kolhoosidelt moodustab osa vahendeist, mida sotsialistlik riik kasutab olemasolevate rahvamajandusharude laiendamiseks ja uute organiseerimiseks, maa kaitseks väliskallaletungi vastu, elanikkonna haridusele ja tervishoiule, riigivalitsemisele ja sotsialistliku Kodumaa teistele vajadustele. Selle tõttu omab tähtsust mitte ainult täielik, vaid ka õigeaegne tulumaksukohustuste täitmine kolhooside poolt.

§ 2. Maksustatavad summad

Maksustatavte tulusummade hulka kuuluvad naturaal- ja rahalised tulud, mis on saadud taimekasvatusest ja loomakasvatusest, kaasa arvatud tulud mesindusest ja siidikasvatusest; tulud kolhoosi abiettevõtete toodangu müügist, tulud väljapoole tehtud töödest, organisatsioonidele ja asutustele osutatud teenuste eest ja muud tuludelaekumised.

¹ Vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 12. septembri 1957. a. seadlusele «Kolhooside tulumaksust» kehtib alates 1. jaanuarist 1958. a. uus tulumaksu arvutamise ja tasumise kord, mis on toodud NSV Liidu Rahandusministeeriumi juhendis 10. detsembrist 1957. a. nr. 367 «Kolhoosidelt võetava tulumaksu arvutamise ja tasumise korra kohta». Käsitledes antud loengut tuleb Teil lähtuda nimetatud juhendist. Toim.

Kolhooside tulumaksu arvutatakse eelmise aasta tulusummade alusel. See tüü määratakse kindlaks aastaaruannete järgi pärast nende dokumentaalset kontrollimist rahandusorganite poolt. Kolhoosi juhatus on kohustatud esitama oma aastaaruande rajooni või linna rahandusosakonnale hiljemalt 1-seks. Kui kolhoos ei esita aastaaruannet tähtajaliselt, võib kolhoosi esimeest ja raamatupidajat rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse põhjal trahvida kumbagiti kuni 50 rbl. summas.

Aasta aruanne koostatakse kolhoosi raamatupidamise raamatutes ja dokumentides sisalduvate andmete järgi; ta peab õigesti peegeldama kolhoosi seisundit ja möödunud aasta tegevust. Aastaaruandes teadlikult ebaõigete andmete esitamise eest, mis ei vasta dokumentidele ja kannetele raamatupidamise raamatuis, võetakse kolhoosi esimees ja raamatupidaja kriminaalvastutusele.

Kõik dokumendid, mis tõendavad aastaaruandeis näidatud andmete õigsust ja selgitavad neid või teisi aruande summasid, tuleb hoida vastavas korras selleks, et oleks võimalik ilma viivitusega esitada neid rahandusosakonna inspektorile. Selleks aga on tarvis dokumendid säilitada vastavates kaustades aasta ja kuude viisi.

Tulumaks moodustab mõnedel kolhoosidel 2/3 kuni 3/4 kolhoosi rahaliste kohustuste üldsummast riigi vastu. Tulumaksu summa, mida kolhoos maksab, oleneb sellest, millisteks otstarveteks ja missuguses koguses kasutatakse kolhoosi poolt toodetud toodangut, kui ka rahaliste tulude saamise allikatest ja summadest. Tulumaksu seadus mõjutab kolhoose loomakasvatusharude arendamisele, masina-traktorijamade ja spetsialiseeritud jaamade teenuste laialdasele kasutamisele ja toodangu riigile müügikohustuste korras täiel määral äraandmisele.

Vastavalt tulumaksu seadusele ei kuulu kõik kolhoosi natura- ja rahalised tulnud maksustamisele. Maksustatavate naturaaltulude hulka ei kuulu:

- 1) riigile riiklike müügikohustuste korras antud toodang;
- 2) kolhoosi ühiskarja söötmiseks määratud toodang, samuti toodang, mis eraldatud puutumatusse sööda-kindlustusfondi;
- 3) saadused, mis eraldatud kodulindude söötmiseks kolhoosifarmides, piim — vasikate ja põrsaste jootmiseks, munad — kodulindudele allapanekuks, mesi — mesilastele lisasöödaks;
- 4) saadused, mis antud kolhoosi poolt saadud söödalaenude tasuks;
- 5) saadused, mis antud varumisorganisatsioonidele natu-

raaltasuna masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade poolt tehtud tööde eest;

6) saadused, mis kolhoosi poolt kulutatud sisemaa varumis-punktidesse antud teravilja, päevalille jateiste õlikultuuride naturaalse veotasuna;

7) kasutamata jäätmed ja toodangu kuivatamine;

8) saadused, mis müüdud kontraheerimislepingute, riiklike kokkuostude ja kolhoosikaubanduse korras, sest et laekumine nende eest on arvatud maksustatavate rahaliste tulude hulka.

Niisiis kuuluvad kolhoosi naturaaltuludest maksustatavate objektide hulka:

a) saadused, mis on kasutatud ja määratud kasutamisele majandisesteks vajadusteks (välja arvatud ülalmainitud saadused), ja nimelt: seemnefondidesse eraldatud saadused, seemnelaenu tasuks antud saadused, toiduvilja kindlustusfondi ja abistamisfondidesse eraldatud saadused, naturaaltasu kontraheerimise korras ostetud norloomade eest ja juurdemaks seemnete vahetamisel, samuti ehitusteks ja kütteks kulutatud õled;

b) saadused, mis on jaotatud kolhoosnikutele ja traktoribri-gaadide töölistele normipäevade järgi ja lisatasuna, samuti saadused, mis on ette nähtud väljaandmiseks väljaspoolt kolhoosi koristustöödele juurdetõmmatud isikutele.

Suurel osal kolhoosidest tuleb tasuda valdavalt osa tulumaksu, mis arvestatud rahaliste tulude järgi. Tulumaksuga maksustatakse kolhoosi järgmisi rahalisi tulusid:

1) laekumine toodangu, loomade ja lindude eest, mis müüdud ja määratud müümiseks kontraheerimislepingute korras;

2) laekumine toodangu eest, mis müüdud riiklike kokkuostude korras;

3) laekumine toodangu, loomade ja lindude eest, mis müüdud ja eraldatud müügiks kolhoosikaubanduse korras — kooperatiivdele, kolhoositurul, kolhoosnikutele ja väljastpoolt kolhoosi juurdetõmmatud spetsialistidele;

4) tulud omatoodetud toodangu andmisest ühiskoitlustamiseks, mis antud rahaliste tulude arvel normipäevade järgi, peale leiva;

5) laekumine kolhoosi abiettevõtete mittepõllumajanduslike toodete müügist, maha arvatud nende toodete tootmiseks tehtud rahalisi ja naturaalseid tootmiskulusid;

6) rahalised laekumised kolhoosi abiettevõtete poolt teistele organisatsioonidele ja isikutele osutatud teenuste eest;

7) tulud väljaspoole tehtud tööde eest;

8) muud rahalised tulud.

Maksustatava rahalise tulu hulka ei arvata:

a) summasid, mis saadud riigile müügikohustuste korras antud toodangu, loomade ja lindude eest;

b) summasid, mis saadud töö- ja produktiivloomade müügist elusalt ja tapasaaduste kujul ning kantud kapitaalvahutuste arvele, kui need summad on ette nähtud parandatud ja tõuloomade soetamiseks või kolhoosi karja taastamiseks ja laiendamiseks, samuti summad, mis on saadud hobuste andmisest Nõukogude armeele;

c) kindlustushüvitusi, mis saadud riikliku kindlustuse organitelt hävinud vara ja külvide eest;

d) protsente kapitaalvahutuste arvelt.

Maksustatavatest tuludest arvatakse maha rahaline tasu masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade tööde eest, kuid ei arvata maha viiviseid ja trahve, mida kolhoos kandis nende tööde mitteõigeaegse tasumise eest.

§ 3. Toodangu hindamine tulumaksuga maksustamisel

Maksustatava tulusumma arvutamisel hinnatakse majandisesteks vajadusteks kasutatav toodang — põhi- ja kindlustusfondi seemned, toiduvilja kindlustusfondi ja abistamisfondi eraldatud toodang, samuti ka seemnelaenude katteks antud toodang — riiklike varumishindade järgi; artelli liikmete vahel jaotatud toodang ja saagikoristustöödele väljastpoolt kaasatõmmatud isikutele väljaantud toodang aga kahekordsete kokkuostuhindade järgi.

Tulumaksu arvestamiseks kolhoosidelt rakendavad rahandusorganid kuni 1952. aastani, kuni kolhooside toodangu hindade kõrgendamiseni kehtinud varumis- ja kokkuostu hindasid. Kahekordseid kokkuostu hindasid, mida kasutatakse maksustatava summa määramisel, nimetatakse arveldushindadeks.

Kui kolhoosi liikmete vahel jaotatud ja töödele väljastpoolt kaasatõmmatud isikutele väljaantud üksikute toodanguliikide kohta kokkuostuhinnad puuduvad, siis võetakse kolhoosi poolt kasutatavad hinnad.

§ 4. Maksumäärad

Kolhoosidelt võetava maksusumma arvestamiseks on kindlaks määratud neli maksumäära: 6, 9, 12 ja 15%. Kolhoosi majandisesteks vajadusteks kasutatavad naturaaltulud maksustatakse 6%-lise maksumääraga, kolhoosnikute vahel jaotatud ja põllumajandustöödele väljaspoolt kaasatõmmatud isiku-

tele väljaantud naturaaltulud aga maksustatakse 12%-lise maksumääraga. Kolhoosi rahalistelt tuludelt arvutatakse tulumaksu 9%-lise maksumäära järgi tuludelt saaduste müügist kontraheerimise ja riikliku kokkuostu korras, ülejäänud maksustatavatelt rahalistelt tuludelt maksavad kolhoosid tulumaksu 15%-lise maksumäära järgi.

Rahaliste tulude hulka, mida maksustatakse 15%-lise maksumäära järgi, kuuluvad ka ühistoitolustamiseks kulutatud toodangu (peale leiva) maksumus ja väljaspoolt kolhoosi tööle palgatud spetsialistidele müüdüd toodangu maksumus. Selle toodangu maksumus määratakse kindlaks kolhoosis kasutatavate hindade järgi, kuid mitte alla kahekordsete riiklike kokkuostuhindade.

§ 5. Tulumaksu tasumise tähtajad ja tema arvutamise kord

Tulumaksu tasumiseks on kolhoosidele määratud järgmised tähtajad. Kolhoosid on kohustatud tasuma 25. märtsiks avanssi 20% suuruses eelneva aasta tulumaksu summast, 1. juuniks — 30% jooksva aasta tulumaksust, arvates maha avansina tasutud summa, 1. oktoobriks — 30% ja 1. detsembriks — 40% jooksva aasta maksust. Seega on tulumaksu põhiliste osade tasumine kohaldatud sellele perioodile, kus kolhoosid saavad jooksva aasta toodangu peamise koguse ja seda realiseerides saavad tema eest raha.

Põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja 12. punkt kohustab kolhoose tasuma tulumaksu esmajärjekorras.

Kui kolhoos on jätnud maksu kindlaksmääratud tähtaegadel tasumata, nõuab rahandusosakond selle sisse kohtu korras. Rahvakohtu otsusel kannab pank maha tulumaksu tasumatajäänud summad kolhoosi jooksvalt arvelt. Tulumaksu tasumise viivtamise eest võtab rahandusosakond kolhoosilt viivist 0,05% suuruses iga viivitatud päeva eest.

Kolhoosi raamatupidaja peab tundma kolhoosilt võetava tulumaksu arvutamise korda. Ta on kohustatud kontrollima selle arvutamise õigsust rajooni rahandusosakonna poolt. Antud loengus on toodud põhilised tabelid, mis näitavad tulumaksu arvutamise sisu ja käiku. Maksustatavate tulusummade kindlaksmääramiseks kasutatakse kõigepealt kolhoosi eelmise aasta aastaaruande andmeid ja andmeid, mis on raamatupidamise raamatuis ja mis selgitavad ning täiendavad aastaaruannet. Meie näidetes on toodud tinghinnad (vt. tab. 10, 11, 12 ja 13).

Kui tulumaks on arvutatud ebaõigesti, on kolhoosi juhatusel õigus anda avaldus rajooni rahandusosakonna juhatajale,

MAKSUSTATAVAD NATURAALTULUD (POLLUNDUSE,
HEINAKASVATUSE

1	Mõõtiühik	Majandisesteks vajadusteks				
		2	3	4	5	6
		seemnelaenu- tagastamine	seemne põhi- ja kindlustusfond	toiduvilja kind- lustusfond	abistamisfondid	muud kulutused kolhoosi vajadus- teks
1. Talinisu	ts	—	85,5	—	10,5	—
2. Talirukis	„	—	331,7	60,0	54,3	—
3. Suvinisu	„	—	27,5	—	2,8	—
4. Kaer	„	—	533,5	—	—	—
5. Hirss	„	—	3,3	—	5,0	—
6. Tatar	„	—	1,5	—	—	—
7. Viki teraks	„	—	5,0	—	—	—
8. Lina-seeme	„	—	180,0	—	—	—
9. Lina-kiud	„	—	—	—	—	2,0
10. Kartul	„	—	4000,0	—	50,0	—
11. Kõõgivilja seemned	„	—	0,9	—	—	—
12. Kõõgivilid	„	—	—	—	19,0	90,2
13. Mitmeaastaste heintaimede seemned	„	—	43,2	—	—	—
Kokku						

KOOGIVILJAKASVATUSE, MELONIKASVATUSE JA ALAL)

Tabel 10

kasutatav toodang			Kolhoosnike vahel jaotatud ja väljastpoolt koristustöödele juurdetõmmatud isikutele väljaantud toodang				
kokku (lht. 2+3+4+5+6)	riiklik varumishind	maksustatava tulu summa	määratud väljaandmisele normipäevade järgi	määratud väljaandmisele väljastpoolt juurde tõmmatud isikutele	kokku (lht.10+11)	kahekordne kokkuostu hind	maksustatava tulu summa
7	8	9	10	11	12	13	14
96,0	10—	960	180,6	—	180,6	26—	4 696
446,0	7—	3 122	1516,8	—	1516,8	18—20	27 606
30,3	10—	303	64,8	—	64,8	26—	1 685
533,5	6—	3 201	—	—	—	—	—
8,3	5—85	49	176,3	—	176,3	15—20	2 680
1,5	15—	22	—	—	—	—	—
5,0	12—50	64	—	—	—	—	—
180,0	80—	14 400	—	—	—	—	—
2,0	830—	1 660	—	—	—	—	—
4050,0	3—60	14 580	7519,2	—	7519,2	9—40	70 680
0,9	370—	333	—	—	—	—	—
109,2	7—	764	154,0	—	154,0	18—20	2 803
43,2	431—	18 637	—	—	—	—	—
		58 095					110 150

Tabel 11

MAKSUSTATAVAD NATURAALTULUD LOOMAKASVATUSEST

	Mootihik	Majandisesteks vajadusteks kasutatav toodang						Kolhoosnikute vahel jaotatud ja väljaspoolt koristustöödele juurde tõmmatud isikutele välja antud toodang				
		eraldatud abistamisfondi invallididele jne.	2	3	4	5	6	7	kogus	hind	maksustatava tulu summa	
1. Lehmapiim	l	4193	—	—	4193	— 25	1048	—	25 264	— 70	17 685	—
2. Kanamunad	tk	4439	1232	—	5761	— 20	1134	—	—	—	—	—
3. Liha	kg	258	—	14	272	2—85	775	—	2 467	8—	19 736	—
Kokku												37 421

Tulud abiettevõtetest

1. Tulude üldsumma 407 925 rbl.
2. Arvatakse maha abiettevõtete kulutused 128 821 rbl.
3. Maksustatava tulu summa 279 104 rbl.

Kolhoosi maksustatavate 1956. a. tulude

KOONDARUANNE

	naturaaltulud		rahalised tulud	
	maksustatavad			
	6% määraga	12% määraga	9% määraga	15% määraga
1. Taimekasvatusest	58 095	110 150	2 357 334	163 694
2. Loomakasvatuse toodangust, mis pole seotud loomade tapmisega	2 182	17 685	22 055	48 049
3. Loomade tapasaadustest (mahaarvatud kapitaalvahutuste arvele kantud summad)	775	19 736	—	90 032
4. Loomade müügist ja kolhoosnikutele lisatasuna väljaantud loomade maksumus	—	3 666	—	121 824
5. Kokku loomakasvatusest	2 957	41 087	22 055	259 905
6. Abiettevõtetest	—	—	—	279 104
7. Töödest väljaspoole ja muud rahalisel tulud	—	—	—	59 839
Üldse	61 052	151 237	2 379 389	762 542

Kolhoosi 1956. a. tulumaksu summa

ARVUTUS

	Tulude summa	Maksu summa
1. Tuludelt, mida maksustatakse 6% määraga (kokku tulusid 61 052 rbl., mahaarvatud rahaline tasu MTJ-i tööde eest 16 831 rbl.)	44 221	2 653 rbl. 26 kop.
2. Tuludelt, mida maksustatakse 12% määraga	151 237	18 148 „ 44 „
3. Tuludelt, mida maksustatakse 9% määraga	2 379 389	214 145 „ 01 „
4. Tuludelt, mida maksustatakse 15% määraga	762 542	104 431 „ 30 „
Üldse		339 378 rbl. 01 kop.

kes on kohustatud selle läbi vaatama kümne päeva jooksul. Kolhoosi avalduse põhjal tehtud otsus tuleb kolhoosile teatada kirjalikult. Avalduse või kaebuse esitamine kolhoosi poolt ei katkesta maksu sissenõudmist. Kui aga selgub, et kolhoosilt on tulumaksu saadud rohkem kui õigus, siis tagastatakse üleliia makstud summad kolhoosile 10 päeva jooksul.

Tulumaksuseadus näeb ette soodustuste andmist maksu alal kolhoosidele, millised on organiseeritud ümberasujate majanditest, või kolhoosidele, millised on võtnud ümberasujaid oma koosseisu, samuti ka loodusõnnetuste tagajärjel kannatada saanud kolhoosidele. Ühtlasi antakse üksikute rahvamajandusharude arengu stimuleerimiseks soodustusi tulumaksu alal kolhoosidele, mis omavad eriharusid, näiteks karusloomakasvatusest.

§ 6. Kolhoosi varade riikliku kindlustamise tähtsus

Et laiendatud sotsialistlik taastootmine pidevalt toimuks, loob meie riik rasketööstuse esmajärjekorras arendamise ja materiaalseste ning rahaliste reservide moodustamise kõrval riikliku kindlustuse fondi. See on vajalik tootmisvahendite ja toodangu kadude hüvitamiseks, mis on tekkinud loodusõnnetuste ja õnnetusjuhtumite tagajärjel. Seda fondi kasutatakse ka võitluseks tulekahjude ja loomade hukkumise vastu, nende ärahoidmise abinõude rakendamiseks ja teisteks vajadusteks, mis esile kutsutud võitlusest loodusõnnetuste vastu. Säärase fondi loomise abinõude hulka kuulub kolhooside ja teiste majandite varade kindlustamine. Kolhooside ja teiste majandite varade kindlustamisega tegelevad Riikliku Kindlustuse (Gosstrahhi) organid, mis kuuluvad NSV Liidu Rahandusministeeriumi süsteemi.

Kindlustades oma varasid kannavad kolhoosid Riiklikule Kindlustusele üle rahalisi vahendeid kindlustusfondi loomiseks, mille arvel neile osutatakse riiklikku abi neid tabanud loodusõnnetuste ja õnnetusjuhtumite korral. Niisiis võtavad kindlustamisest osa kaks poolt: kindlustuseandja, kelleks on Riiklik Kindlustus, kes loob kindlustusfondi ja võtab enesele finantskohustuse, ning kindlustusevõtjad — kolhoosid, kes teostavad makseid selle fondi loomiseks ja saavad abi tema vahendeist. Kolhooside varade kindlustamine jaguneb kohustuslikuks määraliseks ja vabatahtlikuks.

Kohustuslik määraline kindlustus toimub seaduse jõul ja selle kohta kolhoos ei sõlmi lepingut. Vabatahtliku kindlustuse kohta on aga kolhoos kohustatud sõlmima Riikliku Kindlustu-

sega lepingu, milline määrabki vastastikused suhted nende vahel. Riikliku Kindlustuse poolt väljamakstud hüvitused võivad minna ainult kahjude katteks ning ei või ületada kindlustatud esemete väärtust. Seepärast peab Riiklik Kindlustus kõigepealt teadma seda väärtust, mida nimetatakse kindlustushindeks. Ta on aluseks kindlustatuse summa kindlaksmääramiseks, mille piirides Riiklik Kindlustus hüvitab kolhoosi kahjud varade hävingu või vigastuse korral.

Riikliku Kindlustuse poolt kolhoosile väljamakstud summa on kindlustushüvitus või kahjutasu. Summasid aga, mida kolhoos maksab Riiklikule Kindlustusele, nimetatakse kindlustuspreemiateks või kindlustusmakseteks. Kindlustusmaksete summa iga varade liigi kohta oleneb kindlustuskaitse summast ja preemiate (maksete) tariifimääradest.

§ 7. Kohustusliku kindlustuse objektid

4. aprilli 1940. a. seaduse «Kohustuslikust määralisest kindlustusest» põhjal kuuluvad kolhoosides kohustuslikule määralisele kindlustamisele tootmise põhivahendid: ehitused, seadmed, inventar, transpordivahendid, veised, lambad, kitsed ja sead 6 kuu vanusest alates, hobused, kaamelid ja teised tööloomad 1 aasta vanusest ja hobuste, kaamelite ning eeslite tõunoorloomad 6 kuu vanusest alates, toodang, toorained ja materjalid, samuti ka põllumajanduskultuuride külvid, puukoolid ning puuvilja- ja marjaaedade ning viinamarjaistanduste saak.

Riikliku Kindlustuse organid hüvitavad kolhooside kahjud põhivahendite, toodangu, tooraine ja materjalide alal, millised kahjud on tekkinud tulekahjust, välgust, plahvatusest, veeuputusest, maavärisemisest, rajust ja teistest loodusõnnetustest.

Külvide alal hüvitavad Riikliku Kindlustuse organid kahjud rahest, paduvihmast, tormist ja põlemisest, mis on hävitanud põllul kasvava vilja, vilja mädandumisest liigvihma ja kärbumisest külma tõttu jms. Riikliku Kindlustuse organid hüvitavad samuti kahjud loomade lõpmisest, mis on tingitud loomade haigustest, nende vanadusest ja õnnetusjuhtumite tagajärjel, ja kahjud loomade sunnitud tapmise tõttu loomataudide vastu võitlemise eesmärgil ja teiste selletaoliste põhjuste tõttu.

§ 8. Kindlustushüvitus

Kolhoosi poolt vara hävimise või vigastamise korral saadava kindlustushüvituse suurus määratakse kindlaks olenevalt vara liikidest. Riikliku Kindlustuse organid kindlustavad kolhooside tootmise põhivahendeid, toodangut, tooraineid ja mater-

jale täielikus inventuurihindes, põllumajanduskultuuride külve, puukoole, püüvilja- ja marjaaedade ning viinamarjaistanduste saake — kindlaksmääratud normides (nii- ja niimitu rubla) ühe hektari kohta; ühe looma maksumuse kohta kindlaksmääratud normide järgi kindlustatakse ka loomi.

Kolhoosid saavad kindlustushüvitust täiel määral ainult vastavate varaliikide täielikul hävimisel. Kindlustatud objektide osalise hävimise korral aga saavad kolhoosid ainult kindlustushüvituse vastava osa. Kolhoosi poolt saadavast kindlustushüvitusest võivad Riikliku Kindlustuse organid kinni pidada jooksivaid makseid ainult lähema järjekordse makse suurusest ja maksuvõlad — täies summas.

Riikliku Kindlustuse organid ei maksa kindlustushüvitust neil juhtudel, kui kindlustatud vara on hävinud või vigastatud kolhoosi süü läbi.

Riikliku Kindlustuse organitel on keelatud välja maksta kindlustushüvitust hukkunud loomade eest neil juhtudel, kui kolhoos pole külanõukogule loomade lõpmisest teatanud ühe ööpäeva jooksul. Säärane kord on kehtestatud selleks, et võidelda ebamajanduslikkusest tingitud loomade hukkumise ja kindlustushüvituse ebaseaduslike väljamaksete vastu.

§ 9. Vara registreerimine

Kohustuslikule määralisele kindlustamisele kuuluva vara registreerimist toimetavad Riikliku Kindlustuse organid üks kord aastas. Selletõttu on kolhoosi raamatupidaja kohustatud ette valmistama kõik registreerimiseks vajalikud arvestusmaterjalid ja välja selgitama kõik muudatused, mis tulevad arvesse võtta kolhoosi kindlustatava vara registreerimisel.

Kohustuslikult kindlustatava kolhoosi vara kohta koostab kindlustusinspektor ühes eksemplaris «Kolhoosi kohustusliku määralise kindlustamise kaardi». Sellele kirjutavad alla kolhoosi juhatuse esimees ja raamatupidaja ning kindlustusinspektor. Pärast kaardi allakirjutamist on keelatud teha temas parandusi. Kogu vara kohta, mis registreerimisel vahele jäänud, koostatakse täiendav kaart.

Kõik varaliigid, mis on majapidamisse sisse tulnud pärast igaaastast registreerimist ja kuuluvad kohustusliku kindlustuse objektide hulka, loetakse kindlustatuks nende kolhoosi saabumise päevast alates. Riikliku Kindlustuse vastutus kindlustatud objektide eest aga lõpeb vara kolhoosist väljumise päevast alates, põllumajanduskultuuride alal — saagikoristamise päevast alates.

§ 10. Kindlustusmaksed

Kindlustusmaksleid arvatavad Riikliku Kindlustuse organid määrade järgi, mis on kindlaks määratud kindlustushüvituse 100 rbl. kohta. Iga kolhoosi poolt tasutavate kindlustusmaksete suurus arvatatakse igaaastasel registreerimisel koostatud registreerimislehtedesse võetud vara järgi. Eelseivate kindlustusmaksete kohta saadavad Riikliku Kindlustuse organid kolhoosidele makseteated.

Kindlustusmaksete tasumise tähtajad on kolhoosidele kindlaks määratud, samuti kui tulumaksu juures, võttes arvesse kolhoosi rahaliste tulude laekumist aasta kestel. Seadus määrab kolhoosidele kindlustusmaksete tasumiseks järgmised tähtajad: 15. septembriks — 40%, 1. novembriks — 30% ja 1. detsembriks — 30%. Kolhoosi poolt õigeaegselt tasumata jäänud kindlustusmaksed muutuvad maksuvõlaks ja nõutakse sisse kohtu korras, kusjuures maksuvõlale arvatakse juurde viivist 0,05% suuruses iga viivitatud päeva eest.

§ 11. Soodustused kindlustuse alal

Loomakasvatuse arendamiseks alandatakse kindlustusmaksleid tõuloomadelt 20% võrra, 6 kuu kuni 1 aasta vanuste noorveiste, 1 kuni 2 aasta vanuste noorhobuste ja 6 kuu kuni 2 aasta vanuste tõuhobuste noorloomade kindlustamine toimub ilma kindlustusmaksleteta.

Kui kolhoos omab häid näitajaid tuletõrje seisukorra alal ja ehitused on teostatud tulekindlate katustega, näiteks plekist, katusekivist jm., siis saab ta mahahindamise kuni 50% suuruses kindlustusmaksletelt ehituste, inventari, seadmete, transpordivahendite, toodangu, toorainete ja materjalide pealt.

§ 12. Vabatahtlik kindlustus

Et kindlustushüvituse summat suurendada, võivad kolhoosid kasutada vabatahtlikku kindlustust. Vabatahtlikus korras võivad kolhoosid kindlustada põllumajanduskultuuride külve, töö- ja produktiivseid kariloomi, karusloomi, mesilasperesid, kodulinde, põllumajanduslikku toodangut ja transpordivahendeid.

Vabatahtliku kindlustuse korras kindlustab Riiklik Kindlustus kolhoosidel kõiki põllumajanduskultuuride külve nii põllul, kui ka lavades, kasvuhoonetes ja istikulavades olevaid, välja arvatud karjatamiseks ja haljasvæetiseks külvatud taimed. Riik-

lik Kindlustus võtab vabatahtlikule kindlustusel puuvilja-, marjaaedade ja viinamarjaistanduste saake, samuti põllumajanduslikku toodangut — teravilja, kõõgivilja, puuvilja, marju, liha, rasva, juustu, võid, kohupiima, mune, mett ja muud põllumajanduslikku toodangut. Mis puutub loomadesse, siis Riiklik Kindlustus võtab vabatahtlikule kindlustusele neidsamu kolhoosile kuuluvaid loomi, mida võetakse ka kohustuslikule määralisele kindlustusele, välja arvatud tõuhobused, -kaamelid ja -eeslid üle kahe aasta vanuses ja tõuveised, -lambad ja -sead üle ühe aasta vanuses, sest et neid kindlustatakse nende täies maksumuses kohustusliku määralise kindlustuse korras.

Nende varaliikide vabatahtlikuks kindlustamiseks sõlmivad kolhoosid Riikliku Kindlustusega lepingud ühe aasta peale.

Varade vabatahtlikuks kindlustamiseks annab kolhoos Riikliku Kindlustuse kohalikule organile kirjaliku avalduse. Vabatahtliku kindlustuse leping loetakse sõlmituks tingimusel, kui kolhoos tasus Riiklikule Kindlustusele kindlustusmaksete esimese sissemaksu. Pärast seda annab Riikliku Kindlustuse inspeksioon kolhoosile vabatahtliku kindlustuse tunnistuse.

Vabatahtliku kindlustuse järgi hüvitab Riiklik Kindlustus kolhoosile põllumajanduslike kultuuride hävimise juhul kahjud mitte ainult nende summade ulatuses, mis kuuluvad tasumisele kohustusliku määralise kindlustuse järgi, vaid maksab välja ka vahe nende kultuuride riiklikes jaehindades arvatatud maksumuse ja kohustusliku määralise kindlustuse hüvitussumma vahel. Samasuguses korras hüvitab Riiklik Kindlustus kolhoosi kahjud ka põllumajandusliku toodangu hävingu korral, veiste, sigade, hobuste, kaamelite, eeslite ja hobueeslite lõpmise ja sunnitud tapmise korral. Mis puutub kolhoosi kahjude hüvitamisse vabatahtlikult kindlustatud lammaste, kitsede, karusloomade, lindude, mesilasperede hävinemise korral, siis seda hüvitust teostatakse Riikliku Kindlustuse organite poolt määratud kindlate normide piires.

§ 13. Kindlustushüvituse otstarve

Kolhoosis hävinud või vigastatud vara eest saadud kindlustushüvitusel on mitmesugune otstarve sõltuvalt sellest, mille eest ta on saadud. Põhivahendite eest saadud kindlustushüvitus on määratud põhivahendite taastamiseks ja selletõttu arvatakse see kolhoosi jagamatusse fondi ja kantakse Põllumajanduspanka kapitaalvahutuste arvele. Kindlustushüvitus aga, mis on saadud hävinud külvide, põllumajandusliku too-

dangu ning tootmisvajadusteks vajalike materjalide eest, katab kolhoosi jooksvaid kulutusi ja seetõttu arvatakse see kolhoosi rahaliste tulude hulka ja kantakse kolhoosi jooksvale arvele Riigipangas.

§ 14. Masina-traktoriijaama tööde rahaline tasustamine

Loengu algul oli öeldud, et masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade poolt kolhoosile tehtud tööde rahaline tasustamine kuulub kolhoosi riiklike kohustuste hulka. See tuleneb sellest, et masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade poolt kolhoosidele tööde tegemisel kasutatavad vahendid kuuluvad riigile ja et kolhooside tööde täitmiseks saavad need jaamad riigieelarvest vajalikke vahendeid. Tasu kolhoosidele tehtud tööde eest aga läheb riigieelarve tuludesse, moodustades eri tuluartikli. Masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade poolt kulutatud vahendite taastamiseks on kolhoosid kohustatud õigeaegselt maksma riigituludesse rahalise tasu jaamade poolt tehtud vastavate tööliikide eest.

Masina-traktoriijaamad teevad kolhoosidele töid lepingute alusel, mis koostatakse täielikult kooskõlas riikliku ülesandega kolhoosile toodangu andmise ja müümise kohta riigile.

Lepingu sõlmimisel seavad kolhoos ja masina-traktoriijaam endale ülesanded, mis on neil ühised: täita kolhoosi plaaniülesanded külvipindade ja taimekasvatuse saaduste kogusaagi alal; viia ühiskarja peade arv ja tema produktiivsus lepingus näidatud tasemeni, samuti söödateravilja, kartuli, köögivilja ja teiste kultuuride saake hektarilt mitte alla lepingus näidatud viljakuse; viia loomade arv ja loomakasvatuse toodang arvestatult 100 ha-le mitte alla lepingus näidatud tasemele, saada 100 ha põllumajanduslikult kasutatava maa kohta rahalisi tulusid mitte vähem kui niimitu rubla. Lepingut allakirjutatud pooled võtavad enesele kohustuse tagada õigeaegne saaduste andmine riigile naturaaltasuna, teravilja andmine masina-traktoriijaama traktoribrigaadide töölistele väljaandmiseks ja rahalise tasu maksmine masina-traktoriijaama poolt tehtud tööde eest.

Kõik lepingus sisalduvad tööd on masina-traktoriijaam ja kolhoos kohustatud täitma vastavuses agrotehnilistele ja zootehnilistele nõudmistele ja agrotehnilistele ning zootehniliste ürituste plaanile.

Leping sisaldab ka punkte, mis käsitlevad kolhoosi organisatsioonilist ja majanduslikku tugevdamist.

Nende eesmärkide saavutamiseks võtab masina-traktorijaam endale järgmised kohustused:

a) teha lepingus näidatud põllumajandustööd kindlas mahus ja kindlatel tähtaegadel, kindlustades nende vastavat kvaliteeti;

b) tagada traktorid ja põllumajanduslikud masinad oma arvel mootorikütusega ja määrdeainetega ja teostada oma arvel traktorite, kombainide ja teiste põllumajandusmasinate vajalikku remonti;

c) osutada kolhoosile abi energeetiliste seadmete eksplua-
teerimises, elektrienergia juurutamises kolhoosi põllumajandus-
likku tootmisse ja loomakasvatusefarmide seadmetega varusta-
mises;

d) osutada kolhoosile pidevat abi tema organisatsioonilisel ja majanduslikul tugevdamisel põllumajandusteaduse saavutuste juurutamise ja töö õige organiseerimise teel; osutada abi tootmis-finantsplaanide koostamisel, tulude jaotamisel ja arvestuse korraldamisel.

Kolhoosi kohustused seisavad alljärgnevas:

a) õigeaegselt ja täielikult tasuda natuuras ja rahas masina-traktorijaama poolt tehtud tööde eest;

b) teha põllutöid kolhoosnikutega lepingus kindlaksmääratud tähtaegadel, kindlustades traktorite ja põllumajandusmasinate täielikku ärakasutamist;

c) häireteta toimetada oma vahenditega ja kulul mootorikütust ja määrdeaineid masina-traktorijaama baasist brigaadide töökohale, samuti ka toimetada vett, seemneid, mineraalväetisi, istikuid ja istutusmaterjale masinate töötamiskohale, ära vedada teravilja kombainide juurest;

d) viia läbi lepingus näidatud agrotehnilised abinõud, nagu: põldude ettevalmistamine külviks ja väetamine ning nõuetav taimede hooldamine;

e) teostada kolhoosi tööjõuga ja vahenditega lepingus tähendatud põllutöid vastavatel tähtaegadel ja vajaliku kvaliteediga;

f) kindlustada ühiskari söötadega ja hoonetega ning organiseerida tema õige söötmine ja hooldamine, samuti mitte lubada loomade lõppemist ja emasloomade ahtrust;

g) maksta rahalist tasu tööde eest, mis on teostatud I kvartalis, mitte hiljem kui 1. maiks, tööde eest, mis on teostatud II kvartalis, mitte hiljem kui 1. augustiks, tööde eest, mis on teostatud III kvartalis, mitte hiljem kui 1. novembriks ja tööde

eest, mis on teostatud IV kvartalis, 10-ne päeva jooksul masina-traktorijaamalt arve saamise päevast arvates;

h) tasuda natuuras ja rahas traktoristide ja masina-traktorijaama traktoribrigaadide teiste tööliste töö eest, kellede töötasu on seoses normipäevade arvutamisega.

Masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel sõlmitud lepingul on seaduse jõud.

Lepingus nähakse ette trahvid ja viivised mõlema poole poolt endale võetud kohustuste rikkumise korral.

Peale masina-traktorijaama ja kolhoosi vahel sõlmitud lepingu põllutööde, loomakasvatusalaste tööde ja teiste põllumajanduslike tööde tegemise kohta võib kolhoos sõlmida lepingu maaparandusjaamaga, samuti ka täiendavaid kokkuleppeid masina-traktorijaama alaliste tööliste poolt loomakasvatuse ja teiste tootmishoonete, silo- ja muude ehitiste ehitamise kohta. Maaparandusjaamaga sõlmib kolhoos lepingu kolhoosis ühisloomakasvatusele lühima aja jooksul kindla söödabaasi loomiseks looduslike heina- ja karjamaade põhilise ja pealtparandamise, heintaimede kasvupindalade laiendamise ja viljakuse suurendamise teel. Igas lepingus ja kokkuleppes nähakse, nagu masina-traktorijaamaga põllutööde tegemise kohta sõlmitud lepinguski, ette jaama kohustused ja kolhoosi kohustused, nende täitmise kord ja tähtsajad ning lepingu ja kokkuleppe täitmisest tekivad rahalised vahekorrad.

Kolhoosid tasuvad rahas masina-traktorijamade säärest tööde eest, nagu tööd köögiviljkultuuride alla, puuvilja- ja marjaaedade ning muude mitmeaastaste istanduste rajamise all, uudismaa künd võsasooadraga, pindala võsast puhastamine ja muud selletaolised tööd. Jaamade poolt täiendavate kokkulepete alusel tehtavate tööde enamiku eest tasuvad kolhoosid rahas.

Arved masina-traktorijaama poolt kolhoosidele tehtud tööde tasustamiseks rahas koostatakse kolhoosidele üleantud tööde aktide alusel. See kohustab kolhoosi esindajaid enne kolhoosile tehtud tööde üleandmise ja vastuvõtmise aktile allakirjutamist hoolikalt kontrollima iga akti koostamise õigsust. Kolhoosi raamatupidaja kohuseks aga on masina-traktorijaama poolt kolhoosile saadetud arvete kontrollimine ja kontroll nende õigeaegse tasumise üle. Kolhoosi raamatupidaja võib masina-traktorijaama poolt väljakirjutatud arveid kontrollida, võrreldes arvetes toodud andmeid masina-traktorijaama poolt kolhoosile tehtud tööde kohta koostatud aktides tähendatud andmetega.

Traktorijaama tööde rahas tasumiseks kindlaksmääratud tähtaegadel koostab kolhoosi raamatupidaja maksukorraldused summade ülekandmiseks kolhoosi jooksvalt arvelt riigieelarve tuludesse. Seejärel jälgib kolhoosi raamatupidaja nende maksukorralduste täitmist panga osakonna poolt.

Kolhoosi ning masina-traktori- ja spetsialiseeritud jaamade vahel sõlmitud lepingud ja täiendavad kokkulepped peavad olema läbi arutatud ja vastu võetud kolhoosnikute üldkoosoleku poolt ning läbi vaadatud ja registreeritud rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitees.

Üheks või teiseks aastaks kinnitatud rahvamajandusplaani täitmine oleneb kavandatud abinõude teostamiseks ettenähtud vahendite õigeaegsest ja täielikust laekumisest, samuti ka riigi käsutada olevatest reservidest. Rahvamajandusplaani täitmiseks vajalike vahendite moodustamisel on tähtis koht riigituludesse ülekantavatel kolhooside vahenditel. See paneb kolhoosi esimehele ja raamatupidajale kohustuse jälgida riigituludesse tehtavate maksete tähtaegu ja nende maksete tasumist täies ulatuses.

KUSIMUSI ENESEKONTROLLIMISEKS

1. Nimetage kolhoosi rahalised kohustused riigi vastu.
2. Missuguste andmete alusel arvutatakse kolhoosidelt tulumaksu?
3. Missugused kolhooside tulud arvatakse tulumaksuga maksustatavate hoosi toodang?
4. Missuguste hindade järgi hinnatakse tulumaksuga maksustatav kolhoosi toodang?
5. Missuguste maksumäärade järgi maksustatakse kolhoosi tulusid?
6. Missugustel tähtaegadel tasuvad kolhoosid tulumaksu?
7. Milline tähtsus on kolhooside vara riiklikul kindlustusel?
8. Nimetage kolhooside vara kohustusliku kindlustuse objektid.
9. Näidake kolhooside kindlustusmaksete maksumäärad ja tähtjad.
10. Missuguseid varaliike võib kolhoos kindlustada vabatahtlikus korras?
11. Missugustel juhtudel ja kui suurel määral saavad kolhoosid kindlustushüvitust?
12. Näidake ära, missugusteks otstarveteks kasutavad kolhoosid saadud kindlustushüvitust.
13. Missuguste tööde tegemiseks võib kolhoos sõlmida lepinguid spetsialiseeritud jaamadega?
14. Kes kinnitab ja registreerib kolhoosi ning masina-traktori- ja teiste jaamade vahel sõlmitud lepinguid?

VIIES LOENG

KOLHOOSIDE ARVELDUSED MITMESUGUSTE ORGANISATSIOONIDE JA ISIKUTEGA

I. ARVELDUSTE TÄHTSUS JA VORMID

§ 1. Arvelduste õigeaegsuse tähtsus

Toodangu riigile andmise tagajärjel riiklike müügikohustuste korras, kontraheerimislepingute järgi ja toodangu müügi tõttu riikliku kokkuostu ja kolhoosikaubanduse korras, samuti ka kolhoosi poolt väljapoole tehtavate tööde tõttu tekivad kolhoosil vastastikused rahalised vahekorrad riiklike varumisorganisatsioonide, kooperatiivide ning teiste organisatsioonide ja isikutega. Vastastikused rahalised vahekorrad teiste organisatsioonide ja isikutega tekivad kolhoosil ka siis, kui kolhoos on toodangu ostjaks või kui teised organisatsioonid ja isikud on teinud temale töid. Neid vastastikuseid vahekordi — rahalisi nõudmisi ja kohustusi — võib likvideerida kas otsekohe pärast nende tekkimist raha maksmise teel, ehk hiljem, reäl juhtudel pika ajavahemiku möödumisel toodangu müümise või ostmise ja tööde lõpetamise päevast alates.

Kui toodangu ja teenuste tasustamine ei lange ajaliselt ühte väljamise ja tööde lõpetamisega, siis tekivad kolhoosi ning ettevõtete, asutuste ja isikute vahel, nagu öeldakse, vastastikused võla- või arveldusvahekorrad. Kolhoosil võib olla kaht liiki võlavahekordi. Ühest küljest võivad kolhoosil olla võlgnikud, kellelt kolhoosil on õigus saada rahalisi vahendeid väljatud saaduste ja tehtud tööde eest või, teiste sõnadega, kolhoosil võivad olla deebitorid. Teisest küljest võivad olla ettevõtted, asutused ja isikud, kellele kolhoos on kohustatud maksma rahalisi vahendeid neilt saadud toodangu või kolhoosile tehtud tööde eest, Neid ettevõtteid, asutusi ja isikuid nimetatakse majandi kreditoriteks.

Võlavahekorrad võivad kolhoosil tekkida mitmesuguste ettevõtete, asutuste ja isikutega mitte ainult toodangu väljamise ja

saamise ning tööde täitmise tõttu, vaid ka tootmisvajadusteks ja kapitaalvahetusteks laenude saamise, kontraheerimislepingute ja riikliku kokkuostu lepingute põhjal, toodangu müügi- kohustuste korras riigile antava toodangu arvel saadavate avansside tõttu. Võlavahekorrad tekivad samuti tasumata riigimaksude ja kindlustusmaksete alal, kolhoosi liikmetel normipäevade eest saadaoleva naturaal- ja rahalise tasu alal ning kolhoosi rea teiste operatsioonide tõttu.

Debitoorne võlgnevus vähendab ajutiselt kolhoosi vahendeid, mida ta võiks kasutada nii toodangu tootmiseks kui ka artelli liikmetele väljaandmiseks, laenude tasumiseks ja teisteks majanduslikeks vajadusteks.

Maksetega pikaajaline viivitamine deebitoride poolt võib tekitada kolhoosi rahanduslikule seisukorrale olulist kahju. Viivitatud kreditoorne võlgnevus võib samuti esile kutsuda kolhoosi finantstegevuse plaanipärase kulgemise rikkeid. Neil juhtudel võib tulla ette, et kolhoos peab otsima rahalisi vahendeid viivitatud maksete tasumiseks ja paiguti muutma võlgade tasumiseks vajalikuks rahaks need vahendid, mida kolhoos vajab lähemal ajal.

Viivitades kreditoridele maksmisega kasutab ettevõtte-deebitor oma käibes vahendeid, mis temale ei kuulu, ja seega rikub plaanidistsipliini vahendite jaotuse kohta ettevõtete vahel. Viitvõlgnevus kujutab endast seega plaanis mitte ettenähtud vahendite ümberjaotamist ettevõtete vahel ja kolhoos peab võtma tarvitusele kõik abinõud selle likvideerimiseks. Meie rahvamajanduses, mida rangelt korraldatakse kinnitatud plaani järgi, reguleeritakse vastastikused võlavahekorrad vastavate seadustega.

Debitoorse ja kreditoorse võlgnevuse kasutamine toimub harilikult võlgniku poolt oma kreditorile raha maksmise teel. Kuid kolhooside võlakohustusi mõnede operatsioonide järgi ei kaeta mitte raha maksmisega, vaid toodangu andmisega saadud avansi arvel riigile kohustuslike müüginormide ja kontraheerimislepingute järgi, materjalide saamisega aruandelistelt isikult, toodangu väljamisega kolhoosi liikmetele jne.

§ 2. Arvelduste liigid või vormid

Sotsialistlike ettevõtete finantstegevuse plaaniliseks juhtimiseks on Nõukogude valitsus määranud kindlaks mitte ainult arvelduste liigid ja vormid, vaid ka maksete tingimused ja tähtajad. NSV Liidu Riigipanga ja NSV Liidu Põllumajandus-

panga juhendid aga sisaldavad maksete tingimuste ja tähtaegade kõrval ka eeskirju arvelduste iga liigi või vormi alal rakendatava dokumendatsiooni kohta.

Määruste tundmist arvelduste liikide ja vormide, tingimuste ja maksutähtaegade kohta, samuti arveldusoperatsioonide dokumentatsiooni tundmist tuleb pidada kohustuslikuks kõigile isikuile, kes tegelevad finantstööga.

Olenevalt sellest, mis on arvelduste tekkimise aluseks ettevõtete, asutuste ja isikute vahel, liigitatakse arveldused kahte rühma: arveldusteks, mis on vahenditult seotud toodangu liikumisega ja tööde tegemisega, ja arveldusteks, millel ei ole otsest sidet toodangu liikumisega, või finantsalased arveldused. Esimese rühma moodustavad arveldused, mille aluseks on toodangu riiklik müügikohustus ja toodangu andmine kontraheerimislepingute järgi ning muu müük, samuti ka tehtud tööd. Teise rühma kuuluvad arveldused riigimaksude ja kindlustusmaksete tasumise alal, varem tekkinud võlgnevuse, näit. laenu, tasumise alal, ostjate pretensioonide rahuldamise alal, rahaliste vahendite ülekande ja muude operatsioonide alal. Kuna enamik arveldusoperatsioonide toimub pankade kaudu, siis vastavalt arveldusoperatsioonide iseloomule kasutavad pangad nende poolt väljatöötatud meetodeid majanduslike operatsioonide ja isikute vaheliste arvelduste kontrollimiseks.

Võlgade tasumine kolhooside ja ettevõtete vahel võib toimuda kas sularahas maksmise teel või rahaliste vahendite ülekandmise teel maksja jooksvalt või arveldusarvelt saaja jooksvale või arveldusarvele või, nagu öeldakse, sularahata arvelduste teel. Maksmist jooksvalt arvelt summa mahakandmise teel toimetatakse ainult maksja nõusolekul ja temal arvel olevate vahendite piirides. Sularahata arvelduste korras toimuvad maksed ka siis, kui pank annab kolhoosile laenu materjalide või saaduste ostmiseks või osutatud teenuste eest tasumiseks. Neil juhtudel kantakse maksesumma maha arvelt, millel arvestatakse kolhoosile väljaantud laenu (laenuarvelt), ja kantakse üle hankija või teiste organisatsioonide arvele. Seega arveldused ühelt poolt kolhooside ja teiselt poolt ettevõtete, asutuste ja isikute vahel liigitatakse eelkõige arveldusteks sularahas ja arveldusteks, mida toimetatakse sularahata vormis.

Meie rahvamajanduses omavad ettevõtete vahelistes arveldustes suurimat osatähtsust maksed sularahata vormis. Sularahata arveldusi teostatakse pankade kaudu või nende abil. Pankade vabastamiseks arveldustest väikestes summades näeb

seadus ette rea makseid, mida tuleb või võib toimetada sularahas.

Sularahata arveldused ettevõtete ja asutuste vahel võivad olla samalinnalised või, nagu neid teisiti nimetatakse, linnasisesed, ja teiselinnalised. Samalinnalisteks arveldusteks nimetatakse arveldusi, mis toimuvad ettevõtete vahel, millel on jooksvad või arveldusarved ühes ja samas linnas või asulas asuvates pankades. Arveldused, mis toimuvad ettevõtete ja asutuste vahel, millel on jooksvad või arveldusarved eri linnades või eri asulates asuvates panga osakondades, kujutavad endast teiselinnalisi arveldusi.

Kolhoosid võivad finantstöö alal kasutada järgmisi arvelduste vorme soetatud söötade, seemnete, mootorikütuse eest tasumisel ja teiste operatsioonide järgi võlgnevuse kustutamiseks:

1) aktsept-inkasso vormi, kui kolhoosi nimele saabusid mitmesuguste materiaalsete vahendite hankijailt või teenuseid osutanud organisatsioonidelt pangaosakonda maksunõudmised;

2) akreditiivi vormi, kui kolhoos avab hankijate nimele akreditiivid soetatud materjalide või loomade eest tasumiseks;

3) arvelduste vormi maksukorralduste abil, milliseid antakse panka summade mahakandmiseks kolhooside jooksvatelt arve-telt soetatud materjalide või osutatud teenuste eest tasumiseks, kolhoosilt saada oleva maksu kandmiseks riigituludesse, kindlustusmaksete tasumiseks, summade ülekandmiseks masina-traktorijaamadele ja spetsialiseeritud jaamadele, Riigipangast ja Põllumajanduspangast saadud laenude ja laenuprotsentide tasumiseks ning kolhoosi muudeks makseteks;

4) arvelduste vormi arveldustšekkide abil kolhoosidele muretsetud materiaalsete vahendite ja osutatud teenuste eest;

5) arvelduste vormi tšekkide abil limiteeritud raamatuist transpordiorganisatsioonidele nende poolt kolhoosidele teostatud vedude eest tasumiseks (püsivate arveldus-rahaliste vahekor-dade juures).

Raha saamiseks oma jooksvatele arvetele võivad kolhoosid kasutada sääraseid arvelduste vorme:

1) aktsept-inkasso vormi kolhoosi toodangu ostja nimele maksunõudmise väljakirjutamise teel;

2) arvelduste vormi plaaniliste maksete korras varumis-organisatsioonidele antud toodangu eest, näiteks müügikohus-tuste korras riigile antud piima eest;

3) akreditiivi vormi, pannes ette ostjale avada kolhoosi nimele akreditiiv väljasaadetud toodangu eest arvelduste teos-tamiseks;

4) arvelduste vormi maksukorralduste abil, milliseid ostjad kirjutavad välja lepingutes või tellimustes ettenähtud tähtaegadel.

Asume põhiliste arveldusvormide sisu vaatlemisele, milliseid kolhoosid kasutavad rahaliste vahetõrude alal teiste ettevõtete ja organisatsioonidega.

§ 3. Samalinnalised arveldused

Kolhoosi poolt sularahata vormis teostatavate arveldusoperatsioonide suurim hulk kuulub samalinnaliste arvelduste liiki. Olenevalt operatsiooni iseloomust ning saaja ja maksja vahelisest kokkuleppes võib samalinnaliste arvelduste juures kasutada mitmesuguseid maksedokumente: maksukorraldusi, arveldustšekke või maksunõudeid.

Samalinnaliste arvelduste juures kolhoosi poolt saadud kaupade või teenuste eest kirjutab kolhoosi raamatupidaja hankija poolt saadud arve alusel välja maksukorralduse või muu maksedokumendi. Kolhoosi poolt väljakirjutatud maksukorraldust võib pank esitada kolhoos ise või hankija. Kui kolhoosil on arveldustšekkide raamat, siis võib kaupade ja teenuste eest tasumine toimuda ka arveldustšekkide kaudu. Kolhoos annab väljakirjutatud arveldustšeki hankijale, kes selle esitab ka tasumiseks pank ühes registriga (nimestikuga) kahes eksemplaris. Kolhoosi poolt saadud kaupade ja teenuste tasumiseks võivad hankijad samalinnaliste arvelduste korras kirjutada välja ka maksunõudeid. Neil juhtudel, kui ei ole põhjendatud keeldumist, on kolhoos kohustatud pangale kirjalikult teatama oma nõusolekust tasuda maksunõudeid või, nagu teisiti öeldakse, neid aktseptima.

Neil juhtudel, kui kolhoos esineb kõõgivilja, puuvilja, piima, munade, liha ja muu toodangu hankijana, võib ta samalinnaliste arvelduste juures valida ükskõik millise tasumisvormi, kui kindel tasumisvorm pole seaduses ette nähtud. Toodangu müügilepingusse võib kolhoos sisse võtta, et ostja peab tasumist toimetama viimase poolt maksukorralduste või arveldustšekkide väljakirjutamise teel vastavate summade mahakandmiseks ostja arvelt kolhoosi arvele või kolhoos võib välja kirjutada maksunõudeid ostja nimele (vt. tab. 14).

§ 4. Samalinnaliste arvelduste aktsept-inkassovorm

Samalinnaliste arvelduste juures võib kolhoos maksunõuete järgi rahaliste vahendite saamiseks kasutada panga selle osakonna teenuseid, kus asub tema arve, andes dokumendid inkas-

soks. Inkasso-operatsiooniks või, lühidalt öeldes, inkassoks nimetatakse raha saamist dokumendi järgi vastavalt volitaja käsundile. Antud juhul on volitajaks kolhoos-hankija.

Et anda dokumendid inkassoks maksete saamiseks samal ajaliste arvelduste juures, koostab kolhoos eelkõige arved ostjale väljastatud toodangu peale, seejärel aga kirjutab arvete alusel välja maksunõuded¹ (vt. tab. 14). Kolhoos võib maksunõude välja kirjutada iga arve kohta eraldi või võtta ühte maksunõudesse mitu arvet ühele ostjale saadetud saaduste kohta. Iga maksunõue peab olema välja kirjutatud summale mitte alla 250 rbl. Maksunõuete esimesele eksemplarile kirjutavad alla kolhoosi esimees ja raamatupidaja. Neile eksemplaridele panakse ka kolhoosi pitsat.

Väljastatud toodangu kohta koostatud arved annab kolhoos üle või saadab ostjale, maksunõuded aga annab panga osakonda inkassoks. Inkassoks antavates maksunõuetes peab kolhoos teiste vajalike andmete kõrval ära näitama, millal on arved maksjale kätte antud või saadetud.

Kui hankija arve ja ostja (maksja) arve asuvad ühes pangaasutuses, esitab kolhoos pangale eri registri juures kolm eksemplari maksunõudeid. Kui need arved asuvad mitmes samalinnalises pangaasutuses, esitab kolhoos pangale neli eksemplari maksunõudeid. Registris on loetletud kõik maksunõuded, mis esitatud inkassoks antud päeval.

Väljakirjutatud maksunõude summa peab vastama maksunõudesse võetud arvete summale, registri summa aga registris loetletud maksunõuete summale. Register koostatakse kahes eksemplaris ja sellele kirjutavad alla needsamad isikud, kes kirjutasiid alla maksunõuetele; registri üks eksemplar jääb panka, teine eksemplar aga tagastatakse kolhoosile kui tähtik inkassokorralduse vastuvõtmise kohta panga poolt.

§ 5. Maksedokumentide aktsept ja aktseptist keeldumine

Aktsept on ettevõtte nõusoleku avaldus dokumentide tasumiseks, milledes on näidatud temale teiste ettevõtete poolt ära saadetud produktid või osutatud teenused — temale tehtud tööd.

On olemas kaks maksedokumentide aktsepti vormi: jaatav aktsept ja vaikiv (negatiivne) aktsept. Jaatava aktsepti juures peab nõusolek maksmiseks olema väljendatud kirjalikult; vaikiva aktsepti juures väljendab nõusolekut maksmiseks maksja

¹ Kasutatakse maksunõuete vormi nr. 883. Toim.

vaikimine aktseptimiseks määratud tähtaja jooksul. Vaikiv aktsept pole maksmisest keeldumine, vaid dokumendi tasumiseks antava nõusoleku väljenduse ökonoomsem vorm.

Kolhooside, külanõukogude, partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonide kui maksjate kohta neile ärasaadetud produktide või tehtud tööde eest on kehtestatud ainult kirjalik aktsept.

Aktseptist keeldumine võib olla täielik või osaline.

Täielik aktseptist keeldumine, s. o. kogu maksunõude summa tasumisest keeldumine, on lubatud:

1) maksunõuete kohta tellimata produktidele või teenustele, mis lepingutes pole ette nähtud;

2) kui maksunõuetes tähendatud produktide või teenuste eest on varem juba tasutud;

3) seadusega või lepingutes etteähtud juhtudel ja

4) kui produktid, mis esialgu olid lähetatud ostja aadressile, hankija poolt nende teeloleku ajal ümber adresseeriti.

Osalist aktseptist keeldumist, s. o. maksunõude summa ühe osa tasumisest keeldumist, kasutatakse järgmistel juhtudel:

1) kui on ületatud lepingus, seaduses või hinnakirjas kindlaksmääratud hindu;

2) kui produkte on saadetud suuremas koguses, kui see lepingu järgi oli nõuetav;

3) kui maksunõuetesse on tellitud produktide kõrval võetud ka tellimata produkte;

4) kui ei ole kinni peetud lepingus ettenähtud produktide sortimendist;

5) kui maksunõuetes või arvetes on arvutusvigu ja

6) kui produktid või teenused olid varem maksja poolt osaliselt tasutud.

Täieliku või osalise aktseptist keeldumise peab maksja teatama kirjalikult pank, kus asuvad maksunõuded.

Maksunõude, mille kohta on olemas maksja täielik keeldumine maksmisest, tagastab pank kolhoosile (hankijale).

Täielik või osaline aktseptist keeldumine ilma küllaldase aluseta võib kaasa tuua ostja materiaalselt vastutust hankija ees. See materiaalne vastutus määratakse kindlaks kohtu või arbitaazi otsusega.

Raha puudumine maksja jooksval või arveldusarvel ei saa olla maksunõuete aktseptist keeldumise aluseks.

Maksunõuete aktsept ei võta ostjalt õigust esitada vajaduse korral hankijale rahalisi pretensioone pärast produktide vastu-

võtmist, näiteks nende puudujäägi või halva kvaliteedi jne. korral.

Ostjal on õigus välja kirjutada maksunõudmist hankija peale, kui tasutud kaubad osutusid mittekvaliteetseteks, mittekomplektseteks või mittestandardseteks. Sääraseid maksunõudeid võtab pank ostjalt inkassoks vastu ainult viie päeva jooksul arvates kaupade kvaliteedi kohta akti koostamise päevast ja kümne päeva jooksul arvates kaupade saabumise päevast.

Hankija arvelt ostja arvel üleliigselt makstud summa mahakirjutamist toimetab pank ilma hankija aktseptita.

Samalinnaliste arvelduste juures on maksja (kolhoosi toodangu ostja) kohustatud temale väljakirjutatud maksunõudeid aktseptima kahe päeva jooksul pärast nende pank saabumise päeva, kui tal pole põhjendatud keeldumist maksmisest.

Samalinnaliste arvelduste juures võib pank linnalähedastele maksjatele pikendada aktsepti tähtaega kuni 4 päevani.

Täielikul või osalisel aktseptist keeldumisel saadab ostjate maksjat teenindav pank kolhoosile-hankijale ja seda kolhoosi teenindavale panga osakonnale telegrammi, näidates selles ära aktseptist keeldumise põhjused.

Ostja võib kasutada temale saadetud kaupu ainult hankija dokumentide aktseptimise päevast alates. Kui ostja on keeldunud maksedokumentide aktseptist, siis tal ei ole õigust käsutada saadud kaupu. Sel juhul ostja on kohustatud saadud kaupu hoidma ja täitma kolhoosi-hankija korraldust kaupade edasi saatmise kohta tema poolt näidatud aadressil. Kõigi nende tehingutega seotud kulud tasub hankija.

§ 6. Maksunõuete tasumine samalinnaliste arvelduste juures

Kui aktseptiks on määratud tavaline 2-päevane tähtaeg, siis tasub pank aktseptitud maksunõude summa kandmise teel kolhoosisaaja jooksvale arvele kolmanda tööpäeva hommikul, maksunõude pangas saamise päeval järgnevast päevast arvates. Näiteks, kui kolhoos andis maksunõuded samalinnaliste arvelduste alal inkassoks reedel, 12. märtsil, siis tasutakse need aktseptist keeldumise puudumisel teisipäeva hommikul 16. märtsil; kui kolhoos andis maksunõuded pank kesknädalal 17. märtsil, siis tasutakse need laupäeva hommikul 20. märtsil.

Kui aktsepti tähtaeg ostjatele samalinnaliste arvelduste alal on panga poolt pikendatud kuni 4 tööpäevani, siis pikeneb vastavalt ka maksetähtpäev ning teda võib teostada 5-ndal päeval arvates hankijalt dokumendi saamisest panga poolt.

Arvelduste aktsept-inkassovorm, mille aluseks on maksu-

nõuete koostamine hankija poolt ja nende esitamine panga oma osakonda, kujutab endast makskorraldustega teostava arveldusega võrreldes kindlamat tagatist vahendite kättesaamiseks kolhoosi poolt müüdü toodangu ja tehtud tööde eest. Teda võib kolhoosidele tungivalt soovitada nende operatsioonide alal, mille kohta seadus või Riigipanga juhend ei näe ette muud arvelduste vormi.

§ 7. Arveldused plaaniliste maksete korras

Ostjate arveldused kolhoosidega toodangu üleandmisel — müügil pikema aja jooksul, mil pole ühekordset iseloomu, näiteks piima, köögivilja ja teise toodangu, samuti teenuste puhul, võivad toimuda plaaniliste maksete korras. Selle arvelduste vormi olemus seisab selles, et kolhoosidelt toodangut ja teenuseid saavad varumis- ja teised organisatsioonid kannavad kolhooside jooksvatele arvetele raha üle perioodiliselt vastavalt kindlaksmääratud summadele ja tähtaegadele. Tavaliselt toimuvad säärased maksed (ülekanded) iga kuu 5., 10., 15., 25., 30., või 10., 20. ja 30. kuupäeval või teistel perioodilistel täht-aegadel.

Mitte harvem kui üks kord kuus täpsustavad ostja ja hankija tegelikult üleantud toodangu ja osutatud teenuste põhjal oma arveldusi ja määravad kindlaks võlgnevuse teatud kuupäevaks.

Selle arvelduste vormi juures esitab toodangu ostja või organisatsioon, kes kasutab kolhoosi teenuseid, näiteks temale vedude teostamise alal, tavaliselt panka makskorraldused iga maksetähtaja kohta summades, mis vastavad üleantud toodangu või osutatud teenuste liikidele ja kogusele.

Panga juhend näeb selle arvelduste vormi juures ette ka maksunõuete kasutamise võimalust, millised kirjutavad välja hankijad. Hankijad annavad maksunõuded oma pangaosakonnadesse ning need tasutakse ilma aktseptita.

Plaaniliste maksete rakendamine lihtsustab tunduvalt operatsioonide eneste teostamist ja vähendab tööd, mis seoses arveldustega hankijate ja ostjate vahel.

§ 8. Teiselinnalised arveldused

Kolhooside teiselinnalised arveldused toodangu müügi ja tehtud tööde alal võivad toimuda kolme sularahata arveldusvormi korras: aktsept-inkassovormi korras, akreditiivi vormi korras ja ostja poolt teiselinnalise makskorralduse väljakirjutamise korras. Arvelduste aktsept-inkassovormi juures ja arvel-

dustes maksukorralduste kaudu toimub makse müüdnud toodangu ja tehtud tööde eest maksja (ostja) asukoha järgi. Arvelduste akreditiivvormi juures toimub makse saaja (hankija) asukohas.

Arvelduste aktsept-inkassovormi juures on peamiseks makse-dokumendiks maksunõue, akreditiivvormi juures aga arve või, nagu seda teisiti nimetatakse, arve-faktuur. Nagu aktsept-inkassovormi juures, nii ka arvelduste akreditiivvormi juures võtab pank maksedokumente vastu ainult pärast toodangu ärasaatmist või tööde lõpetamist.

§ 9. Teiselinnaliste arvelduste aktsept-inkassovorm

Kui kolhoos on teiselinnalisteks arveldusteks, näiteks puu-vilja- ja marjaveinide müügi puhul, valinud aktsept-inkassovormi, siis koostab ta pärast toodangu ärasaatmist ostjale arved kolmes eksemplaris. Riigipanga juhend kohustab hankijat maksjale (ostjale) arveid ja teisi lepingus tähendatud dokumente otsekohe pärast produktide teelelätetamist ära saatma. Arvete alusel kirjutab kolhoos välja maksunõuded neljas eksemplaris, seejärel aga koostab registri kahes eksemplaris inkassos pank esitatavate maksunõuete kohta. Erilist tähelepanu pöörab maksunõudeid inkassoks vastuvõttev pank sellele, et neis nõudeis ja arve-faktuurides oleksid tähendatud lepingu või tellimuse number ja kuupäev, mille alusel produktid ostjale saadeti.

Seejärel annab kolhoos panga osakonda, kus asub tema jooksev arve, maksunõuete esimesed, teised ja kolmandad eksemplarid koos registriga (kahes eksemplaris) ja arvete teised eksemplarid. Kolhoos kui hankija võib pangale esitada ka transpordidokumendid maksunõuete kaubalise iseloomu kontrollimiseks. Pärast kontrollimist tagastab pank kolhoosile transpordidokumendid ja registri teise eksemplari kui tähiku inkassokäsundi vastuvõtmise kohta.

Saanud tagasi transpordidokumendid saadab kolhoos need kohe ostjale.

Seega jäävad kolhoosile arvete ära kirjad, maksunõuete neljandad eksemplarid ja registri teine eksemplar panga allkirjaga.

Panga osakond, kuhu kolhoos andis dokumendid inkassoks, jätab endale registri ja maksunõuete kolmandad eksemplarid, esimesed ja teised eksemplarid aga ühes kolhoosi poolt väljakirjutatud arvetega saadab sellesse panga osakonda, kus asub maksja (ostja) jooksev (arveldus-) arve.

Saanud kolhooside ja teiste ettevõtete maksunõuded, paneb ostjaid-maksjaid teenindav panga osakond operatsioonisaali välja nimestiku, milles näidatakse: missugused maksedokumendid on panga osakonda sisse tulnud, kes on maksja ja saaja, iga dokumendi summa, aktsepti tähtaeg ja maksetähtaeg. See nimestik ongi teadaandeks maksjatele nende nimele sissetulnud dokumentide kohta.

Kolhooside kui ostjate-maksjate suhtes on kehtestatud teistsugune teadustamise kord. Panga osakond, saanud maksunõuded tema poolt teenindavate kolhooside nimele, on kohustatud kolhoosidele saatma kirjalikud teadaanded, näidates ära iga dokumendi summa, aktseptitähtaja ja maksetähtaja.

§ 10. Maksunõuete tasumine teiselinnaliste arvelduste korral

Maksunõuete aktseptimiseks on teiselinnaliste arvelduste korral kindlaks määratud tähtaeg kolm tööpäeva, mitte arvestades dokumentide maksja panka saabumise päeva. Juhul, kui maksja ettevõtte asub pangast kaugel, võib aktsepti tähtaeg saada pikendatud seitsme päevani.

Kui kolhoosilt-maksjalt ei saabu panga osakonda teadet kolhoosi nimele saadetud dokumentide aktseptimise kohta 15 päeva jooksul, saadab pank need dokumendid tagasi organisatsioonile, kes need temale saatis. Sel juhul ei teosta pank, mitte omades kolhoosi poolt aktsepsitud dokumente, mahakirjutamist tema arvelt.

Teiselinnaliste arvelduste korral tulevad aktsepsitud maksunõuded tasuda kümne kalendripäeva jooksul. Näiteks, kui ostja on maksjana panga osakonnalt saanud teadaande selle kohta, et tema nimele on neljapäeval, 11. märtsil sisse tulnud maksunõuded, siis ta on kohustatud teatama pangale oma nõusoleku tasuda maksunõuded (aktseptida need) või teatama aktseptist keeldumise hiljemalt esmaspäeval, 15. märtsil, pank aga on kohustatud, kui ostja jooksva või arveldusarvel vahendid on olemas, tasuma need maksunõuded ostja aktsepti olemasolu korral esmaspäeval, 22. märtsil tööpäeva lõpul.

Üldreegel aktsepsitud maksunõuete tasumise tähtaja kohta ei laiene maksetele leivatoodete, naftasaaduste ja teraviljaviina eest, kapitaalehituse alal tehtud tööde eest ja maksetele, mida toimetavad eelarvelised ja ühiskondlikud organisatsioonid Kõigil neil juhtudel on aktsepti tähtaeg ühtlasi ka maksetähtajaks.

Pärast tasumist tagastab ostjat-maksjat teenindav pank kolhoosi (hankijat) teenindavale pangale maksunõuete teised

eksemplarid ühes märkmega nende tasumise kohta. Nende dokumentide alusel kannab kolhoosi teenindav pank vastavad summad kolhoosi arvele. Jooksva arve väljavõtte saatmisel lisandab pank sellele inkassoks antud ja tasutud maksunõuete teised eksemplarid.

Kui ostjal-maksjal pole jooksva (arveldus-) arvel vahendeid aktsepsitud maksunõuete tasumiseks, siis saadab maksjat teenindav pank selle kohta teadaande hankijat-saatjat teenindavale pangale. Neil juhtudel omavad ostja poolt aktsepsitud maksunõuded täitedokumentide jõu. Selliste maksunõuete tasumine toimub seaduse poolt kindlaksmääratud järjekorras.

§ 11. Arvelduste akreditiivvorm

Arvelduste akreditiivvormi kasutatakse siis, kui see on ette nähtud seaduses, ostja ja hankija vahel sõlmitud lepingus, panga juhendis, kui toodangu vastuvõtmine ostja poolt toimub hankija asukohas.

Nii võib kolhoos anda pangale akreditiivkäsundi mineraalväetiste eest tasumiseks, mis ta saab teises linnas, külas või muus asulas asetseva Põllumajanduse Ministeeriumi Varumiskontori osakonnalt. Akreditiivkäsundit võib anda ka kolhoosi poolt teiselinnaliselt rajoonidevaheliselt elusloomade ostumüügi ja varumise kontorilt ostetavate loomade eest tasumiseks, kuigi ärasaatmiskohal on kolhoosi esindaja.

Arvelduste akreditiivvormi võib kolhoos kasutada ka muudeks arveldusteks, näiteks arveldusteks teiselinnalistelt hankijatelt soetatavate üheaastaste heintaimede seemnete, köögiviljakultuuride ja söödajuurviljade seemnete, mürkkemikaalide, jõusöötade ja muude kaupade eest.

Seda arvelduste vormi võib kasutada ka vahendina mõju avaldamiseks ostjatele, kes aktsept-inkasso arvelduste järgi maksetega viivitavad.

Üht akreditiivi võib anda või, nagu öeldakse, avada ainult arveldusteks ühe hankijaga.

Kolhoos võib akreditiivi avada oma jooksva arvel olevate või panga poolt kolhoosile selleks otstarbeks antud laenu arvel. Kolhoosi poolt avatava akreditiivi summa peab olema vähemalt 250 rubla. Arvelduste akreditiivvormi kasutamiseks annab kolhoos avalduse akreditiivi avamiseks panga osakonda, kus asub tema jooksev arve, või kapitaalmahutuste arve. Avalduses tuleb ära tähendada, kas ostja soovib oma vahendite arvel või panga laenu arvel avada akreditiivi. Akreditiivid on posti- ja telegraafilised.

Kolhoos «Znamja Truda»
(akreditiiviandja nimetus)
Riigipanga Volokolamski kontor
osakond

Akreditiivi tähtaeg
10. juulil 1956. a.
kuu sõnadega

15. juunil 1956. a.

AVALDUS POSTIKREDIITIVILE Nr. 8

Avage meile akreditiiv Voskressenski linnas,

Moskva oblastis

panga nimetus ja aadress: vabariik, krai, oblast

arvelduseks Põllumajanduse Varustuskontori Voskressenski Osak.

tingimustel:

hankija nimetus ja aadress

1) maksmine hankija arve ja ärasaatmist tõendava

transpordidokumendi vastu

2) aktseptiga (kelle), ilma aktseptita ilma aktseptita

või täiendavad tingimused Leping

3) kauba liik *Mineraalväetised Tellimus 7. juunist 1956. a. nr. 31*

4) sihtjaam Volokolamsk

5) kaubasaaja kolhoos «Znamja Truda»

6) akreditiivi summa üks tuhat kolmsada rubla

sõnadega

Tasatud dokumendid andke
välja meile.

Panga eeskirjad akredi-
tiivoperatsiooni ajal on mei-
le teada, kohustume neid
täitma.

Akreditiivi katteks kandke maha

1300 rubl.

väljaantud ulatähendatud arveldus/jooks-
laenu arvel valt arvelt
rbl.

P. k.

Teate kasutamata akreditiivi jäägi kohta mitte vähemas summas
kui 1000 rubl. palume saata telegraafi/posti teel meile arvel.

Kliendi allkirjad: Kolhoosi juhataise esimees *Burgrov*
Raamatupidaja *Paolov*

Operatsiooni
panga liik nr. 5

DEEBET

Nr. 101/021

Akreditiiviandja arvel-
dus/jooksev arve

KREEDIT

bilansi konto
nr. 236

R,

1300—00

akreditiivi summa
numbritega

Panga poolt läbi kantud
195 a.

Kontrolör

Raamatu-
pidaja

Kirjutades avalduse postiakreditiivile (vt. tab. 15), täidab kolhoos-ostja akreditiivi plangid viies eksemplaris: esimene eksemplar on õieti «avaldus postiakreditiivile», teine eksemplar moodustab «postiakreditiivi», kolmas eksemplar on «teadaanne postiakreditiivi avamise kohta», neljas ja viies eksemplar aga kujutavad endast «avalduse postiakreditiivile» ärakirju. Andes avalduse pangaosakonda telegraafilisele akreditiivile, täidab ostja akreditiiviplangi kolm eksemplari (v. 887)¹: «avaldus telegraafilisele akreditiivile» ja kaks «ärakirja». Avaldus posti- või telegraafilisele akreditiivile peab tingimata sisaldama järgmisi andmeid:

- 1) ostja (akreditiiviavaja) nimetus;
- 2) hankija nimetus;
- 3) maksmise koht;
- 4) avatud akreditiivi arvel tasuda lubatud kauba täpne nimetus;
- 5) hankija arvete (arvete-faktuuride) tasumise tingimused, mis esitatud hankjale-ostjale voliniku aktseptiga või ilma aktseptita;
- 6) akreditiivi summa;
- 7) akreditiivi kehtivuse tähtaeg;
- 8) lepingu kuupäev või tellimuse number ja kuupäev, mis on aluseks akreditiivi avamiseks.

Ilma nende andmeteta pank akreditiivi täitmisele ei võta. Kui hankija dokumentide tasumist toimetatakse ilma ostja voliniku aktseptita, siis on akreditiiviavaja õigustatud ära näitama täiendavad tasumise tingimused, näiteks hankija poolt pangale mitte ainult transpordidokumentide, vaid ka toodangu kvaliteediinspeksiooni tõenduskirjade või muude dokumentide esitamine.

Pärast avalduse kontrollimist ja akreditiivkäsundi vastuvõtmise võimalikkuse kindlaksmääramist tagastab panga osakond kolhoosile avalduse viimase eksemplari kui kviitungi akreditiivkäsundi vastuvõtmise kohta. Kui akreditiiv on avatud kolhoosi omavahendite arvel, siis kantakse akreditiivi summa kolhoosi arvelt maha. Seejärel pank, jättes kirjendamiseks akreditiiv-avalduse esimese ja neljanda eksemplari, saadab teise ja kolmanda eksemplari sellesse panga osakonda, kus asub hankija arve. Mis puutub telegraafilise akreditiivi avaldusesse, siis jätab ostja pank enesele mõlemad esimesed eksemplariid.

Postiakreditiivide dokumentide saamisel saadab hankijat

¹ Asendab vorm nr. 886. Toim.

teenindav pank hankijale teadaande postiakreditiivi avamise kohta, teise eksemplari aga jätab endale kirjendite tegemiseks. Telegraafilise akreditiivkäsundi juures saadab pank sinna pangaosakonda, kus asub hankija arve, telegrammi. Selle telegrammi kulud tasub akreditiivi avanud kolhoos. Hankija saab akreditiivi-telegrammi ära kirja kui teadaande akreditiivi avamise kohta tema nimele. Hankijat teenindavasse panga osakonda saabunud akreditiiv võimaldab hankijal saada õigeaegselt kätte summad, mis temal on saada ärasaadetud kaupade eest.

§ 12. Arvete tasumine arvelduste akreditiivvormi korral

Pärast kauba ärasaatmist kirjutab hankija välja arved ja ühes registriga, mis on koostatud neljas eksemplaris, esitab nad panga osakonda, kus asub tema arve ja ostja poolt avatud akreditiiv. Registri neljanda eksemplari tagastab pank hankijale kui tähtiku dokumentide vastuvõtmise kohta. Pärast kauba ärasaatmist ja teiste ostja poolt akreditiivavalduses näidatud tingimuste täitmist tõestavate dokumentide kontrollimist kannab pank hankijale saadaolevad summad tema arvele. Akreditiivi järgi pank sularaha välja ei anna.

Olenedes tingimustest toimetatakse akreditiivi tasumist korraga täies summas või osade kaupa üksikute kaubapartiide ärasaatmist mööda iga kord summas mitte alla 250 rubla. Mineeraalväetiste tasumiseks avatud akreditiivide järgi on osalise maksmise minimaalsumma kindlaks määratud 50 rublale.

Akreditiivi arvel tasutud arved-faktuurid koos registri kolmanda eksemplariga saadab hankijat teenindav pank kolhoosi (ostjat) teenindavale pangale. Hankija saadab omakorda kolhoosile-ostjale transpordidokumendid ja ärasaadetud kauba kohta koostatud arvete ära kirjad.

Panga osakond, millele kolhoos andis akreditiivkäsundi, saanud hankijat teenindavalt osakonnalt tasutud dokumendid ja teinud endale vastavad sissekanded, saadab tasutud arved veel samal päeval kolhoosile-ostjale. Mis puutub hankijat teenindavasse panka, siis saadab see hankijale jooksva või arveldusarve väljavõtte juures akreditiivi järgi tasutud arvete peale väljakirjutatud registri teise eksemplari.

Akreditiivi tavaline kehtivusaeg panga osakonnas, kus asub hankija jooksev või arveldusarve, ei ületa 25 päeva. Mõningate kaupade, näiteks naftasaaduste ja metsamaterjalide, tasumiseks võib seda tähtaega pikendada kuni 45 päevani, transiitkorras saadavate mineraalväetiste tasumiseks aga kuni 60 päevani.

Akreditiivi kehtivusaja hulka ei kuulu aeg, mis on vajalik akreditiivi edasisaatmiseks kolhoosi-ostjat (akreditiiviandjat) teenindavast panga osakonnast hankijat teenindavasse panga osakonda.

Akreditiivi kehtivusaja lõppemisel kantakse kolhoosi vahendite arvel avatud akreditiivi kasutamata summa kolhoosi jooksvale arvele või kapitaalvahetuste arvele olenevalt sellest, millisel arvelt akreditiivi summa oli maha kantud. Kui akreditiivi oli avatud panga poolt antud laenu arvel, siis läheb akreditiivi kasutamata osa selle laenu katmiseks, ilma et seda kantaks kolhoosi jooksvale arvele.

Enne akreditiivi kehtivusaja möödumist on kolhoosil õigus vähendada akreditiivi summat või akreditiivi tagasi võtta. Kolhoosil pole aga õigust akreditiive täies summas või osaliselt ümber adresseerida teisele hankijale.

Kõiki korraldusi avatud akreditiivi kohta, näiteks summa vähendamine, maksetingimuste muutmine jne., võib kolhoos teha ainult teda teenindava pariga osakonna kaudu.

Ostjal on õigus kolme tööpäeva jooksul peale akreditiivi arvel tasutud arvete-faktuuride saatmist ära öelda nende tasumisest, kui summade hankijale väljamaksmise juures oli panga poolt rikutud kas või ühte akreditiiviavalduses tähendatud tingimustest. Pank, kontrollides ja tehes kindlaks avalduse õiguse tingimuste rikkumise kohta, kannab vastava summa ostja jooksvale või arveldusarvele.

Hankija dokumentide tasumine arvelduste akreditiivvormi korras ei takista kolhoosi-ostjat esitamast hankijale pretensioone ja hagnosis juhul, kui saadud kaup ei vasta lepingule või tellimusele.

§ 13. Arvelduste aktsept- ja akreditiivvormi võrdlus

Kui arvelduste aktsept-inkasso- ja akreditiivvormi vaadelda ostja ja hankija huvide seisukohalt, siis tuleb tähendada järgmist.

Arvelduste aktsept-inkassovorm on ostjale soodsam kui hankijale. Arvelduste selle vormi juures ei tõmmata ostja vahendeid kuni hankija dokumendi tasumise momendini ostja käibest ära; need vahendid võivad olla ostja jooksvale arvel ja ta võib nendega opereerida. Arvelduste selle vormi juures on ostjal õigus aktseptida dokumente vaid pärast kontrollimist nende järgi, missugune kaup, kui suures koguses, millise kvaliteediga, missuguse hinnaga jne. on hankija ära saadetud. Kuid arvel-

duste aktsept-inkassovorm ei taga maksete õigeaegset laekumist hankija arvele.

Arvelduste akreditiivvorm annab hankijale suuremaid paremusi kui ostjale. See arvelduste vorm tagab hankijale maksete õigeaegse laekumise tema arvele ärasaadetud kaupade eest. Arvelduste selle vormi juures aga kantakse ostja vahendid tema arvelt maha enne kaupade ärasaatmist hankija poolt ja seega langevad tema käibest välja; võib tulla ette, et hankija poolt lepingu mittetäitmise tõttu akreditiiv täielikult või osaliselt tagastatakse osja arvele ja järelikult vahendite ajutine eemaldamine ostja käibest ei andnud seda tagajärge, mida ta lootis saada akreditiivi avamisel.

Tuleb tähendada, et kuni dokumentide tasumiseni on seos ostja ja hankija vahel kõige tihedam arvelduste aktsept-inkassovormi juures. See vorm on eelistatavamaks arvelduste vormiks.

II. ARVELDUSED MITMESUGUSTE ORGANISATSIOONIDE JA ISIKUTEGA

Kolhoosi vahendite käibivuse kiirendamine aitab kaasa saaduste tootmise suurendamisele ja kolhoosi tulukuse tõstmisele, see aga omakorda võimaldab edukalt täita plaanis kavandatud abinõusid kolhoosi ühismajapidamise tugevdamise ja laiendamise, tema ühisvarade kasvu alal. Kolhoosi tootmis-finantsplaanis nähakse täpselt ette, mis otstarbeks võib kasutada jooksva aastal kolhoosi kassasse, jooksvale arvele või kapitaalvahendite arvele laekuvaid rahalisi vahendeid. Tootmis-finantsplaanis on antud sihtus igale laekuvale rublale. Seepärast võib rahaliste vahendite kinnipidamine deebitoride poolt kui viivitamine võlgade tasumisega, millised on tekkinud kolhoosi poolt toodangu võlgumüügi ja võlgu tehtud tööde tagajärjel, rikkuda kolhoosi saavutatud head finantsilist seisundit ja viia selleni, et kolhoos ei suuda õigeaegselt täita oma kohustusi riigi vastu, tasuda võlgu laenude alal, soetada vajalikke tootmisvahendeid ja materjale, õiendada oma arveid artelli liikmetega, organisatsioonide ja isikutega. Ühe sõnaga, kolhoos võib osutada korratuks võlgnikuks deebitoride mitteõigeaegsete maksete tõttu. Kolhoosi juhatusel tuleb säärasel juhul tublisti vaeva näha oma esmajärjekordsete kohustuste täitmiseks vajalike vahendite otsimisel. Rööbiti sellega kutsub viivitamine võlgnevuse tasumisega mitmesugustele organisatsioonidele veel esile ka kolhoosile lisakulusid organisatsioonidele makstava viivise näol, viivitamine aga laenude tasumisel pangale — kõrgenda-

tud protsentide maksmise näol pangale krediidi kasutamise eest möödunud maksetähtpäevast kuni laenu kustutamiseni.

Et omada tootmiseks ja muudeks kolhoosi vajadusteks tarvilike rahaliste vahendite õigeaegset juurdevoolu ja vältida maksete viivitusi, tuleb kolhoosi juhatusel hoolikalt jälgida debitoorse ja kreditoorse võlgnevuse tekkimist ja tasumist. Selleks on vaja kolhoosis hästi organiseerida deebitoride ja kreditoride arvestust. Arvestuse vilets seisukord kolhoosis on sageli maksetega viivitamise põhjuseks nii deebitoride poolt kui ka kolhoosi poolt oma kreditoridele.

Kolhoosi juhatus on kohustatud mitte ainult jälgima debitoorse ja kreditoorse võlgnevuse seisundit, vaid võtma ka kõik abinõud tarvitusele deebitoridelt vahendite kättesaamiseks, pöördudes vajaduse korral rahvakohtu poole. Avaldus kolhoosil deebitoridelt saadaolevate summade sissenõudmise kohta tuleb rahvakohtule esitada õigeaegselt, enne hagi aegumist. Kolhoosi vaidluste kohta riiklike ettevõtetega, kooperatiiv- ja ühiskondlike operatsioonidega on hagi aegumise tähtajaks seaduse järgi määratud poolteist aastat. Kolhoosi vaidluste kohta kolhoosnikutega normipäevade eest tasu maksmise alal on määratud üheaastane hagi aegumise tähtaeg kolhoosis tulude tegelikust jaotamise päevast arvates. Kolhooside vaidluste kohta eraisikutega on aga määratud hagi aegumiseks kolm aastat. Tuleb tähendada, et kolhoosi avaldust, mis on esitatud pärast hagi aegumise tähtaegade kättejõudmist, võib kohus jätta läbi vaatamata ja vastava otsuse tegemata. Ainult kaaluvad põhjused hagiavalduse esitamise tähtaja möödalaskmises võivad rahvakohtule olla aluseks asja kohtumenetlusele võtmiseks.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee oma 19. septembri 1946. a. määruses «Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides» kohustasid «... liiduvabariikide partei- ja nõukogude organisatsioonide juhte, samuti krai- ja oblastiorganisatsioonide juhte kehtestama vajalik kord mitmesuguste organisatsioonide poolt arvete õiendamiseks kolhoosidega, likvideerima kolme kuu jooksul kogu võlgnevus kolhoosidele mitmesuguste organisatsioonide ja asutuste poolt ja kehtestama kord, mis edaspidi kindlustaks kolhooside arvete õigeaegse ja ausa tasumise nende toodangu ja nende poolt tehtud tööde eest».

See määrus keelab rajooni- ja teistele organisatsioonidele ja töötajatele nõuda kolhoosilt saadusi ja raha mitmesuguste organisatsioonide vajadusteks, igasuguste nõupidmist, kokku-

tulekute ja pidustuste läbiviimiseks, samuti ka rajooni ehitustegevuse finantseerimiseks.

Kõik need abinõud on suunatud põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimisele ja kolhooside edasisele organisatsioonilisele ja majanduslikule tugevdamisele.

§ 1. Kolhoosiga arveldusvahekordades olevad organisatsioonid ja isikud

Kolhoosil võivad olla vastastikused arveldusvahekorrad mitmesuguste organisatsioonide ja isikutega järgmiste operatsiooniliikide alal:

a) riiklike varumisorganisatsioonidega kolhoositoodangu riiklike müügikohustuste alal;

b) riiklike varumisorganisatsioonide ja kooperatiividega toodangu andmise ja müügi ning tööde tegemise alal vastavalt sõlmitud kontraheerimislepingutele, riiklike kokkuostu lepingutele ja teistele lepingutele ning kokkulepetele;

c) riiklike organisatsioonidega masina-traktorijaamade ja spetsialiseeritud jaamade poolt tehtud tööde tasustamise alal, tulumaksu, kindlustusmaksete ja lõivude alal;

d) Riigipanga ja Põllumajandus pangaga saadud laenude alal;

e) aruandeliste isikutega, kes täidavad eriülesandeid;

f) väljastpoolt kolhoosi tööle palgatud spetsialistidega palga alal;

g) muude organisatsioonide ja isikutega mitmesuguste operatsioonide alal.

Tulumaksu tasumine, kindlustusmaksete õiendamine ja masina-traktorijaama poolt tehtud tööde eest tasu maksmine kujutavad endast kolhooside rahalisi kohustusi riigi vastu ja on meie poolt käsitletud eelmises loengus, laenude saamine ja tagastamine tuleb läbivaatamisele kuuendas ja seitsmendas loengus. Käesolevas loengus aga käsitletakse vastastikuseid arveldusvahekordi muude organisatsioonide ja isikutega.

§ 2. Lepingud ja kokkulepped

Kui kolhoosi arveldusvahekorrad organisatsioonide ja asutustega toodangu hangete ja müügi ning tööde tegemise alal ei kannu ühekordset, vaid kestvat iseloomu, tuleb kolhoosi juhatusel sõlmida lepingud või kokkulepped. Kolhoosid sõlmivad lepinguid taimekasvatuse toodangu riiklike kokkuostude kohta, lepinguid toodangu hankimise kohta puhkekodudele ja teistele

organisatsioonidele. Kolhoosid sõlmivad lepinguid Kesktarviljasalve, Loomade Varumise rajooni kontoritega, tarbijate kooperatiivide rajooniliitudega, või piirituse-, tärglise-siirupija konservitööstuse tehastega. Kolhoosile mitmesuguste materjalide, näiteks abiettevõtete jaoks tooraine, korduvaks hankimiseks, kolhoosile organisatsioonide ja väljastpoolt kolhoosi palgatud spetsialistide abil tööde tegemiseks peab kolhoosi juhatus sõlmima ka lepingud ja kokkulepped. Lepingutes ja kokkulepetes tuleb näidata kõik tingimused: toodangu liigid ja nende hankimise tähtajad, tööde liigid ja nende täitmise tähtajad, arvelduste kord ja tähtajad, samuti ka lepingu rikkumise või mittetäitmise korral kadude ja kahjude hüvitamise kord ja tähtajad (trahvid, viivised ja leppetrahvid).

§ 3. Arveldused varumisorganisatsioonidega ja teiste ostjatega

Kolhooside ning mitmesuguste organisatsioonide ja isikute vaheliste arvelduste üldkäibes langeb suurim summa arveldustele riiklike varumisorganisatsioonidega ja kooperatiividega. Vastavalt NSVL RKN 20. juuni 1935. a. määrusele «Varujate arveldustest kolhoosidega põllumajandusliku varumise alal» on kolhoosidel õigus nõuda põllumajandustoodangu varujatelt tasumist kohe pärast toodangu üleandmist. Tasumine võib toimuda sularahas varumispunktis või pankade kaudu sularahata arvelduste korras. Arvelduste vormi valiku on seadus jätnud kolhoosidele. Arvestades sularahata arvelduste paremusi laseb enamik kolhoose põllumajandustoodangu eest saadavaid makseid panga kaudu teostada.

Sularahata arvelduste juures esitavad varumisorganisatsioonid pangale kolhoosidele väljaantud vastuvõtukuivitungite või makskorralduste registrid. Need registrid tuleb varumisorganisatsioonide poolt esitada panka kolhooside poolt toodangu üleandmise päeval või hiljemalt järgmisel päeval. Saanud registri, kannab pank igale kolhoosil saadaoleva summa tema jooksvale arvele.

Üleantud toodangu eest teostatavate arvelduste alal võib kolhoos varumisorganisatsioonilt nõuda omale makskorralduse väljaandmist. Kui kolhoos esitab varumisorganisatsiooni makskorralduse panka enne, kui tuleb sisse register, siis kannab pank kolhoosil saadaoleva summa tema jooksvale arvele selle dokumendi alusel.

Vastavalt NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusele 6. märtsist 1956. a. «Kolhoosnike igakuisest

avansseerimisest ja lisatasu maksmisest kolhoosides» võivad kolhoosid saada rahalisi avansse varumisorganisatsioonidelt 50 protsendi ulatuses jooksva aastal müügikohustuste korras riigile andmisele kuuluva teravilja, päevalille ja teiste õlikultuuride, kartuli, köögivilja ja liha maksumusest.

Varumisorganisatsioonid annavad kolhoosidele rahalisi avansse välja pärast neile kohustuste kätteandmist toodangu andmise kohta riigile jooksva aastal ja kolhoosilt avaldusekohustuse (vt. tab. 16) saamist.

Tabel 16

AVALDUS-KOHUSTUS

Teraviljavarumise Serpuhhovi rajooni kontorile

(varumisorganisatsiooni nimetus)

Seminovi külanõukogu «Novõi Bõt» kolhoosi juhatus

(kolhoosi, külanõukogu nimetus)

palub välja anda rahalist avansi summas kakskümmend neli tuhat kuussada viiskümmend rubla riiklike müügikohustuste arvel 1956. aastal andmisele kuuluvate järgmiste põllumajandussaaduste järgi:

Põllumajandussaaduste nimetus	Avansi summa
<i>kaer</i>	18 200 rbl.
<i>nisu</i>	6 450 rbl.

Kolhoos kohustab tagastama saadud avansi ja lubab avansi kustutamiseks kinni pidada 80% äraantud saaduste iga partii maksumisest kuni avansi täieliku tagastamiseni.

p. k.

Kolhoosi esimees *Vassiljev*

10. märtsil 1956. a.

Raamatupidaja (arvepidaja) *Krõlov*

Kolhoos võib saada avansi täielikult või osaliselt, korraga või mitmel tähtajal. Need rahalised avansid kannab Riigipank kolhooside jooksvatele või eri jooksvatele arvetele.

Varumisorganisatsioonid peavad väljaandtud avansid kinni kolhooside poolt müügikohustuse korras äraantud toodangu eest tasumisel. Kinnipidamisi tehakse järgmistes määrades: köögivilja ja kartulite osas — 70%, teravilja ja õlikultuuride osas —

80% ulatuses saaduste isa partii maksumusest kuni avansi täieliku kustutamiseni. Avansi kinnipidamist liha osas teostatakse aasta III ja IV kvartalis, kusjuures III kvartalis arvatakse avansi katteks 50% äraantud liha maksumusest, kuna ülejäänud avansi osa kustutatakse IV kvartalis äraantud liha esimeste partiide maksumusest.

Kolhoosi poolt toodetavate põllumajandussaaduste kontraheerimise ja riikliku kokkuostu lepingute järgi võib kolhoosi temaga lepingut sõlminud organisatsioonilt saada avansse lepingus ettenähtud tähtaegadel. Need avansid kustutatakse kolhoosi poolt varumisorganisatsioonile üleantud toodangu tasumisel.

Et ei tekiks viivitust kooperatiividele ja teistele organisatsioonidele kolhoosikaubanduse korras müüdud toodangu eest raha saamises, on kolhoosi raamatupidaja kohustatud kohe pärast toodangu väljamist kirjutama välja arve ja andma selle organisatsiooni esindajale (ostjale) või saatma vastavale organisatsioonile posti teel või käskjalaga. Teenuste eest, mida kolhoos osutab mitmesugustele organisatsioonidele, näiteks tarbijateühistu kauplusele kaupade vedude eest, kirjutatakse perioodiliselt vastavalt lepingutele samuti arved välja, lepingu puudumisel aga — iga teenuse täitmise järgi. Pärast arve kättemist või ärasaatmist peab kolhoosi juhatus kontrollima arve õigeaegset tasumist toodangu ostja või täidetud tööde tellija poolt. Igasugused pretensioonid ostja või tellija poolt kolhoosi vastu tulevad kohe välja selgitada ja tulemused võimalikult lühikese tähtaja jooksul teatavaks teha asjasf huvitatud organisatsioonile või isikule.

§ 4. Aruandelised isikud

Kui üksikutele kolhoosnikutele antav ülesanne, näiteks materjalide soetamine, ostjale toodangu kättetoimetamine, kütetuude muretsemine või muud operatsioonid, on seotud rahaliste vahendite kulutamisega ülesande täitmise kohal või teel olles, siis kolhoosi juhatus annab nendele isikutele rahalisi avansse. Kuna nende summade kulutamise kohta on avansse saanud isikud kohustatud esitama aruande, siis nimetatakse väljaantud avansse ka aruandelesteks summadeks, neid saanud isikuid aga aruandelisteks isikuteks.

Aruandelisele isikule võib avanssi välja anda ainult tema kirjaliku avalduse ja sellele märgitud kolhoosi juhatuse esimehe või tema asetäitja kirjaliku korralduse põhjal. Avansi taotle-

mise avalduses tuleb näidata otstarve, milleks avanssi küsitakse, eelseisvate kulude ligikaudne arvutus ja avansi summa. Enne esimehe korraldust avansi väljaandmise kohta annab kolhoosi raamatupidaja õiendi arvelduste seisu kohta aruandelise isikuga. Avansi väljaandmise lubamisel teatab kolhoosi esimees aruandelisele isikule korralduse täitmise tähtaja. Aruandeline isik on kohustatud esitama avansiaruande mitte hiljem kui kolme päeva jooksul pärast komandeerimiselt tagasisaabumist.

Aruandelise isiku poolt esitatavale aruandele tuleb lisandada vastavaid kulusid tõendavad dokumendid. Peale selle peavad materjalide soetamise dokumentidel olema isikute — laohoidja, brigadiride ja teiste allkirjad, kes materjalid on võtnud oma vastutusele. Päävarahasid makstakse aruandelisele isikule tegelikult komandeerimisel olnud päevade eest kolhoosnike üldkoosoleku poolt iga päeva kohta kindlaksmääratud suuruses. Avansiaruandeid kontrollib algul kolhoosi raamatupidaja, seejärel aga kinnitab need kolhoosi esimees. Ainult avansiaruande kinnitatud summat võib kuluna aruandelise isiku kontolt maha kanda. Kasutamata jäänud summa on aruandeline isik kohustatud otsekohe üle andma kolhoosi kassasse või kandma kolhoosi jooksvale arvele. Avansiaruande esitatakse alljärgneva vormi kohaselt (vt. tab. 17).

Aruandeliste isikute kätte võivad seisma jääda suured summad, kui perioodiliselt ei viida läbi aruandele summade kont olli. Seetõttu tuleb kolhoosi juhatusel iga kuu kontrollida, kes aruandelistest isikutest on võlgu, millal, kui suures summas ja mis otstarbeks oli avanss antud, ja väljaantud summade tagastamisega viivitamise või ebaõige kasutamise korral võtta tarvitusele vastavad abinõud nende tagasisaamiseks kolhoosi kassasse või jooksvale arvele.

§ 5. Arveldused palgatud isikutega

Põllumajandusliku artelli tüüp-põhikirja punkt 13 lubab põllumajanduslikele töödele palgata ainult töotajaid, kes omavad eriteadmisi: agronoomi, inseneri, tehnikuid, veterinaararste ja teisi selletaolisi isikuid. Eranidjuhtumisel, kui kiireid töid ei jõuta artelli liikmete tööjõuga täita, samuti kui ei saa kolhoosnikutega teostada ehitustöid, võib kolhoos palgata ajutisi töölisi. Selleks on nõutav kolhoosi üldkoosoleku luba.

Täpsete vastastikuliste arveldusvahetuste rajamiseks väljastpoolt kolhoosi töödele palgatud töötajatega sõlmib kolhoosi juhatus nendega töölepingud või kokkulepped, mille põhimiseks

Budjonnõi nim. kolhoos		Kirjendada „_____“ 195_____				
Avansiaruanne nr. 16		(kuupäev)				
20. aprillil 1956. a.		Deebet		Kreedit		Summa
(kuupäev)		konto	lk.	konto	lk.	
Kulude liik — tagavaraosade ostmine						
Vostrjakov J. B.						
Perekonna-, ees- ja isanimi						
Amet — brigadiir						
Jääk	Summa	Aruanne kontrollitud				
Ülekulutus		Kinnitamiseks				
Saadud:		rbl. 215 kop. —				
Laekurilt	250	21. aprillil 1956. a.				
		Raamatupidaja				
		Krõlov				
		Kinnitan aruande				
		summas				
Kulutatud	215	215 rbl. — kop.				
Jääk		21. aprillil 1956. a.				
Ülekulutus	35	(kuupäev)				
		Kolhoosi esimees				
		Alimov				

Lisa 2 dokumenti

Raamatupidaja Krõlov

(Pöördkülg)

Kuu ja päev	Jrk. nr.	Kellele, mis eest	Summa	Deebet	
				konto	lk.
17. apr.	1	Põllumajanduse Varustuskontorile arve nr. 192 järgi põllumajanduslike masinate tagavaraosade eest	195.—		
„	2	Oõbimise ja hobuse peatuskoha eest	20.—		
		Kokku	215.—		

Kakssada viisteist rubla.
J. Vostrjakov

sisuks peavad olema nende töötajate kohused ja töö tasustamine. Kolhoosi raamatupidaja kohuseks on igale palgatud isikule töötasu arvutamine vastavalt töökokkuleppele. Peale kuu kohta töötasu arvutamist kõigile palgatud isikutele arvutab kolhoosi raamatupidaja ka kolhoosi arvel sotsiaalkindlustuseks mineva summa. Neid kindlustussummasid arvutatakse 4,4% ulatuses ja kantakse üle vastava ametiühingukomitee jooksvale arvele.

§ 6. Arveldused muude organisatsioonide ja isikutega

Muude organisatsioonide ja isikutega toimuvate arvelduste rühma kuuluvad arveldused:

1) hankijatega kolhoosile mitmesuguste materjalide, mineraalväetiste, seemnete, põhivahendite soetamise ja muude sellelaoliste operatsioonide alal;

2) ehitusorganisatsioonidega hoonete ja ehituste ehitustööde ja kapitaalremondi alal, remonditehaste ja -töökodadega kolhoosi masinate ja seadmete remondi alal;

3) rajooni rahandusosakonnaga kolhoosi töödele väljastpoolt palgatud eriteadlaste ja tööliste palgast kinnipeetud riigimaksude alal;

4) ametiühinguorganisatsioonidega kolhoosi töödele väljastpoolt palgatud töötajate palgalt võetavate sotsiaalkindlustusmaksude alal;

5) arveldused artelli liikmetega, mis ei ole seoses normipäevade eest tasumisega;

6) muud arveldused.

§ 7. Ettevõtete, asutuste ja isikutega toimuvate arvelduste arvestuse organiseerimine

Et teada võlgnevuse summat üheks või teiseks kuupäevaks, millest see on tekkinud ja millal on maksetähtaeg, seatakse kolhoosi raamatutes iga deebitori ja kreditori jaoks sisse või, nagu teisiti öeldakse, avatakse eri konto «Rahaliste vahendite ja asutuste ning isikute arvelduste arvestuse raamatus».

Eelnimetatud raamatu kirjendite alusel koostab raamatupidaja käibearuande, milles ta ei näita mitte ainult arvelduste seisu iga organisatsiooni ja üksikute isikutega, vaid ka deebitoride võlgade üldkokkuvõtte ja kohustuste kokkuvõtte kreditoride vastu. Käibearuande andmed on lähtealuseks debitoorse

ja kreditoorse võlgnevuse seisundi hindamisel ja kolhoosi juhatuse peab võtma tarvitusele kõik abinõud selleks, et viia see võlgnevus miinimumini ja seega kiirendada kolhoosi vahendite käibivust, et kasutada vahendeid nende otsese ülesande kohaselt tootmiseks ja kolhoosi teisteks vajadusteks.

KÜSIMUSI ENESEKONTROLLIMISEKS

1. Missugused tagajärjed võivad olla deebitoride ja kreditoridega toimivate arveluste mitteõigeaegsusel?
2. Missuguseid arveldusi ettevõtete vahel nimetatakse sularahata arveldusteks?
3. Missugused arveldused kuuluvad samalinnaliste ja missugused teiselinnaliste arvelduste hulka?
4. Missuguseid dokumente kasutavad kolhoosid samalinnaliste arvelduste juures?
5. Näidake ära dokumendikäive samalinnaliste arvelduste aktsept-inkassovormi juures.
6. Mida kujutab endast aktsept ja missugune tähtaeg on antud maksjale dokumendi aktseptimiseks?
7. Missugustel juhtudel ettevõtte võib keelduda aktseptist dokumendi täie summa ulatuses ja missugustel juhtudel võib aktseptist keelduda ainult dokumendi summa ühe osa suuruses?
8. Milline maksunõuete tasumise tähtaeg on maksev samalinnaliste arvelduste juures?
9. Milles seisnevad arveldused plaaniliste maksete korras?
10. Millised on teiselinnaliste arvelduste põhivormid?
11. Näidake dokumendikäive teiselinnaliste arvelduste aktsept-inkassovormi juures.
12. Milline dokumentide tasumise kord ja tähtaeg on maksev teiselinnaliste arvelduste aktsept-inkassovormi juures?
13. Missugustel juhtudel võib kolhoos kasutada arvelduste akreditiivvormi?
14. Missuguste vahendite arvel võib ostja avada akreditiivi hankija nimele?
15. Näidake ärasaadetud toodangu tasumise kord arvelduste akreditiivvormi juures.
16. Missugused kehtivusajad on kindlaks määratud akreditiivide kohta?
17. Missugused hagiageumuse tähtajad on kehtestatud võlgade sissenõudmisel?
18. Kuidas on organiseeritud kolhoosi arveldused varumisorganisatsioonide ja teiste tema saaduste ostjatega?
19. Milline kord on kehtiv kolhoosidel avansside saamisel varumisorganisatsioonidelt?
20. Kes kontrollib ja kes kinnitab aruandelise isiku avansiaruande?

SISUKORD

Lk.

Esimene loeng

Ettevõtte finantside mõiste. Finantsala õigesti organiseerimise tähtsus kolhooside arengule	5
Küsimusi enesekontrollimiseks	14

Teine loeng

Kolhooside vahendid ja nende moostamise allikad

§ 1. Kolhoosi vahendid	16
§ 2. Kolhoosi vahendite allikad	19
§ 3. Kolhoosi bilanss	29
§ 4. Kolhoosi vahendite käive	31
Küsimusi enesekontrollimiseks	32

Kolmas loeng

Rahalised vahendid ja nende hoidmine

I. Rahaliste vahendite pankades hoidmise tähtsus	33
---	----

II. Rahaliste vahendite hoidmine ja liikumine kolhoosi kassas	34
--	----

§ 1. Raha vastuvõtmine laekuri poolt	35
§ 2. Raha väljaandmine laekuri poolt	35
§ 3. «Laekuri sissetulekute ja väljaminekute raamatu» pidamine	40

III. Kolhoosi rahaliste vahendite hoidmine ja liikumine jooksvatel arvetel

§ 1. Jooksva arve ja kapitaalvahutuste arve avamine	40
§ 2. Vahendite laekumine jooksvale arvele ja kapitaalvahutuste arvele	44
§ 3. Vahendite mahakandmine jooksvalt arvelt ja kapitaalvahutuste arvelt	47
§ 4. Rahalised ja arveldustšekid	47

	Lk.
§ 5. Maksukorraldused	50
§ 6. Maksunõuded	54
§ 7. Avaldus akreditiivi avamiseks	54
§ 8. Raha ülekanne panga kaudu	54
§ 9. Vahendite sundmahakandmine kolhoosi arvetelt	55
§ 10. Jooksvatel arvetel ja kapitaalmahutuste arvetel olevate rahaliste vahendite arvestus	56
Küsimusi enesekontrollimiseks	58

Neljas loeng

Rahaliste kohustuste täitmise riigi vastu

§ 1. Tulumaks	59
§ 2. Maksustatavad summad	59
§ 3. Toodangu hindamine tulumaksuga maksustamisel	62
§ 4. Maksumäärad	62
§ 5. Tulumaksu tasumise tähtajad ja tema arvutamise kord	63
§ 6. Kolhoosi varade riikliku kindlustamise tähtsus	68
§ 7. Kohustusliku kindlustuse objektid	69
§ 8. Kindlustushüvitus	69
§ 9. Vara registreerimine	70
§ 10. Kindlustusmaksed	71
§ 11. Soodustused kindlustuse alal	71
§ 12. Vabatahtlik kindlustus	71
§ 13. Kindlustushüvituse otstarve	72
§ 14. Masina-traktorijaama tööde rahaline tasustamine	73
Küsimusi enesekontrollimiseks	76

Viies loeng

Kolhooside arveldused mitmesuguste organisatsioonide ja isikutega

I. Arvelduste tähtsus ja vormid

§ 1. Arvelduste õigeaegsuse tähtsus	77
§ 2. Arvelduste liigid või vormid	78
§ 3. Samalinnalised arveldused	81
§ 4. Samalinnaliste arvelduste aktsept-inkassovorm	81
§ 5. Maksudokumentide aktsept ja aktseptist keeldumine	82
§ 6. Maksunõuete tasumine samalinnaliste arvelduste korral	84
§ 7. Arveldused plaaniliste maksete korras	85
§ 8. Teiselinnalised arveldused	85
§ 9. Teiselinnaliste arvelduste aktsept-inkassovorm	86
§ 10. Maksunõuete tasumine teiselinnaliste arvelduste korral	87

§ 11. Arvelduste akreditiivvorm	89
§ 12. Arvete tasumine arvelduste akreditiivvormi korral	92
§ 13. Arvelduste aktsept- ja akreditiivvormi võrdlus	93

II. Arveldused mitmesuguste organisatsioonide ja isikutega

§ 1. Kolhoosiga arveldusvahetades olevad organisatsioonid ja isikud	96
§ 2. Lepingud ja kokulepped	96
§ 3. Arveldused varumisorganisatsioonidega ja teiste ostjatega	97
§ 4. Aruandelised isikud	99
§ 5. Arveldused palgatud isikutega	100
§ 6. Arveldused muude organisatsioonide ja isikutega	102
§ 7. Ettevõtete, asutuste ja isikutega toimuvate arvelduste arvestuse organiseerimine	102
Küsimusi enesekontrollimiseks	103

Tõlkinud J. Koppel

Toimetaja O. Taring

Tehniline toimetaja K. Juhever

Ladumisele antud 21. XI 1957. Trükkimisele antud
20. I 1958. Paber 60 × 84, $\frac{1}{16}$ g. Trükipoognaid 6,75.
Trükiarv 1000. MB-01227. Tellimise nr. 2220.
Trükikoda „Bolševik“, Viljandi,
V. Kingissepa t. 31.

Tasuta

A-21983

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00337187 1